

Lene Risholt Thorbjørnsen

Pinsebevegelsens møte med tradisjonelle religioners åndeforestillinger:

En studie av ugandiske kvinners håndtering av hverdagens utfordringer

Masteroppgave i Sosialantropologi

Veileder: Tord Larsen

Mai 2019

Lene Risholt Thorbjørnsen

Pinsebevegelsens møte med tradisjonelle religioners åndeforestillinger:

En studie av ugandiske kvinners håndtering av
hverdagens utfordringer

Masteroppgave i Sosialantropologi
Veileder: Tord Larsen
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialantropologi

 NTNU
Norwegian University of
Science and Technology

Sammendrag

Uganda er et land der religion og åndeliv har en sterk tilstedeværelse og pinsebevegelsen er en stadig voksende bevegelse i den afrikanske konteksten, og defineres av et tydelig fokus på Den Hellige Ånds verk og tilstedeværelse i religiøs praksis. Alt som skjer i menneskers liv attribueres til åndelige krefter og åndeliv, både gode og onde ting.

Denne avhandlingen tar for seg pinsebevegelsens møte med de tradisjonelle religionenes åndeforestillinger. Den viser til hvordan de lokale tradisjonelle religionene innlemmes i den kristne kategorien og benevnes med kristent språk og med kristne forståelsesrammer. De onde åndene og hekseri er en virkelighet som ikke kan avskrives og ved å innlemme dem i den kristne kategorien får man en måte å håndtere dem på: Gud. Men på samme tid oppstår det en åndelig konflikt med de tradisjonelle åndene og hekseri på den ene siden og Gud og Den Hellige Ånd på den andre siden. Beskrevet som en åndelig krigføring som aldri vil ta slutt fordi begge sider vil alltid fortsette å kjempe.

Med utgangspunkt i åndeligheten som årsaksforklaring til enhver hendelse i livet, vil avhandlingen ta for seg hvordan de ugandiske kvinnene håndterer ulike utfordringer i livet. Utfordringer som for eksempel økonomisk selvstendighet og det å finne seg en partner.

Avhandlingen tar også for seg kirkens rolle som et aspekt av dette. Den er et fellesskap av nære venner og familie, et sted man kan gå for å få en følelse av trygghet, nærhet til Gud og pleie nære relasjoner via dype samtaler, bønn, dans og sang. Det er et sted der man kan knytte bånd og være en del av et fellesskap bestående av mennesker som deler den samme opplevelsen av Gud og hans tilstedeværelse i øyeblikket og i livet.

Takk

Først og fremst vil jeg takke alle de nydelige, varme og åpne menneskene jeg ble kjent med under mitt feltarbeid i Kampala. Takk for at dere tok meg så godt imot og utfordret meg både på både tro, tanker, smaker, dans, sang og rumperisting. Jeg er evig takknemlig for at dere tok meg inn i varmen og lot meg bli en del av fellesskapet deres.

En ekstra stor takk til Gloria og familien hennes som tok så godt vare på meg, gjorde meg til en del av familien og bidro til det mest lærerike og beste halvåret av livet mitt til nå. Dere er helt fantastiske mennesker hver og en av dere.

Takk til venner og familie som har støttet meg gjennom hele prosessen. De lange oppmuntrende telefonsamtalene hjem når livet i Trondheim er litt kjipt har vært gull verdt. Takk for at dere har troa på meg og minner meg på at det kommer et liv etter masterbobla.

Takk til den herlige gjengen med medstudenter: Lisa, Trine, Ragna og Meti. For oppmuntrende og interessante samtaler. Det har vært fint å ha noen å dele både latter, frustrasjon og tanker med på lesesalen, når det føles som om ingen andre egentlig forstår.

Og til slutt tusen takk til Tord Larsen og Liv Haram for stødig veiledning, gode råd, inspirasjon og oppmuntringer gjennom både feltarbeid og skriveprosess. Dere har vært helt uunnværlige.

Innhold

Sammendrag	1
Takk	3
Innhold	5
Figurer	7
<u>Kapittel 1 - Innledning</u>	9
Problemstilling og innledning	9
Avhandlingens oppbygging	10
Pinsemenigheter i Uganda	13
Metode og metodevalg	16
Bosituasjon	16
Valg av kirke	18
Deltakelse, tilgang og rolle	19
<u>Kapittel 2 - Kirkas rolle i enkeltindividers liv</u>	23
Gudstjenesten	23
Mønster under gudstjeneste	26
Call and response	26
Hvordan forholde seg til Gud	28
Erfaringsbasert gudstjeneste	30
Et hjem og en familie	34
Lydia	35
Gloria	38
Økonomisk bistand	42
Bønn	42
Empowering	44
Direkte økonomisk støtte	46
<u>Kapittel 3 - Jakten på kjærligheten</u>	51
Singeltilværelsen	51
Familie som overordnet mål i livet	52
Kjærlighet versus Praktisk ordning	54
Jakten på en partner som et fellesanliggende, et eget ansvar eller ene alene under Guds makt?	55
Hva må du gjøre for å finne deg en partner?	57

Kvinnens forventende rolle.....	58
Ene og alene Guds vilje.....	60
Bønn for de single.....	60
<u>Kapittel 4 - Åndelighet</u>	63
Den Hellige Ånd	63
Den Hellige Ånd som en guide i livet	64
Nattgudstjeneste	66
Gud snakker til deg.....	69
Vitnesbyrd	70
<i>The spirit of</i>	72
Onde ånder/hekseri	77
Hekseri i hverdagen	77
Åndelig konflikt	79
Bibelsk språk på en tradisjonell tro	82
<u>Kapittel 5 – Avsluttende refleksjoner</u>	85
Litteraturliste.....	91
Andre kilder	93

Figurer

Figur 1 - Kampala i retning nord-øst sett fra Uganda National Mosque på Kampala Hill i Old Kampala.	12
Figur 2 – Den lokale skolen hvor «Motto: The Fear of God is the Beginning of Wisdom" er malt i fargerike bokstaver på veggen.	16
Figur 3 - Gloria sittende i bakgården med kaffebordet sitt, der hun lager kaffe til gjestene sine.	41
Figur 4 - Plakat på en lyktestolpe i nabolaget mitt. Her står det listet opp alle tingene du kan få hjelp til av en heksedoktor i området. (telefonnummeret er sensurert)	77

Innledning

Problemstilling og innledning

Uganda er et land der religion og ånder står sterkt. Små tegn til Gud og troen på ham finner man hvor enn man beveger seg i den store, levende og fargerike byen Kampala. Like fargerik, levende og uttrykksfylt er pinsebevegelsen som står sterkt i landet og er i stadig vekst. Det var det uttrykksfulle og livlige, og det faktum at det er en så sentral og voksende del av det religiøse livet i Uganda som gjorde meg interessert i å studere nettopp pinsemenigheter og deres praksiser. Landet og byen forelsket jeg meg i da jeg tok et utvekslingssemester ved Makerere University i forbindelse med bachelorgraden min i 2015 og har siden den gang ikke vært i tvil om at jeg ville tilbake og lære mer om Afrikas perle som landet blir kalt på folkemunne. Det jeg ble fascinert av den gangen var hvor sterkt religionen står i samfunnet som en helhet. Særlig i universitetssfæren, men også i samfunnet ellers. Religion, religiøse symboler og religion som grunnlag for samtaler og diskusjoner, er sentralt og tilstede hvor enn du befinner deg i bybildet. Små bedrifter har ofte inkludert ord som *Jesus*, *Blessed* eller *Divine* på skiltene sine og taxiene har som regel et bibelvers eller lignende på bakruta. Religionens rolle i hverdagslivet til uganderne var noe jeg ønsket å finne ut mer om.

Ugandere har et rikt åndeliv og særlig i pinsebevegelsen er troen på ånder, både gode og onde, og bruken av dem i deres praksis essensiell. Det jeg vil ta for meg, og som er et gjennomgående tema for denne avhandlingen, er møtet mellom nettopp pinsebevegelsen og de tradisjonelle åndeforstillingene som finnes i de lokale tradisjonelle religionene i landet. I dette møtet finner vi en tosidighet der de to formene for åndeliv både forenes, men også kommer i konflikt med hverandre. Hvordan foreningen av de to åndeforestillingene og hvordan de skaper konflikt er noe jeg har funnet ut ved å belyse hvordan åndelivet utspiller seg i informantenes hverdagsliv. Hvordan de onde åndene anerkjennes, innlemmes i det kristne språket, men på samme tid også er kilde til en konflikt mellom trossystemene og noe som skal tas avstand fra.

En av de tingene som viser og tydeliggjør den grunnleggende betydningen av ånder i uganderes liv er hvordan det er en bred forståelse av at alt som skjer i et menneskes liv

attribueres til åndelige krefter, enten om det er onde eller gode ting. Mange ugandere skiller derfor ikke mellom det åndelige og det fysiske liv. Ånde verdenen og den materielle verdenen er ikke sett på som to separate verdener, men de befinner seg i samme virkelighet og er uadskillelige.

Derfor vil også konsekvensene av den tidligere nevnte foreningen og av konfliktene mellom de to religiøse systemene utspille seg i livene til informantene mine, og er i mange tilfeller forstått til å være årsaker til enkelte av deres utfordringer og konflikter. Åndelivet og møtet mellom de to religiøse systemene er en underliggende faktor i informantenes forståelse av situasjoner i hverdagen og forståelsen av deres egen virkelighet. Det er en faktor i hvordan de selv definerer sitt eget handlingsrom i møte med livet.

Avhandlingen tar for seg både det åndelige aspektet ved å være en del av en pinsemenighet, men også det medmenneskelige og nære. Hva i deres hverdag er det som driver dem fremover. Både når tilværelsen ser håpløs ut, men også når ting går bra. Og i lys av dette: Hvilke sosiale funksjoner utfyller kirken? Kirken i kraft av å være et fellesskap og en trygghet, men også andre typer samfunnsroller.

Temaene for avhandlingen har i stor grad blitt formet av informantenes snakketema. Dette var tema som var viktige i livene til informantene mine, og dermed også viktige for meg. Et av temaene det stadig ble snakket om jakten på en partner. En å gifte seg med og starte familie. Dette ble snakket om både av informanter og av kirken, som oftest med pastoren i spissen. Det som skilte hvordan informantene mine kontra hvordan kirken snakket om det å finne seg en partner på, var hvilke verdier som ble vektlagt i jakten på den rette. Her ble jeg vitne til en kontrast mellom det individene ønsker seg, og forventninger fra familien og fra samfunnet.

Avhandlingens oppbygging

I første kapittel vil jeg kort beskrive Uganda som kulturell kontekst for det empiriske feltet og lokus for avhandlingen, og deretter si litt om pinsemenigheter i Uganda, deres historie og hva som legges i begrepet pinsebevegelse både generelt og i den Ugandiske og afrikanske konteksten. Til slutt i første kapittel vil jeg reflektere over hva slags metode jeg har brukt og hvilke metodevalg som har vært viktigst og mest avgjørende for utfallet av feltarbeidet.

I kapittel 2 tar jeg for meg kirka. Først beskriver jeg kirken, og hvilke viktige element en gudstjeneste består av. Jeg vil her også ta for meg teorier på ulike mønster og praksiser som former en gudstjeneste. Da i hovedsak hvordan mennesker forholder seg til Gud og hvordan praksisen i pinsemenigheter i stor grad er erfaringsbasert, aktiv og kommuniserende. Under kapittel 2 vil jeg også vise til hvordan kirken for mange fungerer som et hjem og en familie, særlig i situasjoner der det egentlige hjemmet eller familien i noen grad er fraværende. Kirken som en økonomisk støtte for informantene mine kommer frem i 3 ulike måter å bistå økonomisk: ved bønn, ved å være *empowering* og ved direkte økonomisk støtte.

I kapittel 3 vil jeg gå nærmere inn på kirkens rolle i de single medlemmenes jakt på en livspartner og deres søken etter kjærlighet. Som singel i Uganda medfører det en del forventninger og også en del stigma. Kirken tar en aktiv rolle i denne søken etter en partner både ved å ta del i og legge til rette for bønn, sette det på dagordenen ved å ta det opp som prekentema og også gi råd om hvordan du bør oppføre deg hvordan du bør kle deg og hvilke ting du bør gjøre og ikke for å ha en større mulighet for å finne deg en partner som er verdig. Jeg vil problematisere måten de kun retter seg mot kvinner når det er snakk om dette temaet og sette det opp mot hva slags rolle og forventning kvinner har i den offentlige sfæren versus den hjemlige sfæren. Hvordan informantene mine og samfunnet, her representert ved pastoren og kirken i spissen, ikke har en felles enighet om hvilke grunnlag som bør ligge for å finne seg den riktige partneren kommer også frem i dette kapittelet. Skal det baseres på kjærlighet eller politikk?

Videre vil jeg i kapittel 4 ta for meg åndelighet. Åndelighet er en viktig del av det hele verdensbildet til mange uganderne er bygd på. Ugandere har et rikt åndeliv og særlig i pinsebevegelsen har troen på ånder og bruken av dem i deres praksis vært sentral. Den Hellige Ånd og hans tilstedeværelse, verk og inngripen i livene og i bønnene deres står sterkt i deres tro og praksis, og er definerende for hele bevegelsen, for kirkene jeg har tatt del og en viktig del av informantene mine sin oppfattelse og forståelse av verden.

Helt til slutt, i kapittel 5, kommer jeg med noen avsluttende refleksjoner som vil knytte de fire forrige kapitlene sammen. Jeg vil ta for meg de mest sentrale poengene fra de ulike kapitlene. Jeg vil også fremme noen tanker rundt informantene mine sin rolle og agens i eget liv, og hva som er definerende for deres livshendelser og handlingsmønster. Er det egne valg og avgjørelser eller befinner de seg i en situasjon der de selv er maktesløse, og Gud kontrollerer alt?

Uganda som kulturell kontekst for det empiriske felt

Uganda er et land i Øst-Afrika med 42,86 millioner innbyggere,¹ hvorav de fleste av disse bor på landsbygda. Det nasjonale språket er engelsk og swahili, men i hovedstaden Kampala, der jeg holdt til, snakker store deler av befolkningen luganda, som er et bantuspråk² snakket av Ganda, den største etniske gruppen i Uganda. Ganda holder til i Kampala og området rundt.

Figur 1 - Kampala i retning nord-øst sett fra Uganda National Mosque på Kampala Hill i Old Kampala.

Landet som ligger ved ekvator, er en tidligere britisk koloni og ble uavhengige i 1962.

Uganda er et religiøst land og store deler av befolkningen er kristne. Men selv om kristendommen og islam offisielt har flere tilhengere står de tradisjonelle afrikanske religionene sterkt i kulturen og i verdensbildet deres. Særlig i synet på den åndelige verden. Alt som skjer i et menneskes liv attribueres til åndelige krefter og åndeliv. Enten det er gode eller vonde ting. Mange ugandere skiller derfor ikke mellom det åndelige og det fysiske liv, og har en holistisk tilnærming til tilværelsen.

¹ Verdensbanken, 2017

² Bantuspråkene er en språkgruppe bestående av flere hundre afrikanske språk i niger-kongofamilien. De blir snakket hovedsakelig i sentral-, øst- og sørlige Afrika. (Nurse og Philippson, *The Bantu Languages*)

Ekteskap og familie er den mest grunnleggende sosiale institusjonen i et samfunn og det verdsettes derfor høyt i det ugandiske samfunnet. Historisk har ugifte kvinner og menn blitt sett på som noe ufullstendig.³ Og selv om globaliseringen har endret mye av tankesettet rundt ekteskap, er ekteskap fortsatt noe de fleste streber etter. Det å finne seg en partner og å gifte seg var noe alle de single informantene mine var opptatt av og som mange hadde som høyeste mål i livet. Derfor er dette noe av det jeg kommer til å sette fokuset på videre i avhandlingen.

Som også nevnt er den åndelige og verdslige verden så tett viklet sammen at de skilles ikke fra hverandre som to ulike faktorer i dagliglivets utfordringer og gjøremål. Derfor spiller det åndelige også en stor rolle i det å finne seg en partner og starte en familie. Og også i andre livssituasjoner og mulige utfordringer som for eksempel å få barn, økonomisk situasjon, egen og familiens helse og i møte med nye mennesker. Alt som skjer i livet ditt har en åndelig inngripen på en eller annen måte.

Pinsemenigheter i Uganda

Uganda ble frigjort fra britisk koloniherrdømme i 1962 og siden den gang har landet opplevd flere perioder med diktatur og borgerkrig. Under kolonitiden delte den romersk-katolske kirken og den anglikanske kirken i Uganda et slags monopol blant de ca. 85% uganderne som var kristne. Denne kristne dualismen ble opprettholdt i perioden med nasjonal usikkerhet under regimene Amin og Obote etter uavhengighet i 1962. Situasjonen ble for store deler av landet mer stabil etter at National Resistance Movement (NRM) med sittende president Yoweri Museveni i spissen tok over makten i 1986. Det kristne landskapet i Uganda endret seg også markant etter at NRM kom til makten da denne politiske konteksten skapte rom for en tilstrømning av karismatiske kirker og populære uttrykk for kristendommen i de misjonsbaserte kirkene.⁴

Begrepet *pentecostal*, eller på norsk pinsebevegelsen, er et begrep som globalt betegner alle de kirkene og bevegelsene som tydeliggjør og har et fokus på viktigheten av Den Hellige Ånds verk og gaver. Både fenomenologisk og teologisk.⁵ Det finnes en stor variasjon innen pinsemenigheter og karismatiske kirker og det er ikke nødvendigvis så mye som skiller de

³ Otiso, *Culture and customs of Uganda*, 82

⁴ Gifford, *African Christianity*, 122, 153 og Christiansen, "Conditional Certainty: Ugandan Charismatic Christians Striving for Health and Harmony", 53

⁵ Anderson, *African Reformation*, 18, Anderson, *Introduction to Pentecostalism*, 9 – 15 og Clifton, "Call and Response" 24 - 25

afrikanske og de vestlige pinsenighetene fra hverandre. Afrikanske pinsemenigheter har et fokus på viktigheten av Den Hellige Ånd i deres praksis og i dagliglivet. Dette manifesterer seg ofte i tungetale, healing, profetier, ekstatiske tilbedelser og eksorsisme av onde ånder.⁶ Noe som vil komme til uttrykk og synliggjøres av en rekke etnografiske eksempler videre i avhandlingen.

Pinsemenigheter og Born Again bevegelser er en retning innen kristendommen som har hatt en enorm vekst i Uganda de siste tiårene. Ifølge rapporten National Population and Housing Census gjort av Uganda Bureau of Statistics i 2014 har pinsebevegelsen i Uganda steget fra 4,7 prosent av befolkningen i 2002 til 11,4 prosent i 2014. Til sammenligning har den katolske kirken og den anglikanske kirken sunket i medlemstall med henholdsvis 2,3 og 4,7 prosent i løpet av samme tidsperiode.

Det er ikke bare i Uganda tettheten pinsevenner øker radig. På hele kontinentet har pinsemenigheter hatt et oppsving de siste tiårene. Anderson argumenterer for at fremveksten pinsemenigheter har hatt hele slutten av 1900-tallet og begynnelsen av 2000 tallet er så fremtredende av den kan kalles en slags ny afrikansk reformasjon⁷. Han snakker da i hovedsak om African Initiated Churches (AIC), som er karismatiske kirker som har sitt opphav i Afrika og er grunnlagt av lokale religiøse ledere heller enn misjonærer fra vesten. Pinsemenigheter grunnlagt av vestlige misjonærer, slik som de kirkene jeg har gjort mitt feltarbeid i, kan også argumenteres for at er en del av denne reformasjonen. Det er flere likheter mellom AIC bevegelsen og pinsemenigheter og de bygger på mange av de samme grunnprinsippene i sin måte å utrykke seg på og sin bruk og forståelse av ånder i sin daglige praksis. Pinsebevegelsen har spredt seg raskt og disse mer åndelige retningene innenfor kristendommen har gjort fundamentale endringer i måten kristendommen blir praktisert på kontinentet. En av grunnene til denne fremveksten skyldes blant annet kulturelle faktorer i den afrikanske kulturen som passer godt inn i teologien og praksisen i pinsemenigheter, som for eksempel den sterke tradisjonelle åndetroen. Men på samme tid som at det de tradisjonelle åndene passer inn i det bibelske språket i denne retningen av kristendommen oppstår det også en åndelig konflikt mellom de tradisjonelle åndene og hekseri på den ene siden og Gud og Den Hellige Ånd på den andre siden. Mange av informantene mine beskriver det som en slags

⁶ Clifton, "Call and Response", 23

⁷ Anderson, *African Reformation*

åndelig krigføring som aldri vil ta slutt fordi begge kreftene vil alltid fortsette å dra i hver sin retning.

En annen årsak til at pinsemenigheter i Uganda har vokst enormt de siste tiårene er politikken Uganda har hatt på misjonspraksisen i landet, som også har påvirket hvordan folk har forholdt seg til kirkene. Ugandiske myndigheter krevde tidligere at misjonærer som kom til landet for å drive misjon også skulle gjøre en eller annen form for samfunnsarbeid utover det å tale Guds ord. De skulle i tillegg til å drive misjon også bistå i utviklingen av landet. Dette førte til at myndigheter kunne trekke seg delvis ut av viktige samfunnsoppgaver og utviklingsarbeid slik som utdanning, helse og jobbskaping. NGOs (Non-Governmental Organization) og i hovedsak kirker tok delvis over denne samfunnsrollen.⁸ Som et resultat av dette trakk flere og flere ugandere seg til kirker opprettet av vestlige misjonærer for en mulighet til å få hjelp med helseproblemer, utdanning, jobb og andre nødvendigheter for å forsørge familie. Kirken spilte en stor økonomisk rolle for enkeltmedlemmer, særlig med tanke på velferdstilbud. Dette er en faktor som ikke kan oversees når man ser på utviklingen og veksten av pinsemenigheter i Uganda og den sosiale virkeligheten for mange. Jeg vil komme tilbake dette temaet i kapittel 1 om kirkens rolle i enkeltindividers liv.

Det at pinsemenigheter har vokst og etablert seg slik som det har, har også bidratt til å gi kristendommen den profilen den har i det offentlige Uganda i dag.⁹ Både i skolen, på busser, i media og ellers i det offentlige bilde har religion og spesielt kristendommen en fremtredende, synlig og visuell rolle. Overalt hvor man går finner man tegn til at religionen har fått et bredt fotfeste i samfunnet. Enten i form av ulike bibelvers på bakruten på de fleste taxier eller religionsrelaterte butikk- og bedriftsnavn som for eksempel *God Cares Motor Spares*, *Jesus is Lord Supermarket* og *Blessed Salon*. Eller som vist i fotografiet under – mottoet til den lokale barneskolen. *The fear of God, is the beginning of wisdom*.

⁸ Gifford, *African Christianity*, 154

⁹ Gifford, *African Christianity*, 154

Figur 2 – Den lokale skolen hvor «Motto: The Fear of God is the Beginning of Wisdom" er malt i fargerike bokstaver på veggen.

Metode og metodevalg

Bosituasjon

Planen min for hvordan skaffe informanter var i utgangspunktet å ta kontakt med en kirke og være en så aktiv del av den som mulig slik at jeg fikk innpass og tillitt over tid. Det skulle vise seg at det var helt andre tilnærmet tilfeldigheter som gjorde at jeg fikk enda bedre informanter enn jeg kunne drømt om. Boligsituasjonen min ble en avgjørende faktor for å få gode informanter, som også ble naturlig å opprettholde en god kontakt med gjennom hele oppholdet. Jeg hadde, som Wadel gjorde i sitt feltarbeid blant arbeidsløse i Canada,¹⁰ satt meg i en posisjon der jeg ble en naturlig del av naboene mine sitt hverdagsliv og sosiale nettverk i og med at vi bodde vegg i vegg med en delt felles bakgård. Det viste seg etter hvert at nettopp disse naboene også var en del av en pinsemenighet.

¹⁰ Wadel, «Kvalitativ metode som runddans mellom teori, metode og data.» 136 - 137

Selv om jeg i utgangspunktet var ganske bevisst på hvor og hvordan jeg ville bo var det vanskelig for meg å ha fullstendig kontroll over dette før jeg faktisk ankom felt. Jeg fikk en lokal venninne til å hjelpe meg å finne et sted. Ei venninne som alt er kjent i Kampala og i byens boligmarked, og derfor hadde forutsetningen for å kunne finne noe med mine kriterier. Kriterier som var basert først og fremst på tilgangen til informanter og egen sikkerhet og trygghet. Det var viktig for meg å bo på en tilnærmet lik måte som informantene mine, men at det på samme tid var trygt. Det var helt uaktuelt å bo et sted isolert fra nabolaget med høye murer og piggråd, men det var heller ikke aktuelt å bo et sted med dører som ikke var mulig å låse om natten.

Jeg endte opp i en liten umøblert to roms leilighet med et lite enkelt bad. Sengen, det eneste møbelet jeg hadde utenom en plaststol, fikk jeg låne av ei venninne. Leiligheten var en del av et større boligkompleks hvor alle leilighetene vender inn mot den samme bakgården med jordgulv i midten. En stor knirkete port var eneste måten å komme seg inn og ut på. Ved å bo så tett opp i naboene mine ble dette et naturlig sted å starte å snakke med folk og skaffe seg det første nettverket og muligens informanter. De nærmeste naboene mine var en familie på seks. Mor, Gloria, med 5 barn i alderen 5 til 20. De ble tidlig i oppholdet mitt viktige for meg på flere måter. Både personlig og for feltarbeidet mitt. De var en trygghet og en sosial relasjon som var avgjørende for min trivsel i den ellers store byen. Men de ble også viktige for meg som nøkkelinformanter. De lærte meg alt jeg trengte å vite og mer til. Jeg ble etter hvert en naturlig del av deres familie og var med på de daglige gjøremålene så vel som bryllup, familiebesøk og andre spesielle anledninger. Jeg var med på matlagingen og jeg spiste alltid mat sammen med dem og hjalp deretter til med oppvasken. Vi drakk ofte kaffe, skravla og spilte kort til langt på natt, og jeg ble med på familiebesøk både fjernt og nært. En naturlig del av å være delaktig i deres hverdagsliv var å bli en del av kirken deres. Etter noen måneder omtalte moren i huset meg som datteren hennes og det var slik hun etter hvert også introduserte meg til nye mennesker. Ved å være så tett på denne familien fikk jeg en naturlig tilgang til flere sfærer, ofte private, jeg ellers ville hatt vanskeligheter med å få en naturlig inngang og plass i.

Gloria viste meg enorm tillit og fortalte meg store deler av historien sin, som jeg kommer tilbake til senere i avhandlingen. Hun skravlet, lo og gråt med meg når ikke barna var der. Da kunne hun slippe tak i den enorme veggen hun holdt oppe for å fremstå sterk for barna sine, som hun selv beskrev det.

Valg av kirke

Å finne en pinsemenighet i Uganda er ikke vanskelig. Det ligger omtrent en kirke på hvert et gatehjørne, og med den ugandiske gjestfriheten vil man trolig bli godt mottatt i de fleste av dem. Jeg fikk flere ganger spørsmål, og jeg følte på en forventning, om å komme på besøk og delta i deres kirker når jeg fortalte folk jeg pratet med om hva jeg gjorde i byen. Jeg var innom noen få av dem, men ønsket i større grad å bli best mulig kjent med menneskene i en eller to kirker for å få en grundigere forståelse av deres hverdag, og bli best mulig kjent med menneskene heller enn generelle praksiser.

Valget av kirke ble påvirket av flere faktorer. Språk, medlemmer og lokasjon blant annet. Jeg var i løpet av feltarbeidet delaktig i hovedsakelig to kirker. Den ene kirken, og den første jeg ble med i var kirken som familien min er en del av. Den befant seg midt i sentrumskjernen og holdt til i et gammelt kjøpesenter. Det ble veldig naturlig for meg å bli med dem i denne kirken når jeg var en så stor del av hverdagslivet deres ellers. Medlemstallet i denne kirken var lavt, noe som gjorde at samholdet dem imellom var tett og alle kjente alle. Jeg ble godt mottatt og jeg fikk høre at det var rett som det var de spurte etter meg når jeg av en eller annen grunn ikke var med familien på søndagene og ellers.

Første gangen jeg var med dem i denne kirken fikk jeg beskjed om å reise meg opp. Jeg ble stående i midten mens alle danset og sang rundt meg, tok meg i hånden og hilste på meg, smilte og sang videre. Jeg fikk vite at dette var en velkomstsang de sang til alle besøkende eller nye medlemmer i kirken. *Abana b'Imana ni beza bambaye ubwiza bw'Imana*. Den er på kinyarwanda og handler ifølge Gloria om at vi alle er vakre barn av Gud og at vi er velkomne i hans hus.

Utfordringen med å utføre hele feltarbeidet mitt i denne kirken var hovedsakelig språk. De fleste av medlemmene var godt voksne, eller små barn, og kommer enten fra Rwanda eller Kongo og snakker derfor kinyarwanda, og mange av dem kan svært lite engelsk. Jeg fikk alltid en som kunne oversette for meg og fortelle meg hva som foregikk, men engelsken var sjelden god og de oversatte ofte bare i veldig grove trekk. Derfor ble oversettelsene både ufullstendig og uforståelige. Det ble vanskelig å forstå og følge med på hva som skjedde rundt meg. Både under prekener og under andre situasjoner som foregikk i kirken. Selv om kroppsspråk, handlinger og kontekst kunne forklare mye, mistet jeg en vesentlig del i det øyeblikket jeg ikke forsto hva som ble sagt, diskutert og sunget.

På grunn av blant annet språkutfordringer, valgte jeg å finne en annen kirke i tillegg, som ble min primærkirke gjennom oppholdet. Jeg endte tilslutt opp i ei stor kirke litt utenfor sentrumskjernen og også i nærheten av hvor jeg selv bodde. Noe som gjorde det lettere og tryggere for meg å dra dit alene både morgen og kveld. Mange av medlemmene i denne kirken er studenter og kommer fra andre steder i landet og kan derfor heller ikke lokalspråket luganda, som kun blir snakket i den sørlige delen av Uganda, og i områdene rundt Kampala. På grunn av stor variasjon i bakgrunn og språk på medlemmene i denne kirken var alle aktiviteter i regi av kirken enten på engelsk eller med en kvalifisert engelsk tolk som oversatte alt.¹¹ I og med at kirken blir aktivt brukt av mange studenter har den også et aktivt ungdomsmiljø som jeg tok del i. Med tanke på hvem jeg ønsket å gjøre feltarbeid blant var det naturlig for meg å ta del i både *the youth fellowship* og *women's fellowship*. Det var her jeg møtte de fleste av informantene mine og det var blant dem jeg tilbrakte mest tid når jeg ikke var med familien hjemme.

Selv om språk, medlemmer og lokasjon gjorde at primærkirken min ble den store engelsktalende, var jeg fortsatt en aktiv del av den lille kirken til nabofamilien. Fordi jeg var en så stor del av denne familien var det helt naturlig for meg å delta på det som var viktigst og tok mest tid i deres liv. Nemlig kirken.

Gjennom avhandlingen kommer jeg til å nevne og fortelle fra begge kirkene og også fra andre kirker nevnt av informantene mine og som jeg har vært med dem i, men om ikke annet er spesifisert og viktig for konteksten er det primærkirken utenfor sentrumskjernen det er snakk om.

Deltakelse, tilgang og rolle

Som antropolog i felt var det viktig for meg å gjøre så mye som mulig deltakende observasjon for å skaffe de dataene jeg trengte. Jeg ble tidlig en del av begge menighetene og de tok meg inn med åpne armer. Jeg deltok på gudstjenester, dans og sang (der språk tillot det), bibelmøter og aktiviteter i regi av kirken. Jeg var med i bryllup, både som hjelp under

¹¹ Kirken hadde egne kurs for å lære opp gode engelsk – luganda tolker.

bryllupsarrangering i kirken til familien, og som en av brudepikene på introduksjonsfesten¹² til en av informantene mine. I den grad det var mulig var jeg med på det som skjedde og var aktiv i begge menighetene. Dette i tillegg til det daglige livet sammen med familien hjemme.

Selv om deltakende observasjon var den viktigste metoden jeg tok i bruk under felt var det likevel situasjoner der det av ulike årsaker ikke passet seg at jeg tok en like stor del som resten av informantene mine. Eksempler på dette er blant annet vitnesbyrd og erklæring av Jesus Kristus som min personlige frelser, og dermed også å la seg frelse. La seg bli født på ny eller erklære seg som *born again*. Dette er situasjoner jeg selv ikke var komfortabel med å ta del i. Dette ønsket jeg ikke å gjøre, selv om jeg flere ganger fikk spørsmål og forespørsel om jeg ville. Dette var situasjoner jeg ikke var komfortabel med fordi disse handlingene strider så med min egen personlige tro at det ville føltes som å lyve, og fremstille meg som noe annet enn det jeg er og det jeg er der for å gjøre. Så når vitnesbyrd og frelse foregikk trakk jeg meg litt unna og bare lyttet og observerte fra utsiden heller enn fra innsiden.

Vitnesbyrd¹³ var viktige for informantene mine for å fortelle om hva Gud hadde gjort for dem, og å kunne dele fra livene sine til noen som lyttet til dem. Men selv om jeg selv ikke delte vitnesbyrd ble de viktige for meg i den forstand at jeg fikk et innblikk i hva som var viktig for informantene mine. Hva ønsket de å formidle og hva opptok dem i hverdagen. Hvilke temaer som var relevant og hvilke som ikke var det. Hva som ble snakket om og hadde en betydning. Jeg kunne også få en viss indikasjon på hvilke mennesker det kunne være spennende og nyttig å snakke mer med og hvem som kunne tilføre forskningen min noen interessante perspektiver og historier.

Gjennom hele feltarbeidet og i etnografiske beskrivelser hele oppgaven har jeg brukt meg selv og min opplevelse som et metodisk grep for å beskrive situasjoner og stemninger i rommet jeg befinner meg i. Som antropolog er man selv et verktøy man aktivt bruker i både forsknings og skriveprosessen. Man skal nå ut til informanter og man skal samle data fra dem og fra situasjoner du selv befinner deg i. All data som på en eller annen måte ikke er direkte, det vil si stemninger og atmosfærer, må gå gjennom meg som antropolog og må derfor sees i

¹² Før bryllupet blir det arrangert introduksjonsfest som er en fest for å introdusere brudeparet for familiene til hverandre og for å overrekke gaver til familiene. Hovedsakelig er det brudgommens familie som gir gaver som mat, drikke, møbler, og dyr til brudens familie.

Jeg vil komme tilbake til dette i kapittel 3 – Jakten på kjærligheten.

¹³ Vitnesbyrd er handlingen du gjør når du forteller om hendelser fra livet ditt som fungerer som bevis for at Gud finnes og hører våre bønner. Jeg vil komme tilbake til og nærmere inn på dette i kapittel 4 – Åndelighet.

lys av dette. Kjenne på stemninger som er der, men som man ikke kan beskrive godt nok på noen annen måte enn med følelser.

Jeg har valgt å bruke meg selv aktivt for å beskrive situasjoner der stemningen og det åndelige er i fokus, eksempelvis i kapittel 4 om åndelighet der jeg forteller om nattgudstjenesten. Her ser man situasjonen fra mine øyne og med mine følelser fordi det er en metode jeg mener beskriver situasjonen og følelsene rommet består av på en nær og god måte. I kapitlet jeg referer til beskrives atmosfæren ved å beskrive mine egne følelser på det gitte tidspunktet. Det tydeliggjør påvirkningskraften atmosfæren i rommet har både på meg og informantene mine. På samme tid er det viktig å tydeliggjøre at enkelte beskrivelser vil være farget av egen oppfatning og sinnsstemning, og at jeg selv er klar over dette i videre tolkninger og analyser. Det er ikke opp til meg som antropolog å vurdere om Den Hellige Ånd faktisk er tilstede eller om det som skjer rundt meg er et resultat av den oppbygde atmosfæren i kirken. Det jeg ønsker å formidle er hva det gjør med informantene mine, og for å få en best mulig forståelse av dette har jeg valgt å vise hva det gjør med meg.

Stoller¹⁴ argumenterer for at antropologer må tillate seg selv å la hendelser i felt, både ekstraordinære og dagligdagse, å gå inn på dem. På denne måten kan antropologen gi liv til feltet han eller hun studerer ved å bruke et stemningsfylt språk. Antropologer skal være kulturformidlere, men det er ikke mulig å gjøre uten å sette en kontekst på den gitte situasjonen. For å sette en kontekst på en situasjon som er så abstrakt som noen av de feltsituasjonen jeg befinner meg ser jeg det som nødvendig å bruke et følelsesladet språk for å få frem det jeg ønsker å formidle.

Det var noen arenaer som ble viktigere for meg enn andre. Hjemmesfæren, bibelgruppens samlinger hver uke og kvinnegudstjenestene var noen av de feltsituasjonene som ble aller viktigst. Under bibelgruppe og kvinnegudstjeneste var det betraktelig færre deltakere enn en vanlig gudstjeneste og det ble derfor lettere å knytte bånd og snakke med informantene mine. Det som ble delt hadde ofte et nærere og mer personlig preg og rett som det var oppstod det gode diskusjoner og samtaler.

Bibelgruppene og organiseringen av disse er en av grunnsteinene til kirken hvor nettopp fellesskap spiller en nøkkelrolle. Kirkens praksis og filosofi tok utgangspunkt i at den skulle være en kirke basert på disse bibelgruppene og hvor Gud manifesterte seg og viste i det rike fellesskapet deres. Fokuset var på å finne og omfavne Gud i fellesskap. På møtene fikk alle

¹⁴ Stoller, "The Taste of Ethnographic Things", 54

dele bekymringer, vitnesbyrd, bønner og inspirerende ord. De kunne komme med bønneforespørsler og det ble en arena for å støtte seg på hverandre og hjelpe hverandre i ånden. Det ble tatt opp ulike deler av Bibelen og diskutert hva slags betydning akkurat disse bibelversene har for oss og for livet vårt. Møtene var delt opp geografisk og jeg ble med i en gruppe som holdt til ikke lenger enn 5 minutters gange unna der jeg bodde. Alle møtene rundt om i byen ble holdt hjemme hos noen dedikerte medlemmer i menigheten og var en viktig del av hele kirkens praksis.

Kvinnegudstjenesten holdes også en gang i uka og er en samlingsarena for alle kvinner i menigheten. Her snakker kvinner til kvinner om hverdagslige utfordringer, sorger og gleder. På samme måte som bibelgruppen er dette også en arena med en mindre gruppe mennesker som samles over noe felles. I dette tilfellet rundt det å være kvinne. Prekenene på disse gudstjenestene blir holdt av ulike kvinner hver uke og handler ofte om hvordan du skal ta tak i eget liv og selvstendigjøre deg selv på en måte som grunner i Bibelen og i Guds ord. Vitnesbyrdene er ofte veldig personlige og blir avsluttet med bønn og store klemmer eller gledesrop, alt ettersom hva som blir delt. Dette ble en god arena for meg å knytte sterke bånd med informantene mine og være en del av et mindre fellesskap i kirken.

Kirkas rolle i enkeltindividers liv

Kirka er stor. Den ruver over alle andre bygg i nærheten med sitt karakteristiske store kors i glassmaleri plassert på midten av den store veggen som vender ut mot gaten på utsiden av kirkemurene. Når man kommer inn i det store kirkerommet er det høyt under taket og dagslyset fra utsiden siver inn gjennom de åpne dørene. 17 lange benkerader i mørk tre er plassert nedover i den brede kirken og gir plass til flere hundre mennesker. På hver side av kirkerommet er det åtte dører dekorert med farget glass. På dagtid er disse dørene eneste lyskilden som blir brukt, og de står som regel åpne. Både slik at de kan få lys og luft inn, men også som et tegn på at alle er velkomne inn i Guds hus. På veggen bak henger diverse fotografier av tidligere pastorer og bilder fra kirkens historie sammen med to store bannere. På disse bannerne står visjonen til kirken. En på engelsk og en på luganda. Hovedbudskapet er at dette skal være en kirke hvor herren Jesus Kristus kommer til syne i kirkens felleskap og samhold.

Foran i kirken finner vi en stor scene med en trapp som buer seg ut i midten. Den er dekorert med blomster og grønne planter, et stort piano og en talerstol. Den store veggen med korset fylt av glassmalerier er blikkfanget både ute fra gaten, men også inne i kirkerommet. Veggen fremme over scenen er malt helt rød og utenfra skinner sola så korset lyser mot oss i alle regnbuens farger. Ettermiddagssolen skinner rett på korset og legger igjen et stemningsfylt lys i hele kirken helt frem til solen går ned.

Gudstjenesten

En gjennomsnittlig gudstjeneste har flere elementer som går igjen. Elementer som spiller en viktig og sentral rolle i selve gudstjenesten, men også som er en stor del av hele religionspraksisen. Kirken har daglige gudstjenester, både ved lunsjtider og ettermiddag/kveld. Mange av disse gudstjenestene har ulikt innhold og formål, men stort sett inneholder de elementer man kan kjenne igjen fra gang til gang.

Hver gudstjeneste starter med *worship* og *praise*, tilbedelse og lovprisning. Det er ofte vanskelig å skille disse to måtene for lovsang. Og de blir ofte snakket om og nevnt sammen og i sammenheng med hverandre. Jeg fikk forklart av Gloria, naboen og nøkkelinformanten min, at det ikke alltid er lett å skille dem og at de blir brukt litt om hverandre. De er begge underkategorier av å synge religiøse sanger, men *worship* er i utgangspunktet en måte å takke for alt Gud har gitt oss, hva han har gjort for både oss og for verden. Denne formen for sang går sent og rolig, og gir oss tid til ettertanke. *Praise* derimot går ikke like rolig for seg. Det er en måte å feire Gud på. Prise ham. *Praise* går raskere og lystigere enn *worship* og det er vanlig å både danse, synge, rope, le og klappe. Det lages ofte mye lyd og det er god stemning blant alle tilstede. Hun forteller meg også at det å synge er en fin måte å nå Gud på fordi når du synger slapper hjertet ditt av. Du konsentrerer deg om sangen til Gud og slipper taket på alt annet som tynger deg.

Etter sekvensen av lovsang påfølger en introduksjon av kveldens eller dagens *preacher*, han eller hun som holder prekenen. På søndager er det ofte pastoren som står for prekenen, mens resten av uka blir prekenansvaret fordelt utover menigheten og flere får muligheten til å tale Guds ord til de som har møtt opp. Valget av prekenholder er ofte situasjonsbetinget og varierer ettersom hva slags gudstjeneste det er en del av. Bibelen og Guds ord er i hovedsak utgangspunktet for alle prekene. Men de inneholder også råd, oppfordringer eller krav til hvordan du skal leve livet ditt eller hvordan du skal handle i ulike situasjoner. Med referanser til ulike bibelvers, bibelhistorier og egenerfarte hendelser og opplevelser. Tema for prekenen varierer i stor grad ettersom hva slags tjeneste det er og hvem som er tilstede. Jeg merket meg at søndagene, der kirken er fylt til randen av både unge og gamle, kvinner og menn, har ofte mer generelle prekener, mens mandager og kvinnegudstjenestene tar for seg utfordringer som retter seg mer mot kvinnene tilstede. Fra et kvinnelig perspektiv.

Det ligger en underliggende forventning om at når medlemmene i menigheten går i gudstjeneste er de aktører som spiller en aktiv rolle under hele seremonien. Gudstjenesten er dermed en aktiv handling heller enn en passiv handling. Man må være tilstede med hele kroppen og med alle tankene dine. En fullstendig tilstedeværelse. Man skal være en deltaker og ikke en tilskuer. De ulike sekvensene av gudstjenesten krever ulik deltakelse. Flere av informantene mine har sagt til meg at jo mer du gir av deg selv og gir deg hen til Gud, jo mer vil Gud gi av seg i ditt liv og du vil kjenne hans inngripen og tilstedeværelse i livet ditt.

Bønn er noe som knytter sammen det gudommelige og det verdslige og er en måte å kommunisere med Gud på. Under bønn er det tydelig at menigheten er deltakende. Musikk står ofte på i bakgrunnen og selv om noen få leder an bønnen i en mikrofon fremme i kirken, er menigheten aktiv og ikke passiv. Alle beveger seg rundt inne i kirken. Noen går frem og tilbake mellom benkeradene mens andre har flyttet seg helt bak i kirken hvor de går rundt i endeløse sirkler. Lyden eskalerer i takt med bevegelsene rundt i rommet. Noen sitter på gulvet og andre slår rundt seg med armene. Rett som det er går den høylytte bønnen for noen over i tungetale, som er et av tegnene på at Den Hellige Ånd har tatt over kroppen din og snakker gjennom deg. Noe som også bare kan skje om du gir deg helt hen i situasjonen. Tungetale blir en slags meditativ del av bønnen hvor du knytter det sterkeste båndet som er mulig å knytte mellom deg selv og Gud. Jeg vil komme tilbake til tungetale i kapittel 4 som omhandler åndelighet.

En annen måte for hver enkelt å bidra i gudstjenesten på er gjennom å fremsi et *testimony*, eller vitnesbyrd. Vitnesbyrd blir fortalt i hver gudstjeneste og er en viktig del av religionspraksisen i kirken. Et vitnesbyrd er en liten historie eller fortelling fra eget liv som fremstår som et bevis på at Gud finnes og er der for oss. Man går frem som et vitne på hans eksistens. Det kan være alt fra at man kom seg trygt til og fra jobb, til at man overlevde en stygg bilulykke. Begge deler er bevis på at Gud har beskyttet deg.

På søndager spør alltid pastoren om det er noen som har bestemt seg for å «*accept Jesus Christ as your personal lord and savior*». Noen ganger rekker et fåtall opp hånda si og blir bedt om å komme frem i kirken. Pastoren ber for dem og ønsker dem velkommen til kirken som nyfrelste. Helt til slutt annonserer de hva som skal skje den neste uken, de annonserer eventuelle brudepar den kommende måneden, par med nyfødt barn eller nylige dødsfall. Avslutningsvis setter de frem en stor kurv helt fremme i kirken og til musikk går alle frem i kirken, legger fra seg litt penger i kollekten og går videre ut og hver til sitt.

Slik avslutter søndagsgudstjenestene. Kvinnegudstjenestene på mandagene derimot fremstår med et helt annet fokus og formål. De har større grad av deltakelse og felleskap. Med en mindre del av menighetene tilstede får hver og en mer rom til å bidra og å ta en aktiv rolle. Disse gudstjenestene avslutter alltid med at det blir delt ut te. I hver vår fargerike plastkopp får vi utdelt en varm, søt te og et stykke brød ved siden av. Mens vi drikker teen hører vi på vitnesbyrd som blir fortalt. Når vitnesbyrdene er over går praten sakte over i hyggelig småprat blant damene som sitter der. De ler og hygger seg i hverandres selskap.

Mønster under gudstjeneste

Call and response

Clifton Clarke argumenterer for det han kaller «*Call and Response*» som en teologisk metode å forstå afrikansk pinsebevegelses teologi og praksis.¹⁵ I afrikanske kulturer sør for Sahara har *call and response* vært et mønster for å generere demokratisk deltakelse. Det gjør at flere kan bidra i gudstjenesten og det gjør gudstjenesten til en aktiv handling heller enn en passiv. *Call and response* mønsteret kjennetegnes ved at en leder, pastor eller solist spiller eller synger en strofe i en sang eller kommer med et utsagn. Resten av menigheten, forsamlingen eller koret svarer med en annen strofe eller setning. Derav *Call and Response*. Det er en spontan verbal og ikke-verbal interaksjon mellom en taler og en lytter. Hvor utsagn (*call*) formes av lytterens reaksjon (*response*)¹⁶. Det vil si at svarets funksjon er å bekrefte taleren, motivere dem til å fortsette og fullføre talerens budskap som ofte oppleves som mektig og troverdig. I kontekst av pinsemenigheter argumenterer Clarke at man kan se på denne metoden som en gjengående dialektikk mellom Den Hellige Ånd (*call*) og den eksistensielle erfaringen medlemmene i menigheten har.¹⁷ Og en metode for å forstå teologien bak pinsemenigheter.

Ved å se på pinsemenigheter på denne måten viser Clarke til tre ulike kilder til det han beskriver som *the call*. Med andre ord hvilke faktorer man må ta i betraktning når man studerer pinsemenigheter i Afrika. Den første kilden er Bibelen. Bibelen har en sentral rolle i pinsemenigheten. Den fungerer som det levende ord fra Gud som fortsetter å kommunisere gjennom ånden hver eneste dag i livene til medlemmene av menigheten og gjennom kirkens praksiser. Bibelen blir av informantene mine brukt som en veileder for hvordan man skal leve livet sitt, og de handler og prater ut ifra deres tolkning av skriftene. De hellige skriftene er knyttet til Guds historiske selvformidling og åpenbaring, og tekstene er ofte gitt stemme til gjennom preken, sang, bønner og vitnesbyrd. Jeg har tidligere i kapittelet nevnt at de fleste prekenene tar utgangspunkt i Bibelens ord, som videre blir fortalt hvordan har manifestert seg i livene til de troende i kirken eller hvordan Bibelen er en ledetråd for hvordan de skal handle i ulike vanskelige situasjoner.

Denne første kilden, Bibelen, til *the call* er den kilden som er mest aktuell å snakke om i min avhandling. Det er denne som knyttes direkte til mine informanter og tekstens tematikk. Mens

¹⁵ Clarke, «*Call and Response*», 21 - 39

¹⁶ Clarke, «*Call and Response*», 28

¹⁷ Clarke, «*Call and Response*», 28

de to andre kildene til *the call* kan være viktige å ha i bakhodet når man skal gjøre videre studier av pinsemenigheter og deres praksiser, fordi de i likhet med Bibelen har hatt en stor påvirkning på hvordan de har oppstått, utviklet seg og hvordan de er i dag.

Den andre kilden han legger frem er Afrikas kirkehistorie delt inn i tre epoker. Gammel kirkehistorie, den postkoloniale trangen til å finne en autentisk afrikansk kristendom¹⁸ og til slutt den nye bølgen av afrikanske pinsemenigheter som de siste tiårene virkelig har fått fotfeste på kontinentet.¹⁹ Alle disse epokene har hatt en påvirkning på hvordan dagens pinsemenigheter fungerer og som er viktig ta i betraktning når man analyserer og studerer pinsebevegelsen ifølge Clarke.

Den siste kilden presenterer han som den kulturelle konteksten rundt den aktuelle kirken eller bevegelsen. For å forstå en religiøs praksis er man nødt til å ha en forståelse av den kulturelle konteksten den befinner seg i.

The Call er da en pålitelig kilde og blir lagt frem av en person med tillit og troverdighet blant tilhørerne. Det er noe mer enn elementer i en gudstjeneste - det er et fond av kunnskap og legitimeringer som blant annet pastoren tilbyr menigheten og er grunnlaget som blir lagt for hva slags respons som følger fra dem.

Response er ifølge Clarke reaksjonen fra folket eller menigheten på *the call*. De responderer på kilden som de ser på som troverdig. Ideen om en reaksjon på hva som blir formidlet av en pastor eller kirkelig autoritet viser også til viktigheten av deltakelse og involvering av menigheten i den Afrikanske pinsebevegelsen. Det er en erfaringsbasert religion der religionen utføres og kjennes ikke bare i tro og tanke men også i hele kroppen og bevisstheten. En del av det å være religiøs er å respondere på Gud gjennom dans, ekstatisk bønn, lovsang, healing, tungetale og andre former for religiøse uttrykk.

I mange afrikanske språk har de heller ikke et ord i vokabularet for religion. Religion da i betydningen ideer og tro. Religion blir i større grad sett på som en handling og en praksis heller enn et sett med ideer. Blant annet på språket Twi, som er språket snakket av majoriteten i Ghana der det nærmeste begrepet de har til religion er «*som*» som betyr å tjene.²⁰ For dem er ikke religion en sett med ideer, men heller en handling – nettopp det å tjene Gud. Selv om

¹⁸ Med dette mener jeg den epoken i Afrikas historie der afrikanerne følte en trang til å ta tilbake sin identitet og tilhørighet som en reaksjon på kolonialiseringen og de enorme påvirkningene kolonimaktene hadde på landenes kultur, religion og politikk.

¹⁹ Clarke, «Call and Response», 30 - 31

²⁰ Clarke, «Call and Response», 34

dette ikke er tilfellet på Luganda, språket snakket i Buganda, kan det trekkes klare paralleller til måten å tenke religion på og i måten de uttrykker religionen sin på en daglig basis. De har en erfaringsbasert religion. Noe som vil si at de opplever religionen i form av religiøse begivenheter og erfaringer heller enn forestillinger. Erfaring som refererer til den kunnskapen man får gjennom egne opplevelser, slik som fra for eksempel *deliverance*, (det som kan oversettes som en redning fra Gud), eller mirakler. Eller ved sanselige inntrykk som hørsel, syn og tale, som jeg vil komme tilbake til senere i kapittelet. En av informantene mine ytret at det er viktigere å faktisk kjenne Gud enn det er å kjenne til ham. Med det mente hun at det er viktigere å kjenne og erfare Gud i din tilstedeværelse og i livet ditt enn det er å vite om ham, høre om ham i kirken og lese om ham i Bibelen. Du skal ha et personlig forhold til Gud og du skal kjenne at han er tilstede i livet ditt både fysisk og mentalt.

Hvordan forholde seg til Gud

Det finnes ifølge Catrine Christensen²¹ tre teologiske måter i å se på forholdet mellom Gud og mennesker. Den første måten er å se på Gud som «*the radical other*». Dette vil si at Gud er overordnet alt. Han er skaperen av verden, men han har etter skapelsen trukket seg tilbake fra den menneskelige verden og det er for menneskene ikke mulig å påvirke eller forstå ham på noen måter. Det finnes ingen kommunikasjon mellom Gud og mennesket, og det som skjer i kraft av Gud er allerede forutbestemt og kan ikke endres.

Den andre måten er karakterisert av forståelsen av en Gud som har forent seg med menneskene og blitt en del av vår sosiale verden.²² Det fremste symbolet på denne foreningen er Jesus som er den menneskelige manifestasjonen av Gud. En annen type forening kan være mellom mennesker og Den Hellige Ånd i bønn og i andre ritualer der mennesker mottar Den Hellige Ånd, som er hyppig i pinsebevegelsen. Det kan være i drømmer der man får en beskjed fra Gud eller det kan være Gud som når ut til profeter som bringer hans budskap til menigheten. De onde åndene, som i tillegg til Den Hellige Ånd og Gud også har en påvirkning i menneskers liv vil også gå under denne kategorien for å se på forholdet mellom Gud og mennesket. Noe som forutsetter en ide om at de onde åndene er en manifestasjon av Djevelen. De onde åndene vil ofte bli beskrevet som grunner til sykdom og motgang. Og selv om de lokale åndene flettes inn i det bibelske språket og blir en del av den kristne diskursen,

²¹ Christensen, «Conditional Certainty: Ugandan Charismatic Christians Striving for Health and Harmony», 50-51

²² Christensen, «Conditional Certainty: Ugandan Charismatic Christians Striving for Health and Harmony», 50-51

oppstår det ofte konflikt mellom tilnærmingen de har til Gud og mellom onde ånder og hekseri som blir praktisert. Det oppstår en konflikt som noen av informantene mine betegner som en åndelig krig der ånde ånder og Gud kjemper på hver sin side. Dette jeg vil komme tilbake til i kapittel 4 om åndelighet. Det afrikanske verdensbildet består av både den åndelige verden og den verdslige verden i ett og er derfor ikke mulig å se på som to ulike enheter.²³ Inkarnasjonsmomentet i denne måten å se på forholdet mellom Gud og mennesket på forutsetter den tredje måten å se på Gud – menneske forholdet.

Den tredje og siste måten å se på dette forholdet baserer seg i større grad på et resiprositetsforhold mellom Gud og menneskene der de begge har muligheten til å påvirke hverandre.²⁴ Her kan menneskelig handling som bønn tilkalle Guds kraft og gjøre mennesker til Guds verktøy for å drive ut onde ånder. Dette gjensidige forholdet til Gud er noe informantene mine tilstreber og det kommer frem i hvordan de snakker om Gud i hverdagen og hvordan bønn og gudstjenester utspiller seg. Deres handlinger og kroppsspråk utspilles som et resultat av den følte nære relasjonen mellom dem og Gud.

Ruth, leder og vert for bibelgruppen, som selv snakker mye om viktigheten av et nært forhold til Gud, forteller at alle onde ting har en egen ånd. Å bli kvitt disse åndene er det bare Gud som kan gjøre, men man kan bruke mennesker til å nå ut til ham. Det er ikke alle som har evnen til å nå ut til ham på denne måten, ikke engang pastorer og ledere i kirken. Det krever at du gir deg selv helt over til Gud. Fullt og helt med både kropp og sinn. Jo mer du gir deg selv til Gud jo mer kan han bruke deg blant annet i bønn.

Resiprositetsforholdet de har mellom seg og Gud spiller også en rolle i hvordan de takler de utfordringer og problemer som møter dem i livet. Hvordan de forholder seg til Gud som en faktor i dagliglivet. En makt som er over dem, blant dem i form av blant annet Den Hellige Ånd og en makt det for noen er mulig å påkalle seg slik at de kan være et verktøy for Gud og hans verk på jorden.

²³ Otiso, *Culture and customs of Uganda*, 21

²⁴ Christensen, «Conditional Certainty: Ugandan Charismatic Christians Striving for Health and Harmony», 51

Erfaringsbasert gudstjeneste

En helt vanlig gudstjeneste i kirken har mange elementer og handlinger som vitner om at den religiøse utførelsen er noe som er kroppsliggjort og ikke bare idébasert. Ofte når jeg ankommer kirken, da særlig til kvinnegudstjenestene, er jeg ifølge klokken og timeplanen litt sent ute, men sammenlignet med når gudstjenesten begynner i praksis er jeg tidligere enn de fleste. Men tross labert oppmøte den første timen er det alltid noen få kvinner som har startet lovsangen, og bønner og er i full gang i det jeg setter meg ned på de brune trebenkene. En eller flere av kvinnene i kirken går frem og tilbake fremme i kirken og messer. Noen ganger på luganda, andre ganger på engelsk. De roper og synger mens de lukker øynene. Rett som det er slår de rundt seg i luften, eller strekker armene sine opp i været. Etter hvert som kirken fyller seg opp henger menigheten seg på bønner og den går opp og ned i volum og intensitet. Når den går rolig sitter ofte folk stille. Enten på benkene eller på gulvet. Øynene deres er ofte er lukket og ansiktet er preget av situasjonen mens de gestikulerer til rytmen av bønner fra mikrofonene. I noens ansikter ser jeg tårer som renner lydløst nedover kinnene. Noen går stille frem og tilbake mellom benkene, mens de hvisker for seg selv. Når bønner etter hvert eskalerer virker det som om folk sakte går inn i en dypere tilstand der ting og inntrykk utenfra ikke kan trenge gjennom. Stemmene deres sier ordene raskere, lydnivået stiger og hele intensiteten i rommet øker. Noen legger seg ned på gulvet, noen ler hysterisk og andre skriker og faller sammen på gulvet og blir liggende. Rundt meg hører jeg flere som taler i tunger. Alle disse handlingene skjer bare innenfor denne konteksten og er en manifestasjon av deres følelse og erfaring av Den Hellige Ånds tilstedeværelse i bønner.

Noe annet som også kan være med på å understreke religionen som erfaringsbasert er navnene på kirkene. Jeg skulle ikke gå mange meterne fra der jeg bodde før jeg passerte kirker med navnene: «World Restoration Center Church», «True Revival Center Church», «Miracle Centre Cathedral» og «Breakthrough Miracle Life fellowship». Alle disse er eksempler på navn som er funksjonelle og med erfaringsbaserte symbolske termer som vektlegger den delen av troen deres som er resultat av en aktiv religionspraksis og religionserfaring.

Viktigheten av erfaringsbasert religionspraksis kommer allerede frem i Bibelen og i apostlenes gjerninger der disiplene er gitt Den Hellige Ånd og begynner å tale i tunger.²⁵

Da pinsedagen kom, var alle samlet på ett sted. Plutselig lød det fra himmelen som når en kraftig vind blåser, og lyden fylte hele huset hvor de satt. Tunger som av ild

²⁵ Clarke, «Call and Response», 36

viste seg for dem, delte seg og satte seg på hver enkelt av dem. Da ble de alle fylt av Den Hellige Ånd, og de begynte å tale på andre språk etter som Ånden ga dem å forkynne. (Apg 2:1-4)

Her beskrives det at apostlene ble oppsøkt av Den Hellige Ånd med både lyd, syn og tale. Noe som heller ikke er helt ulikt hvordan ånden blir mottatt i pinsemenigheter i dag. Disse tre signalene er ifølge Clifford også kjennetegn og viktige sider ved *the call*, som man ser i pinsemenigheter.²⁶ Både hørbare, synlige og verbale signaler er noe som er identifiserbart både som ytre og indre erfaring, og forsterker dermed pinsemenighetenes sannhet om at Den Hellige Ånd fyller de troende fordi det er noe omgivelsene også kan observere, ikke bare indre følelser og erfaring.

Lyd er det som annonserer at den hellig ånd er på vei. Høyt lydnivå er ofte assosiert med pinsemenigheter og det er av erfaring ikke uten grunn. I samtlige gudstjenester og samlinger jeg var tilstede på i kirken har lyd og lydbilde en stor og viktig rolle. Enten i form av musikk, preken, lovsang eller bønn. Clarke²⁷ argumenterer for at dette er knyttet til den erfaringsbaserte naturen pinsemenigheter har, og også det at lyd ofte er tegnet på at noe kraftig er tilstede eller på vei. Slik som man hører den mektige tordenstormen i drønnene, eller ved at trommer signaliserer at en høvding eller en konge er på vei. Derfor vil lyd som tungetale, ekstatisk bønn og tromme og tamburinspill være et tegn på at Den Hellige Ånd er på vei eller tilstede.

Syn av tunger av ild som viste seg for dem er det andre som står skrevet i apostlenes gjerninger som et tydelig tegn på at Den Hellige Ånd var tilstede. Den synlige demonstrasjonen av Guds nærvær og makt har lenge vært en viktig del av pinsebevegelsen. Healing, *deliverance*, eller det som kan oversettes som en redning fra Gud, og mirakler er en del av denne visuelle demonstrasjonen av Guds nærvær. Tegn fra Gud og hans underverker kommer hånd i hånd med Den Hellige Ånds tilstedeværelse i gudstjenesten. Og gjennom disse underverkene og kroppslige manifestasjonene av Den Hellige Ånd gjøres også Den Hellige Ånd med håndgripelig og håndfast for de troende.²⁸

²⁶ Clarke, «Call and Response» 36

²⁷ Clarke, "Call and Response" 37

²⁸ Anderson, *An introduction to Pentecostalism*, 187

Det tredje og siste tegnet på at Den Hellige Ånd er tilstede er tale, særlig i form av ekstatiske tale eller tungetale²⁹ slik som også apostlene i gjorde da de mottok Den Hellige Ånd. (Apg 2:4) Tungetale er en sentral del av pinsemenighetens åndelighet og en stor del av kirkens og gudstjenestens mønster. Hver eneste gang jeg var deltakende i en gudstjeneste i kirken hørte jeg tungetale rundt meg et lite stykke ut i bønner. Å tale i tunger kan utarte seg, for en utenforstående, som helt uforståelige ord eller som en venn av Gloria fortalte meg: et fremmed språk som personen i utgangspunktet ikke har forutsetningene for å verken forstå eller snakke selv. Jeg vil komme tilbake til nærmere beskrivelser av tungetale og åndelige gaver i kapittel 4. En annen sentral del av pinsebevegelsen er profetier. En profet er en som får et hellig budskap i form av Guds ord eller åpenbaring av Gud og bringer det videre til menigheten. Gloria forteller meg at en profet er en spesielt utvalgt av Gud som kan ta imot hans ord og beskjeder og formidle den til folket. De forteller profetier og spådommer om enkeltpersoner, men også om hele landet og verden. Dette kan være ting som er forestående, ting som kunne skjedd, men som Gud hindret eller beskjeder om ting som foregår nå.

En gang iblant var jeg med Gloria i en av hennes andre kirker. Selv kaller hun denne kirken for den kongolesiske kirken fordi store deler av menigheten har røtter i Kongo. Det er en pinsemenighet og majoriteten av menigheten som er deltakende de få gangene jeg deltar her er kvinner og barn. Dette har hovedsakelig med at disse gudstjenester finner sted midt på dagen og varer i flere timer. Et tidspunkt hvor mange menn er ute i jobb, mens kvinnene er hjemme med ansvar for små barn, hus og hjem. Jeg får beskjed om at tettheten profeter i denne kirken er høy, og kirken har et sterkt fokus på profetier og baserer ofte bønner og hele gudstjenester ut ifra disse profetiene.

En onsdag formiddag er jeg med henne i denne kirken og da vi ankommer er gudstjenesten allerede godt i gang, selv om det bare er fremste del av kirken som er fylt opp. Rundt oss danser folk energisk mens noen spiller på trommer og andre på et rytmeinstrument lignende maracas. Musikken spilles høyt og energinivået er på topp. Noen av profetene springer rundt i mengden. De legger hendene på det som for meg fremstår som tilfeldige mennesker og drar dem med i en runddans der de danser rundt hverandre mens profeten holder et godt tak i vedkommende. På siden står noen og følger med og står klar med en *kikoi*³⁰ eller et annet type

²⁹ Clarke, «Call and Response», 38

³⁰ En *kikoi* er et vevd tøyestykke brukt mye i sør-østlige deler av Afrika. Det er allsidig og kan brukes til å knyttes rundt livet, som håndkle, hodetørkle eller å knytte fast små barn på ryggen.

tøystykke. Om profeten har valgt ut en kvinne smetter de inn i dansen og knytter tøystykket stramt rundt livet hennes. Profeten og den utvalgte fortsetter å kaste seg rundt i folkemengden tilsynelatende uten tanke for om de krasjer inn i noen på sin vei. Etter den intense dansen er ferdig stopper de opp. De blir helt rolige og virker helt utslått av hva som nettopp har foregått. Noen setter seg på en stol, andre krabber rundt på gulvet mens andre igjen legger seg ned på gulvet og blir liggende en god stund. Når de kommer de til seg selv igjen reiser de seg opp og fortsetter med dans og sang som om ingenting har skjedd.

Etter at forsamlingen senker lydnivået og intensiteten, og lovsangen sakte visner ut i hvisking er det fortsatt en som spinner i sirkler rundt seg selv med armene rett ut i luften, mens han med en høy røst taler i tunger. Det han sier blir oversatt så alle kan forstå det. Han formidler syn han har fått fra Gud til resten av menigheten. En annen mann går til døren og åpner den for å slippe inn mirakler sendt fra Gud. Profeten forteller oss at det er flere i menigheten som sliter med ulike ting som vi alle må hjelpe å be for. En i menigheten har Djevelens kraft i seg, en annen en sliter med å bli gravid og en tredje føler at livet ikke lenger har noen mening og har lyst å gi opp. Den sistnevnte ber han om å be om tilgivelse for at slike tanker har fått fotfeste. Fordi livet er gitt av Gud og vil aldri være meningsløst. En har brukt flere netter på å gråte, men Gud har nå gitt ham fred og det er flere som har drukket alkohol i det siste. Disse må be for sine synder. Helt til slutt forteller han at det om kort tid vil være en stor mengde mennesker som dør i hjemlandet Kongo. Han ber om at vi alle må be for landet som ellers er så ustabil at det skal få fred. Mens han står der midt i rommet og snurrer rundt sin egen akse står det flere folk rundt ham og ber. Gloria forteller meg at disse ber for hans beskyttelse. Når man har åpnet seg opp på denne måten og slipper Gud inn er man også veldig tilgjengelig for onde ånder. Menneskene rundt ham ber for å beskytte ham mot disse onde åndene.

I ettertid spør jeg Gloria hva som egentlig skjer når profetene drar med seg folk inn i dansen sin og om hvorfor de gjør det. Hun forteller meg at det de driver med gjør de egentlig bare for moro skyld, og de ville aldri gjort det med noen av oss i og med at vi er ganske nye i kirken og at de ikke kjenner oss så godt som de kjenner hverandre. Når profetene drar dem med seg inn i dansen gir de dem profetier for videre i livet. Om de ser noe som trengs å be for så gjør de det også. Enten som en del av dansen eller at de setter seg ned sammen etterpå. Ofte er det profetier som omhandler barna deres, sykdommer eller andre ting de trenger bønn for. Ting og områder i livet de trenger hjelp til å drive ut de onde åndene fra. Hun ler litt og sier at hun skjønner at det kan se brutalt ut når profeten tar tak i hodet på medlemmer av menigheten og

nærmest kaster dem rundt, men hun forsikrer meg om at det bare er for moro skyld. Det kan gå så hardt for seg noen ganger at kvinnenens skjørter flyr opp, og det er derfor det blir knyttet et tøyestykke rundt livet på dem.

Under hele denne sekvensen av profeter som gir menigheten profetier er alle de tre tegnene nevnt over en del av opplevelsen av Den Hellige Ånd. Musikken, sangen og trommespillingen er lyden som varsler at den hellig ånd er i anmarsj, synet i form av ekstatisk dans og bevegelse. Det hørbare i form av beskjedene profetene får fra Gud og formidler videre til menigheten. Alle disse tegnene for Den Hellige Ånd vil vi også kunne kjenne igjen i flere av de etnografiske eksemplene som beskrives senere i avhandlingen.

Under denne hendelsen finner vi også den spontane verbale og ikke-verbal interaksjonen mellom den som taler og den som lytter. Slik som hele *call* og *respons* mønsteret forklarer. Profeten ytrer noe som kommer fra Gud, han har en autoritet som gjør at menigheten stoler på ham, og de responderer med en reaksjon som gjør gudstjenesten til en aktiv hendelse og ikke en passiv en. I dette etnografiske eksempelet kommer den kroppslige manifestasjonen av Gud frem i profeten slik at menigheten både kan se, høre og oppleve det. Noe som gjør at troen deres styrkes og det skaper en tillit til at Gud vil være der for dem og hjelpe dem med deres utfordringer og vanskeligheter i livet.

Et hjem og en familie

Kirka er mer enn bare kirkebygget og gudstjenestene gjennom uka. Kirka er alle de sosiale relasjonene og interaksjonene, for noen er kirka er sted for lærling og utdanning og for mange er det et sted for å finne trygghet, kjærlighet og ro.

Kirken blir av flere av informantene mine beskrevet som sitt andre hjem. At menneskene i kirken er som en familie for dem og at det er her de finner trygghet og kjærlighet. Det er et sted de kan dele både sorger og gleder, og du vil alltid bli tatt imot med åpne armer. Hver kvinnegudstjeneste åpner med lovsang og deretter ber hun som leder gudstjenesten oss om å se oss rundt. Si hei og velkommen til de som sitter rundt oss. Folk smiler til hverandre, prater og klemmene sitter løst. Dette gjør at stemningen i rommet blir lett. Man føler seg som en del av et fellesskap og det gir en følelse av å være en del av noe større enn bare seg selv. De åpne armene og smilende ansiktene styrker fellesskapet og gir meg en følelse av at jeg også er en

del av det. Jeg føler meg velkommen og ivaretatt. Gloria beskriver familie som noen som tar vare på deg. Det trenger ikke å være samme blod, men de bryr seg om deg og er der for deg uansett hva det skulle være. Gjennom tykt og tynt.

Lydia

Lydia er en av dem som beskriver kirken som sitt andre hjem. Av flere grunner. Siden hun ikke har noe særlig kontakt med familien sin på landsbygda er vennene hun har her noen av de viktigste menneskene i livet hennes. Det er de som alltid er der for henne og deler både gleder og sorger. Store deler av barndommen tilbrakte hun i et omreisende barnekor der noen tanter³¹ tok vare på henne og tok det ansvaret foreldre vanligvis gjør. De ga henne omsorg og trygghet, lærte henne om Gud og betalte for skolegangen hennes.

Som 11åring ble kirken en del av livet hennes. Allerede da merket hun savnet etter å ha en familie i livet sitt. Alle vennene hennes kunne gå til moren og faren med bekymringer og utfordringer, men hun hadde ikke andre voksenpersoner i livet sitt enn tantene. De brydde seg, men de hadde jo sine egne familier å fokusere på. Og hun ble aldri prioritert på den måten hun skulle ønske. «Det var vanskelig å ikke ha noen å snakke med om personlige ting, følelser, problemer og å ikke ha noen rundt deg som du vet er glad i deg uansett hva. Og ikke minst det å ha noen å dele gode nyheter og gleder i livet med. Det savner jeg veldig».

Grensesetting var også noe av det hun savnet med å ikke ha noen voksenpersoner i livet sitt. Det å ha noen som forteller henne hva hun får lov og ikke lov til å gjøre. «Dette er et tegn på at noen bryr seg om deg. Når du er den eneste som setter grenser for deg selv og ingen andre egentlig bryr seg om hva du gjør, forsterkes følelsen av å være alene.»

Barnekoret vil alltid være hennes hjem, men hun forteller meg at kirken er uten tvil hennes andre hjem. Her finner hun trygghet, har venner, er alltid velkommen og føler seg som hjemme. Hun vet at det er flere i kirken hun kan betro seg til og de vil støtte henne uansett hva det skulle være.

En av de siste feltdagene mine møter jeg Lydia på utsiden av det store kirkebygget. Hun er nettopp ferdig med å undervise en gruppe barn og skal snart øve med bandet som hun er en aktiv del av. Vi finner oss et sted å sitte litt borte fra resten av de som også tilbringer

³¹ «Tante» er i denne sammenhengen ikke en betegnelse på familierelasjonen søster til far eller mor, men heller kvinnelige omsorgsfigurer med en viktig rolle i den gitte situasjonen.

lørdagskvelden sin i kirken. Jeg ville spørre henne om blant annet nattgudstjenesten kvelden før.

Under nattgudstjenesten, beskrevet i kapittel 4, var det mye følelser i sving for mange av de som var tilstede. Inkludert henne. Etter en av prekenene ba de alle som har eller har hatt noe vondt i livet sitt, som de har felt mange tårer over, komme opp slik at de kunne be for dem. Jeg la merke til at Lydia var en av dem som reiste seg og gikk opp. Ei jevngammel jente tar tak i hendene hennes og setter seg på kne foran henne. Etter noen minutter med bønn reiser hun seg igjen og gir henne en god klem. De står der og omfavner hverandre mens begge gråter. Stemningen rundt dem oppfattes som tung og alvorlig.

Jeg spør henne litt forsiktig om hun kunne tenke seg å fortelle meg hvorfor hun gikk frem i kirken kvelden før. Hun ser på meg og det ser ut som om hun vurderer meg. Og vurderer hva hun skal fortelle og ikke. «Eh, I can might as well tell you» sier hun.

For noen år siden var hun i et av og på forhold som ikke var noe bra. Han var også aktiv i kirken og hun beskriver det som en turbulent tid. I løpet av dette forholdet ble hun gravid. Hun forteller meg at i Uganda og i kirken er det ikke sosialt akseptert verken å ha sex utenfor ekteskap eller å ta abort. Typen hennes ville ikke ha noe med et barn å gjøre og gikk derfor fra henne. Hun satt da igjen alene med valget mellom å ta vare på barnet alene eller å ta en abort. Noe som begge deler fører med seg stor skam, forteller hun meg. Videre forteller hun at det er mange unge menn som ikke ønsker seg barn og den forpliktelsen det medfører og derfor er det mange single mødre både i kirken og i byen generelt.

Etter mye vurderinger frem og tilbake valgte hun å ta en abort. «Det var en vanskelig avgjørelse der og da, men det var enda vanskeligere å leve med seg selv etterpå.» Ikke bare måtte hun leve med en avgjørelse hun selv ikke var helt komfortabel med, hun måtte også leve med de følte blikkene. Blikk som ikke alltid var der, men som hun følte fordi hun selv dømte seg selv for hva hun hadde gjort. Etter dette hadde hun lyst å reise fra kirken og aldri komme tilbake. Selv om kirken på dette tidspunktet var den eneste familien og det næreste hun hadde. Hun bestemte seg for å fortelle pastoren at hun ville bort fra kirken og ministry³²,

• ³² Kirken praktiserer det de kaller for *ministry*. Dette er oppdelinger av menigheten der man hovedsakelig er delt inn etter kjønn, alder og sivilstatus. Dette gjør at medlemmene kan dele, be og ha et sterkere fellesskap med noen i samme livssituasjon som dem selv. Eksempler på ministries er *women's ministry*, *men's ministry*, *youth ministry*, *singles ministry* og *married couple's ministry*.

men hun ble da også nødt til å fortelle hvorfor hun ville bort. Hun forteller meg at det var vanskelig at en voksen person, som hun ikke kjente så godt, skulle vite noe så privat og sårbart om henne, men at han var støttende og hjalp henne gjennom det. Selv om hun sluttet å være like delaktig og aktiv i kirken som hun pleide i noen måneder, hadde hun faste avtaler med pastoren som hjalp henne gjennom den vanskelige situasjonen med rådgivning og støtte. Han fungerte som en støttende voksenfigur i livet hennes, som stilte krav til henne, men på samme tid var der når det var vanskelig og lyttet til det hun hadde på hjertet.

I denne perioden savnet hun å ha en familie og foreldre å gå til for å få støtte. Men heldigvis hadde hun gode venner hun kunne betro seg til og som stilte opp for henne. I tillegg til samtalene med pastoren var hun også nødt til å gjennomgå en del helsesjekker etter aborten. Disse fikk hun hjelp til å betale av vennene sine. Tross all denne støtten rundt seg slet hun i lang tid med dårlig samvittighet, anger og skyld. Gode venner ba henne gi slipp på smerten og angeren, men det skulle ta godt over et år før hun i det hele tatt klarte å gi litt slipp og leve som normalt.

I en av kvinnegudstjenestene blir abort nevnt til å være en av de syv syndene Gud avskyr mest, og derfor også en av grunnene til at Gud er sint på Uganda. Men hun som holder prekenen legger til at alle fortjener en sjanse til så lenge du erkjenner dine synder for Gud og ber om tilgivelse for handlingene dine fordi alle er velkomne hos Gud.

I og med at Lydia visste at abort er en stor synd følte hun på en fordømmelse og vonde og bebreidende blick fra menigheten. Blick og fordømmelse som egentlig var imaginære og bare fantes i hennes eget hode, fremprovosert av skammen hun selv kjente på og fordømmelsen hun la på seg selv. Den voldsomme skammen var noe av grunnen til at hun ville bort fra kirken og menneskene som egentlig spilte en viktig rolle i livet hennes. På samme tid var det også kirken og enkelte medlemmer i menigheten som var den avgjørende faktoren til at hun ble værende der. Hovedsakelig pastoren og de nærmeste vennene hennes. Det var de som holdt henne fra å forlate den for godt. De var et hjem for henne i form av å være en trygghet og en støtte når hun trengte det mest.

Gloria

Gloria er svært aktiv i den lille kirken hun er en del av. Den er ikke eldre enn rundt tre – fire år og ble etablert grunnet konflikter og splittelser i en større kirke i en annen del av byen. Mesteparten av menigheten er opprinnelig fra Rwanda eller den østlige delen av Kongo på grensen til Rwanda, og språket som blir snakket under gudstjenester er kinyarwanda. Kirken blir i stor grad drevet av dugnad og donasjoner. Naomi, datteren til Gloria og den eldste i søskenflokket, forteller meg at kirken deres ble startet helt fra grunnen og at de i begynnelsen ikke hadde noen ting. De var få medlemmer og hadde lite penger, men de hadde et sterkt fellesskap og mye kjærlighet for hverandre. Noe som gjorde at de kom seg gjennom den utfordrende oppstartsfasen. Alle tingene de trengte ble kjøpt av penger spart opp av menigheten over tid, og en gang iblant fikk de donasjoner fra venner og besøkende. Gjennom dugnadsarbeidet og den felles innsatsen den lille menigheten måtte legge ned i få kirken opp på beina har de knyttet et veldig tett samhold og fellesskap. Naomi beskriver kirken som en kirke bygget på kjærlighet og at de derfor har et tett vennskap. «Vi er som en familie for hverandre.»

Kirkerommet er ikke det man ofte vil tenke på som et typisk kirkerom. Det er lokalisert på taket av et stort halvtomt kjøpesenter, og ligger vegg i vegg med flere små kirker, et treningsstudio og en skredder. Kirkerommet er smalt og fylt opp av rekker med plaststoler og i enden står noen dekorative kaffebord, talerstolen og noen instrumenter. Bak en gardin i enden av rommet finnes det en liten kjøkkenkrok og en enkel madrass.

Denne madrassen benytter hun seg oftere og oftere av gjennom regntiden i april og mai. Og i de vondeste periodene sover hun over i kirka flere ganger i uken. Hun forteller meg at det er viktig for henne å fremstå sterk og tålmodig for barna sine. Selv om de også vet at de har det vanskelig vil hun ikke gråte så de ser det. Hun ønsker å være en stabil faktor i livene deres, og for å klare å være det trenger hun å få ut frustrasjonen og følelsene et sted der hun kan være helt alene. Tankene kverner hele tiden, men tårene hun egentlig ønsker å slippe løs holdes tilbake når hun er hjemme. Eneste gangene hun føler hun kan slippe taket i fasaden er i kirka når hun er alene. Her kan hun be, synge, gråte, sove og snakke med de andre kvinnene i kirka som også tar seg turen dit en gang iblant. Det er et sted der hun føler seg nærmere Gud, noe som gir henne en ro i kroppen. En ro hun bare får i kirken.

Hun bekymrer seg for barna sine. At hun må skaffe mat til dem og sende dem på skolen. Dette uten å tjene egne penger. Onkelen hennes som var ansvarlig for oppdragelsen hennes er

syk og har ikke lange tiden igjen å leve, og resten av familien krangler over penger og land. Selv om hun kanskje er en av de i familien som trenger disse pengene mest er det hun som bryr seg minst om dem. Hun har kranglet nok med familien sin opp igjennom og ønsker bare fred og at de skal være en familie som bryr seg om hverandre. Det er det viktigste forteller hun meg.

Kirken fremstår som hennes andre hjem og hennes andre familie. Det er et fristed der hun kan være seg selv og hun vet at hun er elsket. Det er et sted å søke støtte og ro i vanskelige stunder. De fleste av de som kommer på besøk til henne for å drikke kaffe, skravle og bare tilbringe tid sammen er også medlemmer i kirken og de har et tett bånd. Og møtes de ikke i kirken er det hjemme hos Gloria de samles. Hun har en viktig rolle i kirken sin, med fast plass på første rad under gudstjenesten, hun holder jevnlig prekenen på søndager og har tatt på seg ansvaret for å holde kirken ren for alt kampalastøvet.

Det at kirken har tilgang til madrass og kjøkken sier mye om hvordan kirken er og hva kirken ønsker å være og bety for medlemmene. Madrassen blir et slags symbol for trygghet og ro, det samme man ofte søker i et hjem. Mulighetene for å lage seg mat og til å sove der gir medlemmene en mulighet til å bruke kirken slik de selv har behov for og til hvilke tidspunkt de selv ønsker.

Hun forteller meg at i vanskelige perioder spør hun ofte seg selv: Hva har jeg gjort galt? Er jeg er dårlig menneske som fortjener alle disse problemer og utfordringene i livet mitt? Hva er Guds egentlige plan for meg og barna mine? Og når vil elendigheten snu? «De eneste tingene som hjelper meg i disse stundene er å ha mennesker rundt meg. Menneskene som gang på gang viser meg både med handling og ord at jeg er et godt menneske som bryr meg om andre og som har en betydning,» legger hun til. Derfor er det å møte de andre damene i kirken på kvelden for å be viktig og ikke minst stundene der hun får besøk av flere av vennene hennes fra kirken og de kan drikke kaffe sammen, diskutere, synge og le. Uten disse stundene med andre mennesker graver hun seg så langt ned i egne tanker og bekymringer at hun sakte men sikkert mister alt mot. Hun forteller meg at når hun er alene hjemme i lengre tid graver hun seg dypt ned i sine egne tanker og det er vanskelig å dra seg opp igjen. «Jeg har ikke råd og mulighet til å være så langt nede verken for meg selv eller for barna mine.»

«For meg er ikke kirken bare en kirke», forteller hun meg. «Den er så mye mer enn det. Den er et sted jeg er nærere Gud, et sted jeg møter mine nærmeste, et sted jeg kan slappe og få ut de følelsene jeg stenger inne og et sted jeg er trygg. Det er også et sted jeg holder meg i

aktivitet og er sysselsatt», fortsetter hun. Hun er ansvarlig for å holde kirken ren og ryddig, og opptil flere ganger i uken tar hun den røde vesken sin under armen og drar til kirken for å vaske. Men også for å be, møte andre som også tilbringer dagen sin der og for å slippe å grave seg ned i sine egne bekymringer.

Da hun gikk fra mannen sin hadde hun ikke noe sted å gå til, men det var ikke den største bekymringen hennes, fordi hun visste at hun alltid kunne være i kirken om hun ikke fant et sted å være. Nå betaler søsteren som bor i Australia husleien hennes, eksmannen kommer innom med litt mat til dem en gang iblant. Men tross tidvise bekymringer og håpløshet har hun troen på at resten av det hun trenger for å klare seg blir gitt henne av Gud. Det er opp til ham om de kommer til å klare seg eller ei. *God will provide*, Sier hun rett som det er.

Kaffestunder som terapi

I de vanskelige stundene Gloria har er det to ting hun mener hjelper henne. Den ene tingen er som nevnt over å gå til kirken alene og tømme seg helt for frustrasjon og vonde følelser. Den andre tingen som også hjelper henne er kaffe. Ikke bare selve kaffen, men også kaffelagingen som et ritual, besøket hun ofte får når hun lager kaffe og stemningen som er i rommet når mange av kirkemedlemmene er samlet for å skravle, synge, be og drikke kaffe.

Å lage kaffe er en kunst hun har lært av sine tidligere eritreiske naboer og blir benyttet både som kos, medisin og en slags meditasjon. Når hun setter seg ned med kaffebordet sitt for å lage kaffe tenker hun ikke på noe annet. Hun forteller meg at når hun lager kaffe og prater med venner og familie om alt og ingenting, tenker hun ikke på de tingene i livet som kan holde henne våken om nettene og som får henne til å gråte når hun er alene. Huset hennes er flere ganger i uken et samlingspunkt for venner, familie og naboer.

I den lille stua med flisgulv står det en brunmønstret sofa og en stor stol med noen ruvende armlener. Vinduene og døren som fører ut til vår felles bakgård er dekket av noen tynne gule gardiner og blafrer lett i vinden fra den åpne døren. I hjørnet står en rosa plasthylle med alt de har av kopper og kar. Ved siden av den rosa hyllen står et lite hvitt bord. Dette bordet er det møbelet i huset som betyr mest for Gloria. Det er nemlig kaffebordet hennes. Inni her har hun alt hun trenger for å lage kaffen hun er så glad i og som hun forteller selv fungerer som en slags terapi i hverdagen. Bittesmå kopper, skåler og skjeer. En sukkerbolle, en slags leirkaraffel kalt *Jebena*, brukt til å koke opp kaffen i, og en gammel hårkurboks med ubrente kaffebønner. Kaffelagingen er en hel seremoni og man kan se på henne at når hun sitter der

bak kaffebordet og måler små skjeer med sukker som hun putter i hver lille kopp, at hun koser seg.

Figur 3 - Gloria sittende i bakgården med kaffebordet sitt, der hun lager kaffe til gjestene sine.

Når hun lager kaffe setter hun alltid ut flere små kopper enn det er folk fordi det alltid kommer innom noen som tar seg en kopp, og en prat. Den lille stua hennes er et naturlig samlingssted for familien, naboer, venner i menigheten og andre venner. Kaffen har blitt hennes varemerke som hun har en veldig stolthet over.

Det er over de mange kaffekoppene de gode og viktige samtalene kommer opp. Og det er også her jeg hører røverhistorier, synger, spiller kort, skravler og diskuterer. Gloria forteller meg at det hender ofte andre i kirken kommer til henne for råd. «Ofte trenger mennene i kirken råd til hvordan de skal forholde seg til damer de er interessert i», sier hun og ler litt.

Økonomisk bistand

Begge kirkene jeg var deltakende i hadde ofte en økonomisk rolle i enkeltmedlemmenes liv på ulike måter. Enten om det var med hjelp i en enkelt situasjon eller om det var i en mer langvarig økonomisk situasjon. Selv om de to kirkene og menighetene jeg gjorde feltarbeidet mitt i hadde to helt ulike økonomiske utgangspunkt spilte de begge en viktig rolle når det kom til å hjelpe sine medlemmer i økonomiske vanskeligheter. Den største kirken er i større grad mer etablert økonomisk, mens den lille kirken som familien var en del av fortsatt er ganske ny og er drevet stort sett på dugnad og frivillig arbeid. Deres økonomiske situasjon er ustabil og de har lite penger å rutte med.

Bønn

Begge kirkene hadde ulike måter å bistå medlemmene sine i økonomiske kriser. Først og fremst er bønn er viktig del av hva som gjøres for å hjelpe. Både bønn for å løse sine egne utfordringer, men også bønn for venner og familie. På bibelmøtene ble det ofte skrevet ned navn i bønnelistene³³ som vi skulle be for at enten fikk penger til å betale skolepenger, til å kunne få giftet seg eller for at bedriften deres skulle ta seg opp og bli en større inntektskilde. Bønn og viktigheten av dette blir tatt opp på bibelmøtene nesten hver eneste uke. Det viktigste budskapet de har er at det viktigste du kan gjøre i vanskelige situasjoner, også økonomiske, er å be og å være sterk i troen. *God will provide*. Men de legger også til at om du ber om økonomisk medfart nytter det ikke å bare sette seg ned med hendene i været og be: Du må jobbe hardt for det, og du må være ærlig.

Ruth, hosten og lederen for bibelmøtene, er den av informantene mine som oftest understreker viktigheten av bønn og det å være med i et felleskap der bønn står sterkt. Hun forteller meg at ved utfordringer i livet er det uten unntak Gud hun går til først. Han eier livet hennes, det er alltid han som bestemmer og vet hva som skal skje i fremtiden. «Derfor er det naturlig å

³³ Bønnelisten er en liste over alle tingene vi må huske å be for. De blir brukt i flere ulike situasjoner og til ulike anledninger, men dukker oftest opp på bibelmøtene en gang i uken. Noen ganger omtales listen bare som noe muntlig, andre ganger blir det skrevet opp og sendt rundt til medlemmene på whatsapp slik at alle skal huske å be for alle punktene på listen i den daglige bønnen sin hjemme. De ulike punktene blir foreslått av medlemmene og diskuteres i gruppen før de skrives ned. Punktene kan for eksempel være for de single, for syke familiemedlemmer eller venner, for Uganda og alt det vonde som skjer i landet eller for at medlemmene av bibelgruppen skal gjøre det godt på eksamen.

henvende seg til ham først. Uansett utfordring. Bibelgruppen er et sterkt felleskap der alle har et personlig forhold til Gud og er derfor også en arena der man kan få støtte og hjelp i bønn».

En gang i måneden er bibelmøtet uten program og dermed beregnet til vitnesbyrd, deling av skrifter og bønn for hverandre og for verden. En av de unge mennene i bibelgruppen forteller at han for ikke mange dagene siden endelig fikk penger til å betale semesteravgiften på universitet og dermed også får lov å ta eksamen. Han starter vitnesbyrdet med å snakke om forskjellen på å stole på Gud og å tro på Gud. Å tro på Gud er å tro på hans verk, men å stole på Gud er å faktisk stole på at han kommer til å utføre disse verkene og derfor ikke bekymre deg over situasjonen. I flere uker har han slitt med å få nok penger til å betale skolepengene. Disse pengene måtte inn innen slutten av uken, hvis ikke fikk han ikke lov å fortsette på universitetet selv om han bare hadde et halvt år igjen. Det var ingen mulighet for å skaffe disse pengene på egenhånd og han ba derfor til Gud hver dag om at pengene skulle dukke opp og at det skulle ordne seg. Han var aldri bekymret og han tvilte aldri på at Gud ville ordne opp. Derfor hadde han heller ikke ringt rundt for å spørre venner og familie om hjelp. Alt la han i Gud sine hender. Tidligere hadde han snakket med en bekjent om skolepenger og at dette var en del av bønnene hans for tiden. Temaet var bare noe som hadde kommet opp i en samtale de hadde hatt da de møttes på gaten. Han forteller at samme fredag som skolepengene skulle vært betalt inn ringer en ukjent dame ham. Hun har snakket med damen fra tidligere og ønsker å betale skolepengene hans. Da han tar med seg disse pengene til universitetet har kontorpersonalet allerede laget betalingslippen for ham som bare mangler en underskrift, fordi de visste i sitt hjerte at pengene vil komme inn. Han takker Gud for dette og for at han hørte bønnene hans når han trengte det som mest. Resten av bibelgruppen måper, nikker bekræftende og klapper når han legger frem dette vitnesbyrdet og de snakker i munnen på hverandre om hva Gud er kapabel til å gjøre.

Ruth forteller til slutt at alle har selv et ansvar for å holde kontakten med Gud gjennom bønn og følge hans ord. «Ved å gjøre dette vil Gud alltid beskytte deg. Men om du skulle havne på feil sti eller ta noen valg i livet som driver deg bort fra Gud og i feil retning vil menigheten alltid hjelpe deg tilbake på rett spor om du selv ønsker denne hjelpen. Bibelgruppen er din familie og vi vil alltid hjelpe deg tilbake til oss og til Gud.»

Empowering

Den andre måten kirken tar del i medlemmenes økonomiske situasjon er å være en faktor som bidrar til økonomisk *empowering*³⁴. Den bidrar til å gjøre medlemmenes økonomiske situasjon mer selvstendig. En av måtene kirken gjør dette på er å tilby medlemskap i en slags bank som har ulike tilbud og muligheter for sparing og lån.

En søndag morgen ble jeg møtt av en kirke dekorert med hvite, lilla og grønne ballonger og en stor banner hengende på den røde veggen. Det viste seg at denne søndagen var dedikert til å sette et fokus på medlemmenes økonomiske selvstendighet og for å belyse låne- og sparesystemet kirken tilbyr sine medlemmer. Dette systemet fungerer på samme måte som en bank. Du åpner en konto og setter jevnlig inn et beløp. Du kan velge å bare spare pengene dine her, eller du kan velge å ta ut et lån som du kan bruke på å investere i å for eksempel starte en bedrift, kjøpe deg et stykke land eller en annen type investering. Pastoren forteller menigheten at formålet med denne organisasjonen er å oppfordre og inspirere kirkens kristne til å jobbe, spare og investere slik at de kan bli økonomisk stabile og selvstendige. Han snakker om penger og understreker at det ikke er behovet i seg selv, men et verktøy for å nå behovene man har. Slik som mat, rent vann og utdanning. Å ta del i medlemmenes økonomi på denne måten bidrar til *empowering* av deres økonomiske situasjon og gjøre dem i stand til å bygge opp noe som på sikt vil gjøre dem økonomisk stabile og selvstendige.

Økonomisk stabilitet og selvstendighet er ifølge Celeste, en av de unge kvinnene i bibelgruppen, en større utfordring for kvinner enn det er for menn. Særlig unge kvinner har vanskelig for å få seg en god og utdanningsrelevant jobb. Hun forteller meg at selv om man får seg en jobb får man sjelden det man har krav på som arbeidstaker. Mange arbeidsgivere er useriøse og har heller ikke respekt for unge kvinner. Hun har venner som har blitt presset til å ligge med sjefen for å få utbetalt lønn eller for å få andre rettigheter. Eneste muligheten mange har er å starte noe selv, noe som Celeste også har valgt å gjøre. Utfordringen med dette er at man er helt avhengig av kunder som vil benytte seg av tjenestene og produktene du tilbyr og selger. «Drømmen min er å bli så rik at jeg kan klare meg helt selv og ikke er avhengig av en mann for å leve det livet jeg ønsker å leve. Det er kanskje litt teit at min største drøm er å bli rik», sier hun og smiler litt skjelt. «Men det handler mer om selvstendigheten enn pengene.»

³⁴ Jeg velger å bruke det engelske ordet *empowering* her og ikke den norske oversettelsen *myndiggjøring* fordi jeg mener noe av styrken og betydning av det engelske ordet forsvinner i oversettelsen.

Kirken drives også som noe mer enn bare en kirke. De har tilbud der medlemmene kan lære seg nyttige ferdigheter innen blant annet mediekanaler som tv og radio, lydteknikk, og musikk. De tilbyr teologiske utdanninger på en skole tilknyttet kirken og lederopplæring på seminarer gjennom hele året. Flere av informantene mine benytter seg av tilbudet kirken har til å styrke sin erfaring på ulike fagfelt. Lydia, som utdanner seg til å bli barnehagelærer bruker kirken for å få relevant erfaring ved å lede barnegruppen hver lørdag. Hun underviser dem om Bibelen og Bibelens budskap, og de synger og danser. Thomas som er med i ungdomsbandet og er en nær venn av Lydia ønsker å jobbe med musikk og med musikkproduksjon og har derfor god nytte av opplæringen og erfaringen han får som ansvarlig lydteknikker på flere av gudstjenestene.

Ruth har egentlig en grad i økonomi fra universitetet, og hadde tidligere en god jobb i en stor bedrift. Hun forteller meg at hun var heldig som fikk denne jobben, fordi det i utgangspunktet er veldig vanskelig å få seg en jobb i Uganda. I alle fall en jobb som er relevant for utdanningen din. Men ikke lenge etter at hun fikk jobben fikk hun også et tegn fra Gud om at dette ikke var det rette for henne. Hun sa opp jobben og bestemte seg for å begynne å studere teologi og lederskap på skolen tilknyttet kirken. Nå går hun andre året sitt og er snart ferdig utdannet. Hun forteller meg at hun elsker det hun driver med og at hun studerer og leser i Bibelen hver gang hun får en ledig stund og taler Guds ord hver gang hun får muligheten til det.

Naomi – «Kirken for de hvite»

Naomi forteller meg at den avgjørende faktoren for hva slags kirke de skulle gå til da de først kom til Kampala på begynnelsen av 2000-tallet var om de hadde mulighet til å hjelpe dem med noe mer enn å bare være der som et Guds hus. På dette tidspunktet hadde de ingenting, faren var syk av HIV og de var avhengig av noen som kunne hjelpe dem i den vanskelige situasjonen. De endte opp med å bli med i en mellomstor kirke i sentrum av byen. Denne kirken var drevet av amerikanske og canadiske misjonærer, og Naomi betegner den som en «kirke for de hvite». Hun forklarer det som at de snakket engelsk, det var ofte besøk fra USA eller Canada og kirken hadde nok av penger og ressurser både til å drive kirke, men også til å drive andre tilbud for medlemmene. De hadde tilbud som helsehjelp med både legekontor og medisiner, søndagskole, voksenopplæring i engelsk og også muligheter til å skaffe sponsorer

som kunne betale skolegangen hennes. Noe som har vært avgjørende for at Naomi har kunnet få gå på skole.

Først og fremst var kirken en stor hjelp av da faren hennes var alvorlig syk av HIV. I kirken var det tilgang på både lege og medisiner, noe som var helt avgjørende for om han skulle overleve eller ikke.

Store deler av barndomsåra tilbrakte hun i denne kirken og det var her hun lærte seg å snakke engelsk og å lese. Søndagsskolen husker hun godt, både fordi hun lærte seg å lese her, men også fordi når de var ferdige fikk de utdelt kjeks og sjokolade sier hun og smiler. «Jeg husker det godt fordi det ikke var så ofte vi spiste dette ellers.» Hun forteller meg at en dag fikk de utdelt hver sin Bibel. Noe som var veldig stort for henne. Dette gjorde at å øve på å lese og å lære seg Bibelen ikke bare var tilknyttet søndagsskoleundervisningen, men hun kunne også ta det med seg hjem og øve så mye hun orket hjemme. «Det gjorde meg veldig glad, og ga meg en enorm mestringsfølelse». Etter hvert som hun ble eldre fikk hun sponsorer som betalte store deler av skolegangen hennes. Det samme gjorde de eldste småsøsknene hennes.

Hvordan denne kirken drifter viser tydelig tilbake til hvordan politikk Uganda har på misjon, forklart nærmere i innledningskapittelet. De ikke-statlige organisasjonene som ønsker å drive med misjon i landet blir også stilt krav om at skal drive med en eller annen form for veldedighet eller velferdsordning for innbyggerne i det området de skal drive misjonen.³⁵

Denne kirken har tatt på seg flere sosiale funksjoner og samfunnsroller enn bare det å drive kirke. De har et helsetilbud, de driver med språkopplæring til både unge og voksne og de tilbyr sponsorer så flere av de yngre medlemmene får den skolegangen de skal ha. De bidrar med ting som styrker medlemmenes evne til å klare seg videre selv. Både språk- skrive- og leseopplæring er ferdigheter som er helt nødvendige i møte med samfunnet. Både som voksen og barn. Tilgang på medisiner, helsehjelp og informasjon om egen helse vil også styrke deres myndighet i eget liv og det vil styrke livskvaliteten på generelt grunnlag.

Direkte økonomisk støtte

Den tredje måten kirken er en del av medlemmenes økonomiske situasjon er hvordan de i flere tilfeller hjelper dem ved å gi direkte eller samle inn penger til et bestemt mål eller en bestemt situasjon. Dette kan foregå i en-til-en relasjoner mellom mennesker der man som

³⁵ Gifford, *African Christianity*, 154

nære venner hjelper hverandre i vanskelige tider og med nødvendigheter. Slik som for eksempel å ta med en sekk ris til noen i kirken fordi man vet at de trenger mat og ikke har pengene til å kjøpe det, eller det kan være å bidra med deler av skolepengene slik at man får tatt eksamen. Denne direkte økonomiske støtten foregår også kollektivt der hele kirken er en del av det å samle inn penger eller tjenester til enkeltmedlemmene. Slik som i eksempelet nedenfor der kirken tar del i arrangeringen av bryllupet og tar en familiær rolle i denne situasjonen.

Bryllup – når kirken tar familiens plass

En søndag etter søndagsgudstjenesten i kirken til Gloria og hennes familie var det som vanlig prating og klemming og ellers hyggelig stemning. Denne søndagen var det planlagt et ekstraordinært møte. I og med at kirken er så liten kreves det at medlemmene bidrar på sin måte både under gudstjeneste og i annen drift for at den skal bestå som den er. Disse møtene er både for å gi informasjon til medlemmene, men også for å åpne opp for at enkeltmedlemmene kan komme med sin mening og diskutere løsninger før viktige avgjørelser blir tatt. Avgjørelser som har påvirkning på hver og en i den lille menigheten. Denne søndagen var temaet for møtet et bryllup som skulle skje noen uker frem i tid.

Vanligvis i bryllup er det familien til brudeparet og donasjoner fra venner som skal finansiere og hjelpe til med å arrangere både vielsen og festen etterpå. Brylluper i Uganda og Øst-Afrika er også kjent for å være en stor fest, med mange gjester og mye mat. Størrelsen på bryllupet, og om det i det hele tatt blir noe bryllup er avhengig av familiens ressurser. Jeg får fortalt av han som sitter på siden av meg og oversetter at uansett størrelse på bryllupet er mat viktig. Det som er spesielt med bryllupet de snakker om er at familien til brudgommen har fraskrevet seg ansvaret de er forventet å ta.

Grunnen til at kirken og ikke familien tok hovedansvaret med arrangering av bryllupet var hovedsakelig på grunn av en konflikt mellom ekteparets familier og stammer. Han er fra Kongo og hun er fra Rwanda og de er fra ulike stammer. Ifølge Gloria har disse to stammene en ganske hett pågående konflikt, og bryllupet faller derfor ikke i god jord hos særlig faren til brudgommen. Det fremgår i planleggingen og diskusjonene som følger av planleggingen at dette bryllupet innehar en del kontrovers, uoverensstemmelser og dårlig kommunikasjon. Og det får jeg også bekreftet i ettertid av Gloria. I og med at brudgommen er medlem i denne kirken tar de på seg ansvaret som hans familie egentlig skal ta. «Vi er som en familie i denne

kirken, og når ikke familiens hans tar det ansvaret de skal er vi de neste i rekken. Vi er ham nærmest rett etter familien og da skulle det bare mangle at vi ikke stiller opp for ham som en familie.» forklarer Gloria meg. I dette bryllupet vil det da si å være ansvarlig for mat og servering, skaffe lokaler til både vielse og fest og pyntingen av lokalet.³⁶

Det er mange ting som skal informeres om og diskuteres før bryllupet står om bare noen uker. Ikke minst er de avhengige av å få inn så mye penger de kan for at de har muligheten til å kjøpe inn mat og pynt. Pengene kommer delvis fra kirken og delvis fra donasjoner fra kirkens medlemmer. Alle bidrar med den summen som er bærekraftig for egen økonomi. Det vil si i denne kirken alt fra ingenting til flere 1000 UGX.³⁷

Den eneste avgjørelsen det ikke er noe debatt rundt er lokalet for vielsen, som det er bred enighet om at skal skje i deres kirke. Og festen skal skje i kirken som ligger vegg i vegg, i og med at kirkerommet deres er større og har plass til flere mennesker. Men spørsmål som hvem som skal ha ansvar for hva, hva slags mat som skal kjøpes inn og hvem som skal lage den, hvordan det skal pyntes, hvordan man skal få tak i nok stoler og alle andre små detaljer diskuteres veldig før de omsider bestemmer seg.

Dagen før bryllupet møtes vi for å ordne det meste og viktigste slik at det bare var å lage maten dagen etter. Hele kirken har møtt opp for å pynte, sette ut stoler og ikke minst – skrelle poteter til et par 100 mennesker.

På selve dagen har kvinnene båret ut alt de har av gryter og kjøkkenutstyr på baksiden av kirken. De har kommet tidlig slik at kullovnene skal få varmet seg godt opp og at de skal rekke å lage ferdig maten til festen begynner. Jeg blir satt til barnepass fordi damene ikke var særlig imponert over potetskrellingen min dagen i forveien.

Etter festen er kirkemedlemmene igjen og rydder. Når vi kommer hjem forteller Naomi meg at dette er langt fra et representativt bryllup og at det ikke er slik de bruker å være i det hele tatt. Dette bryllupet varte lenger og fulgte ikke mønsteret til et vanlig bryllup, ble jeg fortalt. Både oppbyggingen og stemningen rundt hele festen var utenom det vanlige. Jeg merket selv at stemningen mellom gjestene var noe anspent, og fikk også bekreftet dette av henne. «Jeg synes synd på brudeparet, fordi det ble ikke et bra bryllup.» sier Naomi.

³⁶ Jeg vet ikke om dette er representativt i og med at jeg ikke har deltatt i nok brylluper til å få en troverdig og fullstendig oversikt.

³⁷ Ugandiske shilling (UGX) er Ugandas valuta og på dette tidspunktet var 1000 UGX verdt ca. 2 NOK

Som nevnt i introduksjonen er bryllup og ekteskap viktig i den øst-afrikanske kulturen. Bryllup har også tradisjonelt sett vært en måte å knytte sammen familier³⁸ og dette kan være en medvirkende årsak til at brudgommens far ikke helt gikk god for bryllupet og ikke ønsket å bidra økonomisk. Men med det faktum at bryllup er et så viktig ritual både i kulturen men og i livene til enkeltmenneskene har kirken sett på det som en viktig oppgave å sørge for at det blir gjennomført tross brudgommens fars motvilje.

Kollekt og vitnebyrd

Under alle de tre store søndagsgudstjenestene ble en stor fargerik kurv satt frem til kollekten i slutten av hver gudstjeneste. Her gikk store deler av menigheten forbi og slapp oppi det de selv følte for å ofre til kollekten denne dagen. Denne kollekten gikk både til kirken og dens drift og tilbud, men også til ulike misjonsprosjekter i andre deler av landet. Slik som bygging av kirker og skoler i utkantene av byen. I de mindre gudstjenestene, slik som kvinnegudstjenesten, ble det bare sendt rundt en liten kurv og det ble alltid informert om hva denne kollekten gikk til. I motsetning til under de større gudstjenestene var det ofte denne runden med pengeinnsamling gikk til mindre prosjekter eller prosjekter i regi av kvinneministeriet. Blant annet en kirke de bygde i en landsby rett utenfor Kampala som var hovedprosjektet deres i 2018. Enkelte ganger ble kurven sendt rundt med beskjeden om at de i dag samler inn penger til enkelte medlemmer i menigheten. Dette var medlemmer som stod midt i en økonomisk krise som ofte gjaldt livet. Det kunne være økonomisk støtte til å gravlegge et nært familiemedlem, som også hadde tilknytning til kirken, eller det kunne være hjelp til å betale for operasjoner eller medisiner til enten seg selv eller familiemedlemmer.

I vitnesbyrdene under kvinnegudstjenestene kom det ofte frem vonde historier. Vitnesbyrd er vanligvis historier som forteller om hvordan Gud har hjulpet noen i en vanskelig situasjon som de nå har kommet seg ut av. Men enkelte ganger er det ikke det. Disse gangene blir vitnesbyrde like mye et rop om hjelp som et vitnesbyrd. Et spørsmål om det er noen som kan sette av litt tid og be for at situasjonen deres skal løse seg. En sjelden gang fører det til at den lille kurven blir sendt rundt en runde til for å hjelpe den enkelte i den vanskelige situasjonen.

³⁸ Otiso, *Culture and Customs in Uganda*, 82

Samtidig som de bøyer hodene sine og strekker hendene sine i retning kvinnen, både for å be for henne og for å be for donasjonene som kommer inn.

I kirken til Gloria er det også en praksis med at medlemmene i kirken hjelper hverandre i vanskelig situasjoner. Både økonomisk men også i andre vanskelige stunder. I denne kirken er situasjonen litt annerledes fordi kirken er adskillig mye mindre. Her kjenner alle hverandre og de står nære hverandre i flere relasjoner enn bare den som er relatert til kirken som møteplass. De er hjemme hos hverandre jevnlig med selskap, mat og bønner. Da Glorias minste datter endelig hadde fått noen til å sponse skolegangen hennes var flere i kirken med på å sponse uniform, bøker og skrivesaker.

Jakten på kjærligheten

Singeltilværelsen

Under en av søndagsgudstjenestene står pastoren som vanlig og skuer ut over den fullsatte kirken. Denne søndagen snakker han om hvilke grep man må ta i livet sitt for at man skal finne en partner. Han ber alle de single reise seg opp fordi han ønsker å be for oss. I det han sier dette reiser store deler av menigheten seg. Jeg vil anslå rundt 60 – 70 prosent av den fullsatte søndagspyntede forsamlingen. Flere av de som er tilstede ser overrasket ut over at det er en så stor andel av menigheten som faktisk reiser seg opp.

Denne hendelsen blir det heteste samtaleemnet på bibelmøtet onsdagen etter. Selv om en stor andel av medlemmene i bibelgruppen min er single unge jenter uttrykker de forbauselse over at det faktisk er en så stor andel single i menigheten som en helhet. Å være singel, eller det å finne seg en partner, er det hyppigste og største samtaleemnet til enhver tid. Det blir snakket om blant informanter på en daglig basis, det blir tatt opp som prekentema både på kvinnegudstjenestene og på søndagsgudstjenestene. På hvert eneste bibelmøte er dette et tema og det blir snakket om både med en seriøs undertone og med en mer fleipete en. Denne uken blir bønn for de single prioritert høyest på bønnelisten i slutten av møtet. Det er tydelig at dette er viktig for folk. Det er viktig for enkeltindividene, men også for samfunnet. Verdien av familie er stor og derfor blir det å finne seg en partner de kan gifte seg med og starte en familie med en sentral del av livet deres.

Giftemål og å stifte familie er ikke bare viktig for enkeltmenneskene, men også en forventning og et mål samfunnet har til enkeltindividene. Det første spørsmålet jeg fikk hver gang jeg møtte nye mennesker var om jeg var gift og deretter om jeg var forlovet. Da vi besøkte den gamle onkelen til Gloria på landsbygda ga hun meg klar beskjed om at jeg måtte lyve på meg en forlovede slik at jeg skulle slippe alle de ubehagelige spørsmålene og mulige forsøk fra onkelen på å finne noen å gifte meg bort til.

Som nevnt i innledningskapittelet er ekteskapet og familien den mest grunnleggende sosiale institusjonen i Uganda, og bryllup er da en av de viktigste sosiale skikkene. Historisk har

ugifte menn og kvinner blitt sett på som ufullstendige og har som en konsekvens av dette fått lite respekt og kredibilitet fra resten av samfunnet rundt dem.³⁹ Et eksempel fra felt som viser tanker rundt viktigheten av et ekteskap og den manglende respekten enkelte har til ugifte, er hendelsen som førte at kirken til Gloria og familien ble stiftet.

Naomi, Glorias datter, forteller meg at før den nåværende kirken deres ble stiftet var de del av en mye større kirke et annet sted i byen, men uenigheter rundt hvem som var skikket til å være pastor i denne kirken skapte så store konflikter at den til slutt ble splittet. Konflikten oppstod fordi de eldre i kirken mente at pastoren ikke var skikket til å være pastor fordi han var ugift og uten planer om giftemål i nær fremtid. De mente at som ugift mann hadde han verken evnen, autoriteten eller kredibiliteten til å være pastor, og de ønsket derfor å velge inn noen andre. Dette skapte store konflikter og svekket det ellers så gode samholdet i kirken. Det endte med at pastoren, sammen med noen få av medlemmene som hadde tatt hans side i konflikten, brøt ut og dannet sin egen kirke. En helt ny kirke som de måtte bygge opp igjen helt fra bunnen.

Etter bønn for de single i kirken blir det uttrykt at det å være singel er som å være i et fengsel som Gud vil fri deg fra. Djevelen har lenker på deg som holder deg nede og begrenser deg fra å være fri. Disse lenkene vil Gud bryte og dermed sette deg fri. Frihet blir med andre ord beskrevet som det å være i et forhold og å ha en familie. En definisjon av frihet som viser at du ikke er fullstendig og hel før du er i et forhold med noen og er en del av noe større en bare deg selv.

Familie som overordnet mål i livet

Det finnes flere årsaker til at det er viktig for enkeltindividene å finne seg en partner. En av disse årsakene er som tidligere nevnt at man i mange kretser blir sett på som ufullstendig og mister en del av den respekten du ellers ville fått, og det hviler også et stort stigma rundt det å være singel og enslig. Du blir sett på som mindre i kraft av å være deg selv enn du er i kraft av å være en del av en familie. Man blir definert ut ifra hva slags familiesammensetning du er en del av. På samme måte som det å være kvinne blir snakket om og definert som en mor. Hun blir ikke definert i kraft av å være seg selv, men i kraft av å være noe for noen andre.

³⁹ Otiso, *Culture and Customs of Uganda*, 82

Med andre ord er du avhengig av en mann og deretter barn for virkelig å bli definert som en kvinne. Dette er blant annet et av hovedbudskapene på kvinnedagen. Da feires kvinnen som en mor, og en fargerik og vakker berikelse i samfunnet. Og av kvinner blir det å føde barn omtalt som kvinnens beste egenskap og superkraft. Som foreldre blir du ofte også omtalt og snakket til med benevnelsen mor-til og far-til og deretter barnets navn. Gloria ble da ofte snakket til og om som *Mama Naomi*. Nettopp fordi hun er mor til Naomi. Deres venn i kirken ble snakket til og om som *Papa David*, fordi sønnen hans heter David. Ikke en eneste gang gjennom feltarbeidet mitt omtalte de ham med hans eget navn.

Gloria snakker om barna sine som den største rikdommen i livet hennes og takker Gud for at de alle er friske, sterke og i live. Noe som ikke er en selvfølge forteller hun meg. For en tid tilbake bodde hun med mannen sin og de to eldste barna i en liten leilighet. De hadde lite penger og lite mat. En dag fikk hun vite at mannen hennes var HIV positiv. Dette gikk hardt inn på henne og på den allerede vanskelige familiesituasjonen. Alt hun ønsket seg var flere barn fortalte hun meg. Hun fikk klar beskjed og tydelig råd fra både familie og venner om at hun ikke måtte finne på å få flere barn med ham. Noe som kunne føre til at både hun og de fremtidige barna ble smittet. Det er ikke et liv du ønsker fortalte de henne. På tross av de velmente råda fra menneskene rundt henne var hun fast bestemt på å få flere barn. Ingenting annet var verdt noe for henne på dette tidspunktet.

De gikk gjennom en veldig tung periode der mannen var veldig syk. Hun forteller meg at på et tidspunkt veide han 30 kilo. Og det eneste hun gjorde i livet sitt var å stelle for ham og be til Gud om at ting skulle ordne seg for dem. Etter en liten stund fikk de hjelp av kirken de var en del av på dette tidspunktet, som jeg har belyst i kapittel 2, til å få den helsehjelpen de trengte og penger til medisiner, og han ble sakte men sikkert friskere. Hun fikk flere barn og verken hun eller barna hennes ble smittet.

Dette viser hvor mye hun er villig til å risikere for å oppfylle idealene samfunnet og hun selv setter rundt det å ha en stor familie og mange barn. Det viser hvor viktig dette er, spesielt for henne og hvor lite alt annet rundt betyr. Hun forteller meg at det aldri var noen tvil om at hun skulle få flere barn, fordi hun visste at Gud ville beskytte henne. Noe som han ifølge henne også har gjort.

Kjærlighet versus Praktisk ordning

Abigail, en av kvinnene jeg ble kjent med under kvinnegudstjenestene, forteller meg at i Uganda er ekteskap stort sett betraktet som en praktisk og politisk ordning. Det er i mange tilfeller viktigere for en Ugander, eller i alle fall av samfunnet rundt, å finne seg noen å starte en familie med enn det er å finne noen du faktisk elsker og vil leve med resten av livet, der hvor familie bare blir en naturlig konsekvens av det samlivet. Hun forteller meg at i hennes forrige forhold, som også resulterte i en datter, gikk kjærligheten bare den ene veien. Ikke den andre. Det var vondt for henne å elske noen så høyt for så å finne ut at vedkommende ikke har noen kjærlighet å gi tilbake. Hun mener at afrikanere ikke har ekte kjærlighet. Noen har selvfølgelig det, legger hun til, men svært få. Forklaringen hennes er at afrikanere heller gifter seg av praktiske og politiske årsaker. Som for eksempel at det er et ønske fra familiens side at familien knytter allianser eller bånd med en annen familie, noe tradisjonelt sett har vært vanlig å gjøre via ekteskap. Eller at de selv ønsker seg en familie heller før enn siden og at kjærlighet ikke det er viktigste i denne sammenhengen. Hun legger til at det er nok derfor mange Ugandere og Afrikanere ønsker å gifte seg med noen fra vesten. Fordi hun mener at de i vesten legger mye større vekt på kjærlighet i et ekteskap heller enn det praktiske og politiske rundt det.

Denne måten å se på ekteskap, som en praktisk ordning, passer godt med måten pastoren beskriver ekteskap når han snakker om dette i en søndagsgudstjeneste. Han poengterer at selv om Ugandere i disse dager har et større fokus på følelser og det fysiske, og at det praktiske og politiske kommer i annen rekke, er det ikke sikkert at dette er den beste måten å løse ekteskapet på når alt kommer til alt. Han argumenterer for at det er bedre å kjenne en person ut ifra dens karakter og egenskaper heller enn en stormende forelskelse. Fordi som forelsket er man ikke i stand til å ta de samme fornuftige og veloverveide valgene og avgjørelsene. Man ender opp med å ta avgjørelser basert på urasjonelle følelser. Han mener derfor at romantikk ikke bør være grunnlaget for et ekteskap fordi romantikken vil etter hvert svinne hen og det man da står igjen med er karakteren til din utvalgte og muligens et ikke-fungerende ekteskap.

Informantene mine derimot snakker hele tiden om drømmen de har om å finne noen de elsker, som elsker dem tilbake. De snakker om å finne kjærligheten og finne noen de kan dele hele livet sitt med, der familie bare er et resultat av denne kjærligheten. Lydia snakker varmt om kjærligheten hun ønsker å finne, men bekymrer seg likevel over det er, ifølge henne, en av de største utfordringene for unge kvinner i Uganda i dag. Abigail forteller også at det eneste hun

vil er å finne kjærligheten. En som ikke bryr seg om at hun allerede har et barn fra et tidligere forhold.

Det informantene mine snakker, drømmer og leter etter settes opp imot og kommer i konflikt med det kirken og samfunnet ellers mener et ekteskap skal bygges på. Kulturen der alliansebygging og familiestiftelse er den viktigste grunnen for å inngå ekteskap blir påvirket av vestlige skikker for ekteskap der kjærlighet ofte kommer først. Dette skaper en konflikt mellom hva de unge ønsker og hva samfunnet ønsker av dem fordi familie fortsatt er en veldig sentral del i ekteskapsprosessen⁴⁰ og ritualer. Dette er en moderniseringssituasjon som viser at kollektive enheter og skikker begynner å vike til fordel for individuelle valg og betydningen av indre følelser, som grunnlag for folks valg og handlinger.

Jakten på en partner som et fellesanliggende, et eget ansvar eller ene alene under Guds makt?

De single informantene mine opplever stadig en spenning mellom det å finne seg partner som et fellesanliggende, noe du er ansvarlig for selv og noe som bare Gud er i kontroll av. Kirken setter stadig opp seminarer for single, har egne singelministerier, de forteller i preken om hva du må gjøre, hvordan du må kle deg og hvilke valg du må ta og ikke ta for å gjøre deg interessant nok og verdig nok. På samme tid forteller de deg at det er lite du egentlig kan gjøre med situasjonen din, fordi uansett hva som skjer så er det opp til Gud. Og det er han som har bestemt at du er singel. Opplevelsen av religionens funksjon er under en konstant draging mellom disse tre faktorene.

Alle rundt deg er opptatt av om du er singel eller ikke, om du er gift eller om du har nære planer om å gifte deg. Som vi ser i flere av eksemplene under tar hele menigheten eller mindre grupper av menigheten del i bønn for å finne en partner til de single i kirken. De ser på det som et felles ansvar å be for dette og det står også på bønnelisten i bibelmøtene hver eneste uke. Å være singel har et stort stigma både for enkeltindividet og for familien. Derfor blir prosessen med å finne seg en partner i stor grad behandlet som et fellesanliggende. Alle i

⁴⁰ I Uganda i dag er det vanlig at menn oppsøker kvinnene de selv ønsker å gifte seg med og deretter får familiens velsignelse. Før bryllupet blir det arrangert introduksjonsfest som er en fest for å introdusere brudeparet for familiene til hverandre og for å overrekke gaver til familiene. Hovedsakelig er det brudgommens familie som gir gaver som mat, drikke, møbler og dyr til brudens familie

menigheten tar del i jakten på en partner. Enten i form av bønn, rådgivning eller ved å fremme forslag om potensielle partnere.

Rebecca var en av de heldige som hadde funnet seg en mann og bryllupet stod i april. Før bryllupet skulle finne sted var det flere ting som skulle ordnes og planlegges. Dette ble gjort av familie og venner fra kirken. Flere måneder i forveien ble det holdt planleggingsmøter for bryllupet hvor alt ned til hver minste lille detalj ble planlagt og arrangert. Sted, program og mat. Alt skulle planlegges, og det ble planlagt i fellesskap der brudeparet bare var en stemme av flere.⁴¹

I forkant av bryllupet ble det også invitert til *bridal shower*. Her samlet alle jentevennene til bruden seg for å overraske henne og overøse henne med gaver⁴², mat og råd før hun skulle tre inn i ekteskapet. De hadde invitert flere gifte kvinner som skulle dele av sine råd og erfaringer fra sine lange ekteskap. Til glede og nytte for både gjestene og for bruden. Rådene gikk i stor grad ut på hvordan du skulle oppføre deg og hva som var viktig å huske når du gikk fra å være en ugift kvinne til å bli en gift kvinne. I hovedsak råd som skulle hjelpe deg å bli en god kone for din ektemann.

En annen faktor som viste til det å finne seg en partner som et fellesanliggende var de strenge kravene og rådene som ble gitt til de unge kvinne av kirken og av autoritetspersoner i kirken. Under ulike typer gudstjeneste ble det tatt opp hva som måtte til for at man skulle finne seg en partner som var verdig deg, og verdig Gud. Dette bringer meg over på forventningen om at en partner er noe du selv er ansvarlig for å finne, eller gjøre deg tilgjengelig for. Handlingene du gjør og hvordan du oppfører deg vil være med å påvirke om du finner deg en partner eller ikke. Kravene for hvordan du oppfører deg og hva som skal til derimot, de stilles av samfunnet og av kirken spesielt.

⁴¹ Jeg var ikke en del av disse planleggingsmøtene, men har fått dette fortalt i ettertid av storesøsteren til bruden.

⁴² Hendelser rundt gaveoverrekkelsen i forbindelse *bridal shower* vil jeg komme tilbake til i kapittel 4 om hekseri i hverdagen.

Hva må du gjøre for å finne deg en partner?

Ministry er noe de har i kirken for å bygge et samhold rundt noe felles. Alder, kjønn eller sivilstatus. De har *ministries* for kvinner, for menn, for gifte og også for single. *Ministry* for de single er kalt *Ester and Isaks ministry*. Ester og Isak, som er to bibelske personligheter, har gitt navn til disse *ministriene* fordi de viser en tydelig karakter og har verdier man bør etterstrebe. Lydia forteller meg at de samles riktignok ikke en gang i uken slik som kvinne- og mannsministriene, men de arrangerer seminarer en gang iblant. Der de lærer hva de bør gjøre og hvordan de skal oppføre seg for å finne seg en partner. Her finner de fellesskap med andre single, og får råd fra allerede gifte medlemmer i kirken.

I tillegg til disse seminarene er det rett som det er pastoren eller andre som holder prekener tar opp det å være singel som tema for prekenen. Da med fokus på hvordan du bør gå frem, hvordan du bør oppføre deg og hva som er viktig å tenke på i jakten på en å gifte seg med og starte en familie.

En av søndagene i mars handler om dette: Hvordan kristne skal finne seg en partner. Han viser til flere punkter som er viktige å ta i betraktning når man skal velge seg en partner.

For det første forteller han at det er viktig å finne en person som utfyller den meningen du har med livet ditt. En som utfyller din egen mening. Et eksempel han viser til her er for eksempel å være en politiker langt oppe i systemet. En slik mening med livet vil ta mye plass og mye ressurser, derfor er det viktig å finne noen som ikke tar like stor plass og ikke krever like mye ressurser, men som likevel får oppfylt sin mening og sine oppgaver ved å ha denne plassen.

Det andre han tar opp som en viktig faktor når du skal velge deg en partner er dine foreldres meninger og råd. Foreldre har en viktig rolle fordi de kjenner deg og de vet hva som er riktig for deg og ikke, poengterer han. Som en eldre generasjon har de mye kunnskap selv om du som ung ikke alltid ser det og forstår det. Her vil jeg også si at det er et aspekt ved rollen familie og slekt spiller i valget av hvem man skal gifte seg med og hvilken familie vedkommende tilhører, som nevnt tidligere. Hva foreldre har bestemt har i tidligere kultur vært avgjørende for hvem man gifter seg med, og selv om det vanligvis ikke er slik at foreldrene bestemmer lenger, har de en viktig stemme.

Han forteller oss at det er viktig at vi ikke dømmer på grunn av utseende, fordi det vakre i et menneske finner du på utsiden. Og derfor er det viktig å utforske en persons karakter nøye. Han refererer til Bibelen og til da Abraham sendte sin mest trofaste tjener for å finne en kone

til den førstefødte sønnen hans. Tjeneren ga henne flere oppgaver for å teste karakteren hennes.⁴³ Han så også på klærne hennes at hun var jomfru. Pastoren forteller forsamlingen av både menn og kvinner at hvordan kvinnen kler seg sier mye om hennes karakter og hvordan hun er. Hvordan man kler seg reflekterer deg som person. Derfor bør man kle seg anstendig og ordentlig. Å være jomfru viser en god egenskap ved kvinner fortsetter han. Det viser styrke og at du klarer å ha kontroll på livet, kroppen og på menn. Han referer stadig til det å finne seg en mann, heller enn det å finne seg en partner. Noe som tilsier at han henvender seg til kvinnene tilstede.

Kvinnens forventende rolle

Når pastoren snakker fra talerstolen om hvordan man skal oppføre seg, kle seg og ellers handle for få finne seg en partner, snakker han i all hovedsak om hvordan kvinner skal oppføre seg og kle seg. Om det i det hele tatt snakkes til menn endres måten det snakkes på, og fokuset går over på hvordan du skal tilnærme deg kvinner. Du må snakke til dem og du må lytte heller enn å snakke om deg selv. Det snakkes aldri om hvordan menn skal oppføre seg, eller hvordan de skal kle seg, og det snakkes heller aldri om hvordan kvinner skal tilnærme seg menn. Det blir derimot presisert at menn som ønsker å finne seg en kvinne må ha en jobb fordi han må være i stand til å forsørge henne. Dette viser hvordan samfunnet mener hvilke kjønn som har hvilken rolle i jakten på å finne seg en partner. Mannen skal tilnærme seg kvinnen, men da ligger det et ansvar på kvinnen om at hun skal se flott, respektabel og verdig ut. Slik hun blir feiret på kvinnedagen.

Setningen «*Det viser styrke for kvinnen å være jomfru. Det betyr at hun har kontroll på livet, kroppen og på menn*» sagt av pastoren, sier mye om det kulturelle synet på kvinner og på kjønnsroller i Uganda. Det forteller noe om hva som er forventet av en kvinne og hvordan det er forventet at hun skal oppføre seg for å bli ansett som verdig og anstendig. Å iverksette sanksjoner og normer i et samfunn er en kilde til makt. Samfunnets grunnleggende verdier reflekteres i normene og sanksjonene som iverksettes, slik som å fortelle hvordan kvinner bør oppføre seg og kle seg, viser den relative betydningen av verdiene og gir en antydning til maktforskjellene som er tilstede.⁴⁴

⁴³ 1. Mosebok 24

⁴⁴ Hylland Eriksen, *Små steder – store spørsmål*, 66.

Disse sanksjonene og normene som er praktisert, forteller om en samfunnsstruktur der kvinner har en annen rolle i forholdet enn det mannen har. Kvinnen har ansvaret for hus, hjem og barn. Under *bridal shower* rådet de gifte kvinnene den fremtidige bruden til å alltid ha et velstelt og rent hjem og alltid ha rent og oppredd sengetøy på sengen og rene håndklær på badet. Og begrunnet det med at du som kvinne er ansvarlig for å holde hjemmet i orden og at hvordan du steller hjemmet sier mye om deg som kvinne. De la til at du aldri kan la mannen din se dine skitne truser eller innholdet i søppeldunken på badet, dette for å ikke skremme han bort. Et av de få rådene til mannen under gudstjeneste var å få deg en ordentlig jobb, om du ikke allerede har det. Du som mann er avhengig av å kunne forsørge din fremtidige kone og barn.

Samfunnet forteller kvinnen at det er slik hun skal være for å finne seg en mann og det forteller mannen hva slags kvinne han skal se etter og hva som er hans oppgaver i et samliv. Kvinnen er avhengig av å oppføre seg på den gitte måten for å finne seg en mann og for å beholde ham. Tradisjonelt har kvinner i Uganda i stor grad vært avhengig av en mann for å klare seg økonomisk, fordi det er mannen som er ansvarlig for hjemmets inntekt, og ansvarlig for at familien klarer seg økonomisk.⁴⁵

Dette har derimot endret seg de siste årene, og med moderniseringen av det ugandiske samfunnet har også synet på kvinnen og hennes ansvar og rolle endret seg. Særlig i urbane strøk. Kirken er opptatt av å støtte kvinnen i hennes arbeidsvalg, økonomiske autonomi og karriere. Banken som drives i regi av kirken, nevnt i forrige kapittel, er en faktor av mange som viser hvordan de ønsker å styrke kvinner i deres karriere og vei mot økonomisk selvstendighet. Når kvinner forteller i vitnesbyrdene sine om hvordan de har gjort det godt på eksamen, har fått seg en god jobb eller blitt forfremmet til bedre og høyere stillinger, blir de heiet frem av samtlige i kirken. Og selv om den øverste lederen i kirken, pastoren, er mann, er flere av de ansatte høyt oppe i systemet kvinner. Kvinner leder gudstjenester, bibelgrupper og andre samlinger og har i mange sammenhenger roller med høy anseelse.

Her ligger det en tosidighet. På samme tid som kirken skaper et rom for at kvinnen skal være selvstendig, ha en god karriere og oppfordrer kvinner å hige etter høye stillinger, ligger det fortsatt en forventning til hvordan de skal oppføre seg i hjemmet.⁴⁶ I jakten på en mann og i hjemmet skal de fortsatt være slik de blir oppfordret til på *bridal shower* og i gudstjenestene

⁴⁵ Otiso, *Culture and Customs in Uganda*, 94

⁴⁶ Frahm-Arp, «African Pentecostalism and Gender Roles», 155

av pastoren: verdige, anstendige og *kvinnelige*. Hjemmet og familien skal ikke forsømmes til fordel for en karriere, men en god karriere er likevel oppfordret og blir sett på som en velsignelse fra Gud.

Ene og alene Guds vilje

Den tredje og kanskje viktigste faktoren i jakten på en partner er Gud. Pastoren forteller i en av sine prekener at du er singel fordi det er Guds vilje. At du ikke må bli sint på ham og du må være tålmodig. Han har en plan for deg, du må bare fortsette å be og unngå fristelser som vil ødelegge din karakter. Når du ber for noe vil det alltid ordne seg til slutt. *God will provide*.

Bønn er en viktig og essensiell del av det å finne seg en partner forteller pastoren menigheten. Men selv om forhold er noe åndelig som er bestemt av Gud vil det ikke skade å bruke intellektet sitt og komme seg ut i verden, legger han til. Det hjelper ikke å sitte hjemme med lukket dør og be om at det skal komme en mann på døra. Du må gjøre deg selv tilgjengelig.

Et annet råd som ble presentert menigheten under søndagsgudstjenesten var at religionen og troen din må alltid settes først. Partneren din må være villig til å godta ditt forhold til Gud. Om personen prøver å få deg til å gi slipp på Gud ved enten å konvertere eller gå mindre i kirken er ikke denne personen noen for deg. Du må aldri noen gang gi slipp på religionen din. Du er singel fordi du har stått på dine krav om å ikke endre deg eller ditt forhold til Gud. Og heller ingen mann vil noen gang være verdt å gi slipp på Gud.

Ifølge Ruth er det Gud som er over alt, og det er han som til syvende og sist vil lede deg til din sjelevenn og partner i livet og inn i ekteskapet. Det er han som leder menneskene du møter på din vei. Men selv om han vet hva som vil skje og har en plan på alt er det mange ting du selv er ansvarlig for å gjøre og tilrettelegge for at det skal skje med akkurat deg.

Bønn for de single

Det var på en av de første kvinnegudstjenestene jeg oppdaget hvor stor betydning dette med å finne seg en partner egentlig har. Og at det er en bekymring som mange single daglig går og tenker på. Jeg fikk merke de sterke følelsene som er knyttet til ønsket om en partner blant de

single kvinnene som var samlet til bønn i kirken denne mandagen. Etter at Mary, lederen av kvinneministeriet, hadde holdt en preken som omhandlet *the power of teamwork* og hvor viktig det er at vi jobber sammen og støtter hverandre i tykt og tynt, ba hun alle single om å rekke opp en hånd. Det var omtrent halvparten av de rundt 40 medlemmene tilstede som tok hånden sin i været. Meg inkludert. Hun ber oss reise oss opp og trekke fremover i kirken. De rundt meg smiler og ler, danser og rister på rompa mens de beveger seg fremover mellom benkeradene til den lystige musikken som blir spilt i bakgrunnen av kirkebandet.

Mary snakker om å finne seg en partner, hun forteller oss at 2018 vil være vårt år og at i løpet av 2018 vil vi se mange par bli dannet og vi vil se brylluper skje. Vi setter oss ned på kne og flere av dem smiler og har et forventningsfullt drag over ansiktet. De ikke-single kommer opp for å be for oss og stiller seg i en stor ring bak oss og holder oss lett på hodet, skuldre eller rygg mens de begynner med en stille bønn. Videre utover i bønningen blir det mer intenst, høyere, raskere og grepet hun har på skuldra mi blir fastere. Noen har lagt seg ned på gulvet og andre står på kne og slår i luften. Etter hvert som situasjonen eskaleres hører jeg høylytt bønn, hysterisk latter, skrik og tungetale rundt meg. Ei av jentene faller plutselig sammen på bakken med et høyt skrik. Noen hjelper henne opp mens resten fortsetter bønningen. Jeg klarer ikke å lokalisere hver enkelt lyd i massene av stemmer og lyder, men jeg ser tårer og smil og ansikter fulle av følelser i hele forsamlingen.

Ei lita dame i blomstrete kjole jeg aldri har sett før tar tak i mikrofonen og roper noe alle gjentar. Hun snakker luganda så jeg har verken mulighet til å forstå hva som blir sagt eller gjenta noe av det selv. Plutselig kjenner jeg en hånd på ryggen og hun som står bak meg oversetter for meg og ber meg gjenta etter henne. Hun oversetter alt som blir sagt i mikrofonen mens jeg stille, nesten lydløst repeterer det hun sier. Etter hvert merker jeg at tingene som blir sagt er noe jeg ikke nødvendigvis er komfortabel med å si høyt, så jeg går over til bare å lytte. De snakker om Jesu blod. «Du er nå vasket av Jesu blod og Jesus vil finne en partner til deg som er verdig ham»

De messer deretter en sang med teksten «Break every chain». Intensiteten har gått ned, men jeg ser fortsatt de sterke følelsene uttrykke seg i ansiktene rundt meg. Mary forteller oss at Jesus vil bryte enhver kjetting som holder oss tilbake. At vi alle er i et fengsel og han vil sette deg fri. Sette deg fra fengselet av fattigdom, sjalusi, singeltilværelsen og liknende livssituasjoner som hemmer deg. Djevelen er fengselet som hele tiden jobber for å holde oss nede.

Bønnen, sangen og de andre følelsesutbruddene avtar gradvis. Folk tørker tårene sine og børster knærne før de går og setter seg på plassene sine på benkeradene som om ingenting har skjedd og så fortsetter de siste del av gudstjenesten med vitnesbyrd og lovsang.

Åndelighet

Den Hellige Ånd

*«When the holy spirit appears in you,
you feel happier and more relaxed than ever.
You let go of all your trouble and it feels so, so nice.
It's the best feeling.»*

Vi sitter på de kalde flisene på gulvet i stuen hjemme hos naboene mine. Det er sent og de yngste har lagt seg til å sove på madrassen de ruller ut på gulvet på det lille soverommet hver kveld når de skal legge seg. Ute er det bekmørkt og inne bak de slitte gardinene sitter vi i dunkel belysning rundt kaffebordet. De eldste barna og de voksne sitter oppe og prater og drikker kaffe slik som så mange andre kvelder. Denne kvelden har de besøk av en god venn, Isaac, fra kirka deres, som er på besøk hjemme hos dem nesten hver eneste dag. Ofte når han er på besøk sitter han og scroller på mobilen sin og ser på videoer på nettet. Både videoer fra *America's got talent*, små barn med rar latter og filmer fra gudstjenester og kirker rundt om i Øst-Afrika og resten av verden. Volumet på filmene han ser på er på fullt og det er helt umulig å ikke høre hva som foregår på den lille skjermen. Rett som det er synger han med på sangene, eller ler hjertelig av en komisk filmsnutt. Mens han ser på et filmklipp fra en kirke snur han seg plutselig mot meg og spør meg om jeg skjønner språket som blir snakket på filmen. Jeg vet ikke hva slags språk det er, og stiller meg litt uforstående til at han trodde jeg kunne det. Stemmen på filmen er fra en rwandisk pastor. Han hadde fått Den Hellige Ånd over seg og snakket da plutselig et helt annet språk. Et språk som i utgangspunktet var fremmed for ham. Språket var visstnok fra Europa og var grunnen til at de tenkte jeg forstod det. Men for meg var det helt fremmed. Han forteller meg at dette kan skje når kroppen din blir tatt over av Den Hellige Ånd. Du har ikke lenger kontroll på hva som foregår og hva som

blir gjort og sagt. Plutselig kan en som aldri har hørt et språk begynne å snakke det. Uten selv å forstå det. Det er ikke deg selv som prater, men det er Den Hellige Ånd som bruker deg som et redskap for å få frem et budskap. «With the Holy Spirit you can speak all languages in the world either you know of them or not. You can even find yourself speaking Norwegian»

Isaac og Gloria forteller meg at når du blir fylt med Den Hellige Ånd på denne måten vil du finne en fullstendig fred. Alle sansene dine vil åpne seg og du vil være i stand til å kjenne på sansene dine på en helt annen måte. Du vil høre lyder du ikke ellers ville vært i stand til, du kan se ting andre ikke kan, lukter forsterkes og man blir mye mer åpen for alle typer følelsesinntrykk. For å kunne oppnå dette krever det en fullstendig konsentrasjon. Tankene dine kan ikke være noe annet sted enn akkurat i bønnen. Det er først når du har full konsentrasjon og gir deg helt hen i bønn at du noen ganger vil være heldig å bli fylt av Den Hellige Ånd. Da kan du oppleve å tale i tunger eller snakke fremmede språk. Tungetale vil ofte være helt uforståelig for de fleste, men gaven å forstå tungetale er også noe du kan oppnå når du blir fylt av Den Hellige Ånd. Noen opplever å se skikkelser andre ikke kan se, og også kommunisere med dem. Sanser og følelser blir sterkere, vare og sensitive. Derfor vil noen oppleve å bryte ut i latter eller gråt, og noen til og med høye ukontrollerte skrik. På dette tidspunktet vil du ikke ha noen andre tanker i hodet og alle bekymringene dine vil være glemt. Det er ikke alle som har denne gaven av å kunne motta Den Hellige Ånd på denne måten. Og det er heller ikke alle som har gaven ved å kunne forstå det som blir sagt under tungetale. Men om du ønsker det er det mulig å be om å få det. Gud kan gi deg evnen til å motta, men ikke uten at du selv virkelig gir deg hen til ham og til bønnen.

Den Hellige Ånd som en guide i livet

Opplevelsen av Den Hellige Ånd er litt ulik hos alle jeg snakker med. Den fremstår som like individuell som opplevelsen av selve religionen. Felles for de alle er at de beskriver noe som er gjennomgående bare godt. Om det er en følelse der og da eller om det er en tilstedeværelse i livet som viser deg i riktig retning.

Pinsemenigheter og Born Again bevegelser er i stor grad opptatt av Den Hellige Ånd og hans inngripen og tilstedeværelse i livet. Den Hellige Ånd og ånder, både gode og onde, er et gjennomgående tema og kommer opp i samtaler hver eneste dag. Bibelgruppen jeg ble en del

av var en av de feltsfærene det ble snakket mest om dette. Her fikk alle dele bekymringer, vitnesbyrd, bønner og inspirerende ord. I tillegg til at det ble tatt opp ulike deler av Bibelen og diskutert hva slags betydning akkurat disse bibelversene har for oss og for livet vårt. Møtene ble holdt hjemme hos noen dedikerte medlemmer i menigheten og var en viktig del av hele kirkens praksis og filosofi. Finne og tilbe Gud gjennom et fellesskap. Hvert møte startet med at verten, Ruth, sa noen velvalgte ord.

Når ikke Den Hellige Ånd fyller deg vil andre ånder ta denne plassen. Ånder med onde hensikter. Og om vi ikke lar Den Hellige Ånd ta plass i oss er vi ikke lenger barn av Gud. Man vil tydelig se og merke når folk har Den Hellige Ånd. Den blir ditt øye som guider, viser vei og råder deg til hva du skal gjøre. Den hjelper deg til å være tålmodig og god.

Sitatet over viser et mer helhetlig syn på Den Hellige Ånd og dens inngripen i livet ditt. Å være fylt av Den Hellige Ånd er av henne forklart som noe mer enn bare det øyeblikket du mottar Den Hellige Ånd under bønn og opplever en flom av følelser eller tungetale. Det blir forklart som en slags hverdagstilstand der Den Hellige Ånd er din guide i livet. Han hjelper deg til å gjøre gode valg og til å være et godt menneske. Hun forklarer meg at Den Hellige Ånd også kan guide deg i livet på andre måter. Blant annet gjennom drømmer eller mennesker som kommer inn i livet ditt og hjelper deg eller gjør en forskjell. Hun legger til at ofte er nye mennesker du møter mennesker sendt fra Gud for å gjøre en viktig forskjell i livet. Lære deg noe, hjelpe deg eller sette spor på en eller annen måte.

Hun avslutter åpningsordene med å legge til en slags advarsel til alle som sitter rundt bordet i den lille stuen. Hun forteller oss at man trenger ikke å være pastor eller en annen høyere stilling i kirken for å ha Den Hellige Ånd. Og det er heller slettes ikke alle pastorer som faktisk har Den Hellige Ånd. Dette er falske pastorer fylt av lyst og grådighet. Alle som følger disse pastorene vil heller ikke ha Den Hellige Ånd og vil derfor følge med på en ødeleggende vei bort fra Gud.

Ved en senere anledning sitter vi i bilen til Ruth. Det er rett etter lunchbønnen og vi er begge mellom ulike avtaler, men har likevel satt oss i bilen hennes for å prate litt. Jeg spør Ruth om ting jeg har observert i kirken. Ting jeg trenger litt forklaring på. Jeg tenker spesielt på de

ulike følelsesutbruddene. Latter og gråt, men også om tungetale og andre ting som for meg virker litt uforståelig. Hun forklarer først at dette kun kan skje om du gir deg helt over til Gud. Du kan ikke være på *whatsapp*, tenke på hva du skal ha til middag eller tenke på at du snart skal ringe bestemor. Du må være fullt og helt dedikert til Gud og situasjonen du er i. Det er som å være «*drunk on the holy spirit*». Noen ganger kan man oppleve at folk krabber på gulvet, de gråter eller ler og egentlig oppfører seg som et menneske som har drukket for mye alkohol. De kan for utenforstående bli oppfattet som fulle og ute av kontroll. Og det kan vel nesten beskrives som en slags rus der du ikke har kontroll, for det er Den Hellige Ånd som har kontrollen over deg i dette øyeblikket og du vil føle deg lykkelig og uten bekymringer, forteller hun meg.

Vi sitter helt stille i bilen i noen sekunder før jeg spør henne om dette er noe de prater om. Snakker man om denne følelsen av Den Hellige Ånd, eller er det bare noe som skjer og så går man videre med dagen sin? Hun svarer at det er ikke nødvendigvis noe man snakker så mye om, men at om man virkelig har hatt en bra opplevelse kan man forteller venner at «I dag kjente jeg virkelig Den Hellige Ånd og det var helt fantastisk!» Du vil fortelle det på samme måte som andre ting som skjer i løpet av dagen din, som skaper en følelse eller legger igjen et inntrykk.

Nattgudstjeneste

Det var under en nattgudstjeneste en sen fredag kveld i mai at Den Hellige Ånd virkelig fikk vist seg for meg i form av den tilstedeværelsen den hadde hos menigheten og informantene mine. Nattgudstjenestene finner sted hver fredag, og denne uken var det ungdomsgruppen som stod ansvarlig for programmet. Noe som jeg fikk høre betydde at jeg kunne forvente meg liv og røre. Mye dans, mye sang og mye god energi gjennom hele natten.

Kvelden startet med bønn og lovsang. Dette varte mye lenger enn vanlig. Noe som er naturlig i og med at en vanlig gudstjeneste varer i ca. 3 timer og denne oppimot 8 – 9 timer. Med dette har man mulighet til å vie alt man foretar seg under gudstjenesten mye mer tid, tanker og man har mulighet til å gi seg fullstendig hen i bønn og lovsang.

Under bønningen var det en i menigheten som kom opp og tok tak i mikrofonen. Han fortalte oss at han hadde en følelse av at Den Hellige Ånd ville være sterkt tilstede gjennom hele natten og at det ville være flere av oss som ville komme til å føle på denne tilstedeværelsen. «Open your heart and you will feel it.» Bønningen fortsatte med disse ordene hengene i luften.

Kveldens predikant blir presentert og hun går med lekne, dansende skritt frem i kirken til full applaus og rop fra forsamlingen. I og med at kvelden er i regi av ungdomsgruppen, *the Youth Ministry*, er det også en derfra som skal holde kveldens preken. Salome, ei av de eldste i ungdomsgruppen og også en del av ungdomsbandet er kveldens taler. I det hun tar tak i mikrofonen og ser utover forsamlingen smiler hun bredt før hun roper et høyt *Halleluja* til menigheten som svarer med et like høyt *Amen*. Hun snakker til oss om å *repente*. Å be om tilgivelse for dine synder. Videre forteller hun oss at det ikke nytter å be om tilgivelse hvis ikke du er villig til å gjøre noe med det. Du må ta et grep i livet ditt og gjøre en slutt på de syndene og den levemåten du ber om tilgivelse for. Hun ber hver og en av oss om å gå i oss selv og innse våre synder og be om tilgivelse for dem. Menigheten endres igjen fra en stor stille og lyttende forsamling til et hav av stemmer som beveger seg rundt i kirken i bønn. Hver og en i sin egen lille boble, tilsynelatende umulig å bryte gjennom.

Men ikke helt umulig, for plutselig er det en, som ikke har snakket til oss tidligere, som kommer opp til mikrofonen. Menigheten går raskt tilbake til å være en lyttende masse av mennesker igjen. Han har hatt et syn da han ba Gud om tilgivelse. En beskjed fra Gud til oss. Fremme i kirken hadde han sett flere engler komme mot ham. Disse englene hadde ikke snakket til ham i ord, men de hadde viftet med hvert sitt hvite lommetørkle. Han fortsetter med at dette er et tegn fra Gud på at det er mange i menigheten som har noe tungt i livet sitt som de gråter mye over. Og at i kveld kommer det til å være mange tårer som faller på grunn av dette. Han ber de som har noe tungt i livet sitt som de har gitt mange tårer om å komme opp slik at de kan få en bønn. Rundt en tredjedel av de 50 menneskene plassert rundt på de mørke trebenkene reiser seg opp og går frem i kirken. De stiller seg på rekke og rad fremme i kirken og venter tålmodig til det er deres tur til å få sin bønn. Bønnen starter rolig og det virker som folk retter fokuset sitt fremover i kirken. Fremover til de som gikk opp for å bli bedt for av andre kirkemedlemmer. Deler av koret går opp på scenen og musikken starter.

De står på scenen og synger til den triste musikken og menigheten er igjen gått tilbake til sin egen bønn i takt med musikken. Noen sitter med øyene lukket og har strakt armene sine høyt over hodet og andre ligger utstrakt på gulvet. Mange av dem gråter. Noen høyt og hysterisk, og andre stille og nesten lydløst. Bønnen blir uttrykt med mer enn bare ord. Stemningen i rommet er tung. Musikken som spilles er trist og det er tid og rom for at man skal kunne gå i seg selv med bønn, og med tanker. Jeg sitter helt stille på benken og kjenner virkelig etter på stemningen. Hele situasjonen føles sterkere enn den noen gang har gjort og elementene rundt meg forsterker denne opplevelsen ytterligere. Det er overveldende. På et tidspunkt merker jeg

at jeg selv begynner å gråte. Jeg kan ikke helt sette fingeren på hvorfor, og det føles rart, men også litt godt å få ut følelser jeg tidligere har trykket ned. Når jeg sitter der alene kommer en av de fem korsangerne ned, han setter seg på siden av meg og ber en bønn for meg også.

Hele denne gudstjenesten er tydelig preget av atmosfæren i rommet. Men hva er det egentlig som utgjør atmosfæren – hva gjør den til det den er og det den oppleves som? Er følelsen av Den Hellige Ånd noe som skapes av forventningen om at det er slik det skal være? Hvordan blir atmosfæren skapt og formet? Og hvordan former atmosfæren de menneskene som er tilstede?

Ben Anderson⁴⁷ reflekterer rundt konseptet affektive atmosfærer som er tanken om at atmosfæren har en sterk tilknytning og sammenheng med følelser. Han påpeker at atmosfærer i seg selv er interessant fordi det inneholder en hel rekke motsetninger. En atmosfære er der på samme tid som den ikke er der. Den kan være unik, på samme tid som den er generell og den kan være både spesifikk og vag. Atmosfære er et ekte fenomen, den er der og den har en viss kraft, men på samme tid er det ikke noe håndfast. Og tolkninger av atmosfære er avhengig av forutsetninger man selv innehar.

Anderson viser til at bruken av atmosfære i hverdags- og estetisk diskurs gir den beste tilnærmingen til konseptet affekt – hvor affekt er tolket til å være den tilstanden der man krysser grensene til den opprinnelige personlige identiteten, som oppstår når folk påvirker hverandre. Altså at handlinger og affekt er sterkt påvirket av ytre faktorer og andre mennesker.

Atmosfærer er formende og deformerende, kommer til syne og forsvinner ettersom medmenneskelige forhold går inn i relasjoner med hverandre. De går aldri over eller er statiske – men dynamiske. Atmosfærene blir gradvis oppnådd fordi den avgis i opplevelsen folk har av den og den er ofte en påvirkende faktor i folks følelserfaringer. Estetiske variabler som lys, musikk, stemmer og maling av verbale bilder for å nevne noe er variabler som legger igjen følelser som harmoni, balanse, håpløshet eller en følelse av noe hellig tilstede.

I gudstjenesten jeg har beskrevet ovenfor finner jeg en aktiv bruk av estetiske virkemidler for å forme atmosfæren slik at den blir nettopp en faktor i følelserfaringen til menigheten som er tilstede. Lys og spesielt lyd blir brukt som virkemiddel. Ved å først plante ordene om både

⁴⁷ Anderson, "Affective atmospheres", 77 - 80

en sterk tilstedeværelse av Den Hellige Ånd, deretter det mentale bildet av englene med lommetørklær og en slags profeti om alle tårene som skal falle på grunn av vonde følelser har allerede tankesettet for kvelden etablert seg i menigheten. Musikken som blir spilt i bakgrunnen av bønnene som varer over lang tid gjør situasjonen mer intens, skaper og former en atmosfære rundt situasjonen. En atmosfære som blir oppfattet ulikt fra person til person, men som har som mål å få folk til å kjenne på de følelsene de adresserer tidlig i gudstjenesten. Følelsen av å ha det vondt, kjenne på en håpløshet og andre følelser knyttet til dette. And

Gud snakker til deg

Hele situasjonen og stemningen inne i kirken under nattgudstjenesten er overveldende. Jeg merker at jeg blir sterkt påvirket av andres følelser og min egen sinnsstemning på dette tidspunktet og jeg setter meg derfor litt på utsiden for å trekke litt luft og for å få en liten pause. Det er bekmørkt og natteluften er kaldt. Det eneste lyset i området kommer fra de fargerike vinduene i de mange dørene langs kirkeveggen. Innenfra høres fortsatt musikken, sangen og bønnen. Det føles som om jeg nettopp har tatt et steg ut fra en boble. En intens og følelsesladet, men likevel litt befriende og trygg boble.

Et hode stikker plutselig frem fra en av de mange dørene og da hun ser meg kommer hun bort og setter seg ved siden av meg. Det er Tabita. Ei omtenksom og kjærlig ung dame. Det er noe i øynene hennes som sier at de virkelig bryr seg om hvordan det går med deg når hun sier den dagligdagse «*how are you?*» som de fleste slenger rundt seg til enhver tid. Jeg har fått tørket bort tårene med håndbaken og fått samlet meg litt. Vi sitter stille ved siden av hverandre i noen få sekunder. Før hun ser på meg og sier: «*Are you really ok?*»

Grunnen til at hun spør meg er fordi hun nylig har drømt om meg, og i denne drømmen har jeg det ikke bra. Hun sier at jeg i drømmene hennes har mye vondt jeg går og tenker på og at familien min har store interne utfordringer og at de heller ikke har det bra. Hun forteller meg at grunnen til hun spør meg om dette er fordi drømmer er en måte Gud kan snakke med deg på. Han kan skape drømmene dine for å fortelle deg viktige beskjeder og viktig budskap han ønsker at du skal ta videre. Derfor skal man alltid følge opp drømmene dine.

Det kan være noen som sliter og at du kan hjelpe dem enten med bønn eller å bare være der for dem i vanskelige situasjoner, der de virkelig trenger noen å prate med. Tidligere hadde hun hatt en veldig vond drøm om en venninne. Hun hadde hatt den flere ganger og hun hadde tenkt mye på hva hun skulle gjøre med den. Drømmen fortalte henne at en av hennes beste

venninner hadde gått gjennom en vanskelig tid i livet sitt der hun hadde blitt gravid utenfor ekteskap og tatt det vanskelige valget med å ta abort. Noe som fører til en hel del stigma, skamfølelse og anger. Hun hadde den gangen avfeid drømmen sin og ikke tenkt på dette som noe med sannhet i. Men da hun flere måneder senere fortalte venninnen hva hun hadde drømt fikk hun spørsmål om hvorfor hun ikke hadde sagt noe fordi alt dette hadde skjedd. Ikke bare i drømmen men også på ekte. Hun forteller meg at det var Gud som hadde prøvd å fortelle henne noe, og hun hadde bare avfeid det. Siden den gang har hun aldri avfeid en drøm der hun blir fortalt noe hun kan hjelpe andre med.

Er dette relevant? Noe mer jeg kan legge inn under denne mellomoverskriften?

Vitnesbyrd

Vitnesbyrd, eller testimony, er handlingen du gjør når du vitner for at Gud finnes. Du er et vitne som forteller hva Gud har gjort for deg.

Slik forklarer Ruth, lederen og verten i bibelgruppa, hva et vitnesbyrd er. Hun forklarer videre at det kan være små ting, som at jeg fant frem til huset hennes på egenhånd, eller det kan være større ting som at jeg har overlevd en bilulykke eller blitt frisk fra alvorlig sykdom. Alle disse hendelsene er noe som er gjort mulig av Gud og er et bevis på at han eksisterer og vil oss godt. Hun legger til at alt jeg foretar meg egentlig er et vitnesbyrd fordi Gud styrer alt som skjer i livet. Vitnesbyrd er at du forteller om en test Gud har gitt deg, som du gjennomfører. Altså oppgave eller en utfordring i livet, stor eller liten, som har løst seg ved hjelp av Guds vilje og hans inngripen i livet ditt og som dermed beviser at Gud er til. Det er en erklæring, bygd på egne erfaringer av Guds tilstedeværelse.

Under kvinnegudstjenester, men også andre gudstjenester, ble vitnesbyrd brukt som en måte å fortelle resten av kvinnene tilstede hva som foregikk i livene til hverandre. Det er et kraftig muntlig verktøy for formidling av Guds verk og en viktig arena for å dele fra livet sitt og få en eller annen respons tilbake fra menigheten. Noe som ble nyttig også for meg og mitt feltarbeid⁴⁸. Det ble åpnet for at de som følte for det og ønsket det kunne komme opp og øse

⁴⁸ I kapittel 1, under metode, har jeg skrevet mer om hvorfor vitnesbyrd var nyttig metodisk.

av sine tanker og følelser. Og det var en arena for å fortelle om livet sitt og dele sine gleder og sorger. Bekymringer og problemer ble ofte delt på samme tid som et spørsmål om hjelp og en forespørsel om felles bønn for problemene deres. Slik som vist til i kapittel 2 om kirkens rolle i ulike økonomiske situasjoner eller i kapittel 3 der menigheten er med og ber for at de single skal finne seg en partner. Vitnesbyrd har en samlende funksjon og gjorde at alle ble aktive deltakere i gudstjenesten. Alle ble sett og hadde en funksjon og en verdi.

Vitnesbyrd er en stor del av kirkens praksis og viktig del av rutinen i enhver gudstjeneste eller samling arrangert i og av kirken. Jeg har jevnlig referert til ulike vitnesbyrd gjort i kirken og bibelmøtene, fordi det er en så viktig del av deres praksis, og det forteller mye om tilstander i samfunnet og om menneskene bak vitnesbyrdene. John Gallegos beskriver vitnesbyrd som et muntlig verktøy som er brukt i alle sammenhenger i afrikanske pinsemenigheter.⁴⁹ Han hevder at vitnesbyrdene har særlig to funksjoner i konteksten av afrikanske pinsemenigheter. Noe som jeg også ser er tilfellet etter mine studier. Den første funksjonen er at vitnesbyrd er med på å demokratisere liturgisk tilbedelse fordi det kan utføres av hvem som helst i menigheten. Dette gjør at andre og flere enn bare de kirkelige lederne er med på å spre Guds budskap og fortelle om mirakuløse verk. Som igjen bidrar til at menigheten får en sterkere tilhørighetsfølelse til kirken og menigheten de er en del av. De er ikke bare en liten ubetydelig del av en større masse, de er en del av menigheten og de kan være med på å gjøre en forskjell ved å fortelle om sine egne møter med Gud og med Den Hellige Ånd. Ved at enkeltmedlemmer i menigheten kommer med sine vitnesbyrd styrkes troverdigheten til fortellingene om Guds verk og det han har utrettet.

Den andre funksjonen er at vitnesbyrd i pinsemenigheter blir regnet som en fortsettelse og forlengelse av Apostlenes gjerninger og de utgjør derfor et slags reservoar av åndelige opplevelser og ord liknende de man finner i skriftene. Evnen denne måten å fortelle historier på har er at det fungerer litt på samme måte som skriftene. I den forstand at de skaper tro som en respons på Guds handlinger, handlinger fastslått av vitnesbyrdet, og det viser tilhøreren Guds og Den Hellige Ånds kraft. Vitnesbyrd gjør det skriftlige om til noe muntlig og erfaringsbasert som gjør det nærere, mer gjenkjennbart og dermed også mer troverdig for de troende.

⁴⁹ Gallegos, "African Pentecostal Hermeneutics", 37

The spirit of ...

Alle onde ting har en egen ånd. Å bli kvitt disse åndene er det bare Gud som kan gjøre, men man kan bruke mennesker til å nå ut til ham. Det viktigste er at du gir deg selv helt over til gud.

Dette fortalte Ruth, lederen i bibelgruppen, meg en gang vi snakket om onde ånder. Hun refererte til både sjalusi, fattigdom, infertilitet, ensomhet og grådighet. Dette er alle livssituasjoner eller følelser som har en egen ånd. En ond ånd som vil råde helt til Gud tar over. Alle disse følelsene og livssituasjonene dukket stadig opp på listen over ting de ønsket vi skulle be for. Både på vegne av en selv, på vegne av noen andre eller på vegne av landet. Bønneforespørslene ble tatt opp i fellesskap, både på enkelte gudstjenester, men hovedsakelig på bibelmøtene der fellesskapet står sterkt og bønnen for hverandre og andre fremstår som noe grunnleggende.

På kvinnegudstjenestene hver mandag var det også et tydelig fokus på samhold. De startet hver gudstjeneste med dans og lovsang der sangene ofte hadde en oppfordring til interaksjon mellom kvinnene tilstede. Vi lo og smilte til hverandre, vi klappet i hender og ristet på rumpe og jublet om det var noen som tok ut det lille ekstra ved å danse frem i kirken og riste løs til musikken. Ofte startet de prekenen med å be oss ønske naboen vår på benken velkommen til Guds hus, og gi klemmer til minst 5 av kvinnene som satt rundt oss. Et rituale som skapte en kjærlig og vennlig atmosfære og en følelse av at man var velkommen som man er.

Hver uke var det forskjellige kvinner i ulike aldre som holdt prekene. De snakket om ting som var viktige for dem med utgangspunkt i sitt eget liv og sine egne opplevelser. Dette gjorde at gudstjenestene ble mer nære. Både ved at kvinnene selv fikk forme gudstjenesten, men også ved at dette åpnet i større grad for en interaksjon mellom hun som holdt gudstjenesten og kvinnene tilstede.

En av disse mandagene var det kvinnefelleskapets leder som gikk opp til podiet, som for anledningen var flyttet fra scenen og ned rett foran første benkerad. Sangen hadde nettopp lagt seg og hun ba oss ønske våre naboer velkommen med klemmer. Hun legger til at det er evnen vår til å ha det gøy sammen som binder oss tettere sammen og skaper bånd oss imellom. For

selv om det er mange ting som vil kjempe mot oss står vi sterke sammen som menighet og sammen med Gud. Gud ønsker å ha det gøy med oss!

Hun forteller at i dag er det hun som skal lede oss i oppgaven med å jage våre fiender, problemene våre, bort. Men hun legger også til at gudstjenesten i dag blir lang ifra slik den bruker å være. For i dag skal vi alle bidra. Alle som ønsker skal få komme med sine beretninger, vitnesbyrd, bønner og tanker. Det er viktig for oss å adressere de tingene som drar oss ned for at vi ikke skal bli fanget i dem selv. Ved å fortelle åpent om det kan vi få hjelp i bønn.

Hun referer til Job 14:7. *For et tre er det håp. Blir det hogd, kan det vokse opp igjen; det mangler ikke friske skudd.* Vi er som et tre. Er det en fiende (problem) som har hogd oss ned, vi vil alltid kunne vokse opp igjen. Du må ikke gi opp, for med Gud er det alltid håp.

Det første tema som skal adresseres er *unforgiveness*. Vanskeligheten for å tilgi. Det kan komme av knuste hjerter, noen eller noe som har skadet oss eller noen vi er glad i. For å klare å tilgi trenger vi Guds nåde.

Den første damen som kommer opp forteller at gjennom hele livet hennes har hun vært en del av en familie som er åpne og gjestfrie. Hjemmet hun kommer fra er stort, og det er og har vært plass til mange mennesker. En gang tok hun imot noen som trengte et sted å bo for en kortere periode. Hun kjente dem ikke, men siden de var pastorer i en born-again kirke tok hun det for gitt at de var gode mennesker som ikke stjal og ikke gjorde noe som ville skade familien hennes. Men det viste seg etter hvert at den ene av de to pastorene utsatte datteren hennes for både grov seksuell trakassering og voldtekt. Han oppførte seg generelt på en måte eldre menn ikke skal gjøre mot barn og det gjorde henne veldig sint. Så sint at hun ikke visste hva hun skulle gjøre eller hvordan hun skulle takle det. Hun ba til Gud. Hun ba til Gud om at han skulle støtte henne i det hun gikk til politiet for å anmelde hendelsen. Men før hun fikk gått til politiet fikk hun en beskjed fra Gud om at hun måtte tilgi. Hun visste ikke hvordan hun kunne tilgi dette, men hun visste også at det ikke var hennes jobb å straffe. Hun forteller at i Bibelen står det: *Hvis de da hører og tjener ham, får de leve i lykke alle sine dager, i herlighet og glede alle sine år. Men dersom de ikke vil høre, skal de gjennombores av spyd og dø i sin uforstand.*⁵⁰ Etter å ha lest dette sitatet i Bibelen skjønner hun at de vil få sin straff og at hun selv blir nødt til å tilgi. Det viktigste for henne er å tjene Gud og adlyde ham, for da vil han

⁵⁰ Job 36:11-12

fortsette å gi av sin nåde og du vil bli lykkelig. Om man ikke tilgir vil hatet og bitterheten alltid komme tilbake til deg og holde deg nede.

Den andre damen som kommer opp for å dele sin historie om vanskeligheten med å tilgi er ei lita dame med velstelt hår og en fargerik kjole. Hun forteller om en gang hun hadde en enorm krangel med mannen sin. Hun ble så sint at hun endte opp med å låse seg inn i huset med datteren i lengre tid. Fordi hun i den perioden ikke ble sett på utsiden av naboene sine startet det å gå rykter om at hun drev med hekseri. Nabokonen beskyldte henne da for å ha forhekset sengetøyet som hang ute til tørk. Noe hun selv mener er helt absurd. I alle fall siden hun ikke engang har beveget seg ut av huset sitt. Disse beskyldningene gjør henne sint. Så sint at hun nesten blir voldelig. Heldigvis hadde hun en god venninne som hjalp henne gjennom noe av sinnet, roet henne ned og beskyttet henne fra naboene. Mannen hennes kom tilbake til henne, men krangelen som i utgangspunktet hadde gjort henne sint er ikke lenger årsaken til sinnet hennes. Det er nå nabokonen. Grunnet det dårlige naboskapet velger hun og mannen å flytte, men selv etter at de flyttet klarer hun ikke å legge fra seg sinnet sitt. Ikke på fem år. Og de få gangene hun møter på nabokonen på markedet eller i byen blusser hatet opp igjen. Like sterkt som før. Det var ting hun ønsket å gjøre med livet sitt, men hun merket at hatet hun hadde inni seg begrenset henne. Nå, etter flere år hadde hun klart å gi slipp på det litt etter litt. Hun forteller at det er synd å gå rundt med all denne bitterheten og sinnet i kroppen over noe noen andre har gjort mot deg. «Hvorfor skal du gå rundt å være sint? Oppførselen din og tankene dine reflekteres i livet ditt, derfor vil sinne påvirke livet ditt. Snakk med Gud. Han vil alltid fortelle deg ha du skal gjøre. Om han ber deg om å tilgi må du gjøre det. Selv om det er det vanskeligste du har gjort.»

Hun går ned til plassen sin igjen til applaus fra salen og noen få ytterst på benkeradene strekker ut en kjærlig hånd og tar henne i hånden. Lederen for kvinnefelleskapet tar opp mikrofonen og takker de som har delt, for deres historier og deres kloke ord. Innimellom all praten har noen av kvinnene ordnet til et lite bord i et hjørne der de har satt ut rosa og blå plastkopper. I koppene har de fylt i varm, søt te som de deler ut, sammen med litt brød.

Den neste ånden som skal adresseres og som også er et stort problem er *the spirit of negative spoken words*. Det er igjen flere som melder seg for å fortelle sin historie. Den første som kommer opp forteller oss om mangelen på kjærlighet hun fikk som barn. Da hun ble født ville foreldrene først selge henne fordi de ikke hadde penger til å fø endå et barn og de hadde et

håp om det det kunne gjøre dem rike. Dette ville ikke resten av familien tillate så onkelen tok henne bort fra foreldrene og ga bestemoren ansvaret. Her vokste hun opp, selv om bestemoren heller ikke var spesielt begeistret for henne. Hun forteller oss med et litt tungt ansikt at hun vokste opp i en familie der hun ikke var elsket. Bestemoren pepret henne med stygge og nedlatende kommentarer helt fra hun var liten. Hun sa blant annet at hun aldri ville bli gift, ingen kom til å ville ha henne og familie kunne hun bare glemme med en gang. Men hun vet nå at Gud har vært god mot henne og stått ved hennes side. Han har velsignet henne med både mann, og 5 barn i en alder av 32.

Den andre damen som kommer med sitt vitnesbyrd forteller også om en vond oppvekst. Foreldrene hennes jobbet begge i utlandet og hadde ikke tid til barna sine. Derfor ble hun plassert hos noen tanter sammen med søsknene sine. Tanten som fikk hovedansvaret for søskenflokket var ikke et godt menneske. Alt som kom ut av munnen hennes var vonde ord. Ord som sa hun var for feit, for stygg og alt som skjer galt i livene deres er hennes feil. Uansett hva hun gjorde var det ikke bra nok for tanten. En slik negativitet og verbal undertrykkelse er nok til å holde et menneske nede, forteller hun. Derfor valgte hun å gå til pastoren i kirken. Han støttet henne og hun fikk de gode ordene hun så sårst trengte for å ikke falle helt.

Hele denne kvelden og kvinnegudstjenesten blir brukt på *testemonies*, eller vitnesbyrd. Noe som vanligvis bare opptar 5 minutter av tiden. Hele gudstjenesten har vært dedikert til fellesskapet og til å støtte hverandre på tross av ondt man opplever i hverdagen. Og å be for at de Gud skal ta over for de onde åndene. Ruth, som nevnt tidligere i delkapittelet, forteller meg også at du trenger ikke å være leder i kirken for at Gud skal høre bønner om å ta kampen med de onde åndene. Det som betyr noe er hvor mye du gir av deg selv til Gud. Da vil han kunne hjelpe gjennom deg og dine bønner.

De avslutter gudstjenesten med en fellesbønn, musikken begynner å avta og benkene blir tømtes sakte men sikkert for folk. Helt til slutt er det ikke mange igjen i kirken, og de som er igjen stiller seg i en ring helt fremme i kirken. De holder hverandre i hendene. Jeg blir med. Abigail er en av dem som er igjen. Resten er ansikter jeg kjenner igjen, men ikke har snakket med. En av damene starter med å si at vi aldri må stå i og kjempe mot disse onde åndene på egenhånd. Til dette har vi fellesskapet i kirken. Vi har hverandre og vi har Gud. Hun fortsetter med å fortelle oss at vi i dag skal be for å klare å tilgi de vi bærer nag mot før hun gir ordet videre til Abigail. Abigail forteller om sitt tidligere forhold. Et forhold der svigerfamilien ikke

ville godta henne. Hovedsakelig fordi hun er kristen og mannen hennes var muslim. Forholdet var en kamp og til slutt gikk de ifra hverandre. Det ble en drakamp mellom dem om omsorgsretten for datteren. Til slutt endte hun opp med datteren, men sliter fortsatt med alle følelsene rundt konflikten. Hun forteller og gråter.

Vi setter oss på kne og ber for at vi skal klare å gi slipp. Vi ber for at Gud skal hjelpe oss å slippe taket i de vonde følelsene og at vi skal være kapable til å tilgi de som har gjort oss vondt. Hendene vi holder slippes i det noen legger seg på kne med hodet hvilende på det røde betonggulvet. Bønnene og stemmene rundt meg blir høyere og mer intense, og noen går over i tungetale. To av damene går rundt på yttersiden av ringen og legger hendene sine på hodene og skuldrene våre. En etter en. Mens de ber.

Etter denne bønnesamlingen handler samtalen om hvor viktig det er å gi slipp. Gi slipp på det som plager deg. Du vil aldri få fred før dette skjer fordi det alltid vil komme tilbake til deg. Uansett hva det er. Om det er smått og bagatellmessig, eller stort og livsendrende. De snakker sammen som gode venner og sier støttende ord til hverandre. Det er mer tydelig enn noen gang at de er et fellesskap og at de står hverandre nære, der de hjelper hverandre på ulike måter og er der for hverandre. De omtaler hverandre som familie og deler ivrig ut klemmer. Lederen av kvinnefelleskapet gir Abigail en stor varm klem før jeg går sammen med henne ut av kirken.

Gudstjenester og hendelser som dette er noe av det som gjør kirken og menigheten til en så viktig faktor i livene til disse kvinnene. Her kan de komme om de trenger støtte. I form av en varm klem, bønn eller økonomisk. Slik som beskrevet tidligere i avhandlingen. Kirken fungerer som familie, det er her de har venner og den fungerer som en viktig hjørnestein i livet deres.

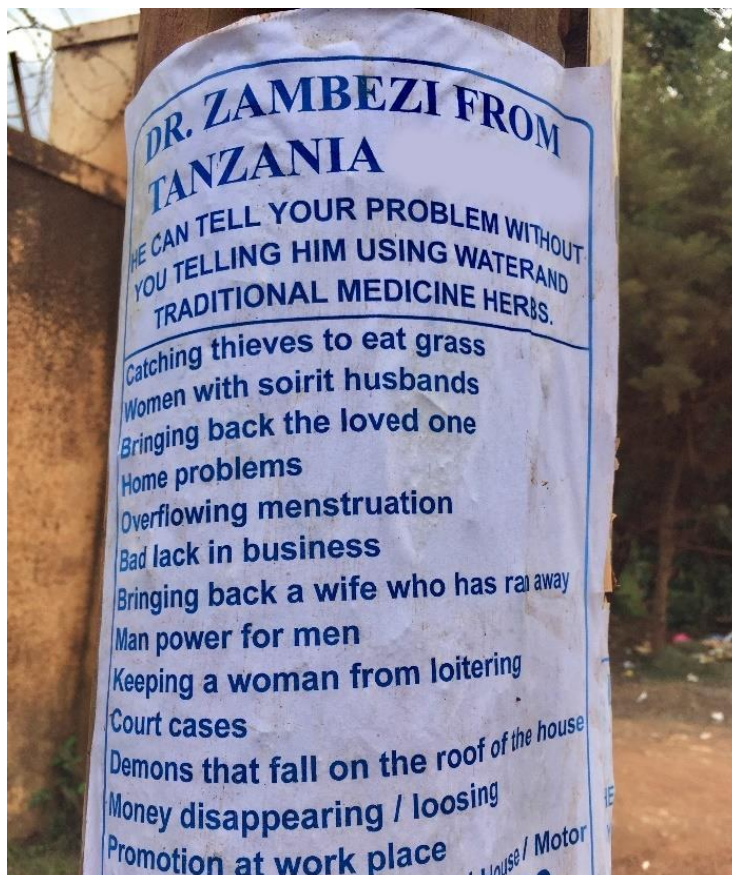
Onde ånder/hekseri

Hekseri i hverdagen

Uganda har en lang tradisjon for en rik ånde verden og en tro på at ånde verdenen, med både gode og onde ånder, har en innvirkning på hvordan virkeligheten utspiller seg. Det er ikke bare noe som tidligere var en del av deres virkelighet, men er det fortsatt den dag i dag. Ånde verdenen og den materielle verdenen er ikke sett på som to separate verdener, men de befinner seg i samme virkelighet og er uadskillelige.⁵¹

De første tingene som gjorde at jeg virkelig fikk øynene opp for dette var små kommentarer jeg ikke helt klarte å tolke om var forsøk fra

informantene mine på å være morsomme eller faktiske genuine advarsler. Det var ofte alle naboene samlet seg i bakgården og tok klesvasken sammen. De lo stadig av meg på grunn av min klønete måte å skrubbe klærne mine på og hvor klønete jeg håndterte vasking av store laken. Denne vaskedagen fikk jeg en advarsel: Ikke heng trusene dine til tørk på taket sammen med de andre klærne dine. Jeg så bort på naboen min, Sarah, med et spørrende blikk. Før jeg rakk å stille spørsmålet sa hun med et lite skjevt smil: «Du vet, vi har hekseri i det landet her» «Men hva kan skje om jeg gjør det?» «Om det er noen som ikke liker deg kan de forhekse trusene dine. Da kan du få både sykdommer og andre lumskheter der nede. Og det vil du ikke ha» Jeg tok rådet til etterretning og hang opp trusene mine inne på soverommet i stedet.

Figur 4 - Plakat på en lyktestolpe i nabolaget mitt. Her står det listet opp alle tingene du kan få hjelp til av en hekседoktor i området. (telefonnummeret er sensurert)

⁵¹ Otiso, *Culture and Customs of Uganda*, 21

Også på den smale, støvete veien mellom der jeg bodde og markedet fant jeg stadig nye plakater hengt opp på lyktestolper langs veien (Figur 4). Her henger kontaktinformasjonen til heksedoktorer, informasjon om hva slags metoder som blir brukt og hva slags hjelp som kan bistås med. Det er alt fra å få tilbake ei kone som har rømt eller finne tapte gjenstander, til å fange tyver eller hindre demoner i å «falle ned på huset ditt». Det var ikke bare på lyktestolpene disse reklameplakatene dukket opp, det dukket også opp sponsede innlegg på facebook der de reklamerte med at de lett kunne finne tilbake koner og tapte gjenstander ved hjelp av for eksempel bier og slanger. I de sponsende innleggene er det lagt ved bilder av ulike verktøy og hjelpemidler brukt av heksedoktoren. Eksempelvis urter, røtter, bedrester fra dyr og liknende. Det lå også bilder av mennesker dekket av heksedoktorens bier, med en bildetekst som viste til hvordan heksedoktoren gikk frem for å finne savnede mennesker eller tyver med hjelp fra disse biene.

Hverdagshekseri var også et tema på en samling i forbindelse med forberedelsene før bryllupet til Rebecca. Før bryllupet arrangerte noen av venninnene hennes en *bridal shower* for henne. På en *bridal shower* blir bruden overøst med gaver, lykkeønskninger og gode råd fra kvinner som har vært gift i lengre tid. Gavene er ofte undertøy, laken, smykker og sminke. Med andre ord gjerne ting hun får bruk for på enten introduksjonsfesten, bryllupet eller bryllupsnatta. Rådene er basert på hvordan man skal oppføre seg som en gift kvinne. Hva som er pliktene dine og hva du som en nå gift kvinne ikke lenger kan tillate deg som du kunne som ugift.⁵² Noen av gavene var pakket inn med lekkert fargerikt papir og gavebånd sirlig knyttet i en pen sløyfe på toppen, resten av gavene var ikke pakket inn i det hele tatt. De upakkede gavene gikk rett til bruden, mens de innpakkede ble sendt videre til brudepikene som deretter pakket dem opp. Jeg spurte hun som satt på siden av meg hva som var grunnen til at bruden ikke pakket opp gavene sine selv. Først sa hun det som ofte er beskrivelsen på ting jeg spør om: «Du vet vi har hekseri i landet her.» Senere ble jeg forklart at innpakkede gaver kan inneholde hekseri og dermed også vonde hensikter tilsiktet brudeparet. Ved at brudepikene og ikke bruden åpner disse gavene unngår man at ekteskapet faller under den eventuelle forhekselsen som kommer ut i det man åpner den innpakkede gaven.

På bibelmøtene ble det som oftest diskutert det som var tema søndagen i forveien. Denne ene uken var budskapet i søndagspreken at med Gud i ryggen vil du alltid kunne stå opp mot urett og vondt, og det vil da være i kraft av Gud du gjør dette. Vi tok da runden med oppgaven å

⁵² Mer om dette i kapittel 3 - Jakten på kjærligheten.

fortelle om en gang i livet der du gjorde nettopp dette: stod opp mot ondt eller urett i kraft av Gud. En av de eldre damene i gruppen tenker seg om et lite øyeblikk og begynner å fortelle om da hun stod opp mot nabokona som drev heksedoktorvirksomhet fra huset sitt. De andre i bibelgruppen ser på henne med vantro og på grensen til forskrekkelse. Hun forteller at en dag fikk hun rett og slett nok. Både av at det alltid var fremmede folk som rant ned dørene i nabolaget og at det alltid lå døde kyllinger rundt husene som var kastet etter at hun hadde utført diverse ritualer. Det at det foregikk slike ting i nabolaget ville hun ikke bare la gå forbi og ikke si ifra hva hun faktisk mente om saken. Hun marsjerte derfor bort til nabokonens dør og banket bestemt på. Nabokonen åpnet døren og der stod hun, en sint eldre dame og ga henne en skikkelig tordentale der hun fortalte henne nøyaktig hva hun mente om saken og også hva Gud mente om sanne som henne og de handlingene hun utførte. Da hun fortalte at hun hadde gjort dette satt de andre i bibelgruppen med åpen munn og måpte. Noen spurte henne hvor i alle dager hun fant motet til å gjøre noe så modig, og andre takket Gud for at han hadde gitt henne det som trengtes for å stå opp mot ondskap. En siste spurte henne om ikke hun var redd for hva som kom til å skje med henne. Da lo hun litt og svarte at hun ikke hadde merket noe enda, men Gud var med henne i handlingen hennes. Det var ved hjelp av hans autoritet hun klarte å stå opp mot nabokonen. Han er sterkere enn de åndene hun er i kontroll av.

Åndelig konflikt

På samme tid som Den Hellige Ånd er brukt som et middel for å håndtere de onde åndene som finnes, og at tilstedeværelsen av de onde åndene i lokale religioner har gjort det lettere for pinsebevegelsen å etablere seg så sterkt som den har gjort, finnes det også en sterk dualisme mellom Gud og Djevelen.⁵³ De er begge to sterke krefter som kjemper mot hverandre til enhver tid. En kamp som ofte kommer til syne i menneskers liv der de rives mellom disse to åndelige verdene og sidene i nære relasjoner. Slik som vi videre vil se i eksemplene fra felt.

⁵³ Christensen, "Conditional Certainty: Uganda Charismatics Christians Striving for Health and Harmony", 56 og Meyer, *Translating the Devil*, 148, 171

Abigail forteller meg sitt perspektiv på Den Hellige Ånd. Et perspektiv som også tar utgangspunkt i de tradisjonelle smågudene som fortsatt finnes i Uganda og hvordan disse står i sterk kontrast til Den Hellige Ånd.

I Uganda finnes det veldig mange små lokale guder eller ånder. Alle disse åndene er det motsatt av Gud. De er styrt av Djevelen. De jobber hele tiden og tar aldri pauser. Men det gjør heller ikke Den Hellige Ånd som er styrt av Gud. De onde åndene vil ta plass i deg så fort de får muligheten og de vil dra deg nedover en vei som ikke er bra. De vil på samme måte som Den Hellige Ånd også vise deg hvilke retninger du skal ta og hvilke valg du skal gjøre, bare at i motsetning til Den Hellige Ånd vil disse onde åndene dra deg i en negativ retning. Men om Den Hellige Ånd også får muligheten til å ta plass i deg vil den alltid vinne over de onde. Det vil være en tøff kamp, men Den Hellige Ånd er alltid sterkest. Han er i hele deg. Han vil gi deg et godt hjerte, mens onde ånder bryr seg ikke.

I afrikanske pinsemenigheter og andre karismatiske kirker i dag har de et sterkt fokus på kampen mot hekseri og onde lokale ånder og det man kan kalle en spiritual warfare.⁵⁴ Spiritual warfare, eller spirituell krigføring er et begrep brukt om det å jobbe mot den aktiviteten de onde åndene bedriver. Både i deg selv, i andre eller i situasjoner. Dette gjøres ved aktiv bønn om at Den Hellige Ånd skal ta over hva nå enn de onde åndene bedriver. Og også for å frigjøre folk fra besettelse og undertrykkelse fra de onde åndene. Hekseri har blitt synonymt med Djevelen og blitt en del av en kristen nytolkning av tradisjonelle religiøse verdenbilder.⁵⁵

Asamoah-Gyadu poengterer at bønnene brukt for å bekjempe onde ånder kommer fra det nye testamentet og Paulus brev til efeserne.

Til slutt: Bli sterke i Herren, i hans verdige kraft! Ta på Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot Djevelens lumske angrep. For vi har ikke en kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet. (Ef 6:10-12)

⁵⁴ Asamoah-Gyadu, "Witchcraft Accusations and Christianity in Africa", 25 og Meyer, *Translating the Devil*, 171

⁵⁵ Asamoah-Gyadu, "Witchcraft Accusations and Christianity in Africa", 25

Det er en slags spirituell krigføring, eller i alle fall spirituell konflikt, Gloria også beskriver for meg når hun snakker om blant annet situasjonen med eksmannen hennes. Det er en av de mange roligere lørdagene i bakgården. Ungene springer rundt og leker og jeg og Gloria sitter alene i huset mitt og lager kaffe. Hun har rullet ut den fargerike stråmatten på de kalde flisene og vi sitter på hver vår sofapute på gulvet. Plutselig hører vi et gledesbrøl fra ungene og de løper mot porten. Det er faren deres som har kommet på besøk. Han stikker innom en gang sjelden gang, blant annet for å gi dem litt mat: matoke, tomater og poteter, og litt småpenger hver. Blikket hans streifer den åpne utgangsdøra mi, og han ser på oss i noen få øyeblikk. Som for å anerkjenne at vi er der, men han hilser ikke. Ikke på noen av oss. Han drar igjen etter kort tid og barna fortsetter der de slapp leken sin.

Gloria forteller meg at på et tidspunkt i forholdet deres så stoppet han helt å snakke til henne. Han ville ikke ta på henne, spise den maten hun laget til ham eller i det hele tatt se på henne. *«Han oppførte seg, og oppfører seg fortsatt, som om jeg er skitten eller ikke eksisterer»* forteller hun meg. Nå som de ikke er sammen lenger ønsker han fortsatt ikke å håndhilse på henne eller snakke til henne.

Jeg spør om hun vet hvorfor han oppfører seg slik og hun blir helt stille en lang stund. *«Jeg vet ikke helt hvordan jeg skal forklare så du forstår.»* Hun forteller meg om mannen hennes som etter å ha vært alvorlig syk av HIV i lengre tid oppsøkte en heksedoktor og ble en del av en gruppe som drev med hekseri for å til slutt oppnå velstand og et bedre liv. En slik gruppe stiller ulike krav til de deltakende. Et av kravene var at han skulle ta med seg kona inn i denne gruppen. Om hun ikke ønsket dette måtte han velge. Kone eller hjelp for å oppnå velstand. Å bli med i en slik gruppe strider imot alt Bibelen og Gud sier, forteller hun meg, så for henne var det helt uaktuelt å slutte seg til en slik gruppe. Det var uaktuelt den gangen og det er uaktuelt nå.

I valget mellom kona og den velstanden han var lovet i fremtiden valgte han lovnadene om fremtiden. Det vil si at han kuttet ut kona fra livet sitt i så stor grad han klarte. Hun var fortsatt hjemme med barna, lagde mat, stelte i huset og hadde rett som var det besøk av venner. Når han kom hjem om kvelden, hvis han i det hele tatt kom hjem, hilste han på eventuelle gjester og forsvant deretter inn på det andre av de to rommene de disponerte. Etter hvert hadde han ikke klær hjemme. Han dro hjemmefra med en skjorte og kom tilbake med en annen. Hun visste ikke lenger hvor han var, hva han gjorde eller hvor han spiste forteller hun meg. Forholdet hadde ikke lenger noe kjærlighet.

Den siste dråpen som gjorde at hun bestemte seg for å dra fra mannen var grunnet en av de andre kravene som ble stilt fra heksedoktoren. Han måtte gi doktoren en jevnlig ofring av blod. Dette blodofferet ble tatt fra den yngste datteren deres over en periode på fire år. Datteren ble sykere og sykere. «Ribbeina og kragebeina stod ut ifra kroppen hennes, og hun var så tynn at det på et tidspunkt stod om livet. Du kunne se at hun hadde det vondt. Både fysisk og psykisk», forteller hun meg med en rolig, lav stemme. Til slutt måtte hun velge mellom ekteskapet og barnet hennes. Hun valgte datteren, og derfor også å reise fra ham. Da hun reiste ga han henne tillatelse til å ta med seg hva hun ville fra huset. Gjenstander, møbler, penger. «Ingen av de tingene var verdt noe for meg. Jeg ville bare ha fred for meg og datteren min».

Situasjonen jeg og barna var i var håpløs uansett hvilken side jeg så den fra. Men jeg visste at jeg ville få hjelp av kirken og av Gud. Bønnen min var mer enn noen gang at Gud måtte gi meg det jeg og barna mine trengte for å klare oss og for å finne en løsning på vår vanskelige situasjon. Om jeg så måtte sove i kirken i lang tid fremover måtte jeg ut av den håpløse livssituasjonen. God will provide.

Ikke lenge etter at hun hadde dratt så hun bedring hos datteren sin. Kragebeina og ribbeina ble mindre markante. Det skulle ta enda en stund før datteren fikk livet tilbake. Den gangen hadde hun ikke hatt verken smil eller latter, sier hun mens hun ser på datteren som springer rundt sammen med de andre barna og legger til: «Nå danser, vitser, ler og leker hun igjen».

Under tiden med konflikt med mannen hennes hadde de aldri kranglet høyløyt. De hadde alltid vært helt stille, men i den åndelige verdenen hadde de kranglet så busta føyk. Kampen hadde utspilt seg med hekseri og de onde åndene på den ene siden og Gud og Den Hellige Ånd på den andre siden. Det hadde vært en slags åndelig krig mellom deres to spirituelle verdener, Forteller hun meg.

Bibelsk språk på en tradisjonell tro

En av hovedgrunnene til at pinsemenigheter har fått et så sterkt fotfeste i Uganda er den allerede etablerte troen på ånder som en del av det eksisterende verdensbildet. Den sterke åndetroen er også sentral i forståelsen av hvordan afrikanere responderte på misjonen fra de

vestlige misjonærene. Disse vestlige misjonærene var vurdert som sjanseløse mot de onde åndene og mot hekseri fordi de ikke hadde noen forståelse og begrepsramme av disse sidene ved den eksisterende åndeligheten.⁵⁶ Pinsebevegelsen derimot er, ifølge blant annet Gifford,⁵⁷ en retning innen kristendommen der dette åndelige verdensbildet får utspille seg fullt og helt og slipper å være separert fra den kristne troen og religionen, men heller en del av det. For at kristendommen og de lokale tradisjonelle afrikanske religionene sømløst kan være en del av den samme åndelige verden, og ikke oppstå som to ulike virkeligheter, har det vært nødvendig å innlemme den ene av dem inn i den andres kategori. Hekseri og de lokale åndene innlemmes da i den kristne kategorien og benevnes med kristent språk og med kristne forståelsesrammer.⁵⁸

Ved å snakke om onde ånder og hekseri som ånder og praksiser styrt av Djevelen overfører man dem til den kristne kategori uten å ta bort deres originale kraft, betydning og virkelighet. På samme tid som de blir snakket om som en del av det kristne språket og verdensbildet, fremmer de også en enorm kontrast til det kristne verdensbildet. De onde åndene er noe du for enhver pris skal unngå og man skal stå imot dem der man får muligheten. Slik som Gloria da hun tar fullstendig avstand fra mannens omgang med heksedoktoren tidligere i dette kapittelet. Her finnes en ambivalens. De onde åndene er noe man skal stå imot og ta avstand fra, men på samme tid er de en del av troen og noe man må ta stilling til.

I hendelsen der kvinnen i bibelgruppen forteller om da hun stod imot naboen som var en heksedoktor og kastet døde kyllinger i bakgården kommer denne ambivalensen tydelig frem i reaksjonene fra resten av gruppen. Hun står imot, med viten om at hun har Gud i ryggen. Hun sier selv at hun aldri var redd fordi hun visste at med Gud i ryggen kunne ikke heksedoktoren gjøre henne noe. Hun blir støttet i dette fra de andre på bibelgruppen, men de viser på samme tid sin enorme skepsis til å gjøre noe liknende i frykt for hva det kan fremprovosere og gjøre. Fordi de vet hva en heksedoktor og de onde åndene sendt av heksedoktoren er i stand til å gjøre med dem og omgivelsene deres. Tross Guds tilstedeværelse.

Man kan ikke avskrive de onde åndene, fordi de er der. De forårsaker blant annet sykdom, fattigdom og infertilitet for å nevne noe. De er del av en virkelighet man ikke kan ignorere og de vil heller ikke forsvinne. Når man da innlemmer dem i egen religion har man mulighet til å takle dem og håndtere dem på en måte som følger kristendommens praksiser og regler. Ved å

⁵⁶ Asamoah-Gyadu, "Witchcraft Accusations and Christianity in Africa", 23

⁵⁷ Gifford, "Evil, Witchcraft, and Deliverance in the African Pentecostal Worldview", 130

⁵⁸ Asamoah-Gyadu, "Witchcraft Accusations and Christianity in Africa", 23

be om Guds hjelp og inngripen bruker man Gud til å ta opp kampen med dem, og i og med at Gud, ifølge informantene mine, er den sterkeste vil han til slutt seire.

Ruth forklarer at alt som skjer i livet ditt har en åndelig inngripen, og alt som foregår i det vi kaller den verdslige verden vil ha en åndelig forklaring fordi disse verdenen ikke kan skilles fra hverandre som to egne enheter. Birgit Meyer skriver i sin bok «*Translating the Devil*» om hvordan Djevelen manifesterer seg i de tradisjonelle åndene.⁵⁹ Djevelen er nøkkelen til å forstå hvorfor de lokale tradisjonelle åndene kan koeksistere på den måten de gjør i dag i den afrikanske konteksten. Hun poengterer at en slik afrikanisering av kristendom ikke er noe nytt, men at det har blitt mer synlig i fremveksten av pinsemenigheter der den er en synligere del av religionen og praksisen. Dette fordi den er en naturlig del av religionens natur og åndetro.

⁵⁹ Meyer, *Translating the Devil*, 171

Avsluttende refleksjoner

I denne avhandlingen har jeg vist hvordan pinsebevegelsen, dens praksiser og pinsebevegelsen i møte med tradisjonelle åndeforestillinger spiller en rolle i hvordan enkeltindividene og de unge kvinnene håndterer og forstår hverdagen sin. Ved å være sammen med dem og ta del i deres dagligliv både i kirken og ellers har jeg fått en forståelse av hvordan de forholder seg til kirken, Gud og ånde verden i hverdagen sin. En hverdag som i stor grad er formet av nettopp kirken, Gud og deres sterke åndelige tro.

«Alt som skjer i dette livet har en åndelig inngripen.» Dette utsagnet fra en av informantene mine er beskrivende for hvordan de forstår hverdagen sin. De gode tingene i livet er gitt til deg av Gud, mens de vonde tingene og følelsene i livet, slik som sykdom, fattigdom eller sjalusi, er en ond ånd som har fått tak og drar deg nedover en feil sti, og det er bare Gud som kan hjelpe deg tilbake.

Et rikt åndelig og Den Hellige Ånd er, som tidligere nevnt, kjernen i pinsebevegelsens verdensbilde og deres rike åndelig inkluderer både Den Hellige Ånd, men også de onde åndene som omgir dem og er en påvirker i hva som skjer i den verdslige verden. De onde åndene, og da også hekseri, kan ikke avfeies eller sees bort ifra fordi de er en del av virkeligheten. Ved å innlemme dem i et bibelsk språk og tilskrive dem Djevelen vil man kunne tilegne en begrepsramme å anvende for å håndtere dem ved å be om Guds bistand. På samme tid som de onde åndene blir en del av de kristne kategoriene finnes det også et element av konflikt i møte hekseri og onde ånder på den ene siden og Gud og Den Hellige Ånd på den andre siden. Slik det er beskrevet i kapittel 4, der Gloria og mannen skiller lag grunnet den åndelige konflikten mellom Gud som kjempet på hennes side og de onde åndene tilknyttet heksedoktorens virksomhet som kjempet på mannens side. De onde åndene er med andre ord noe du skal ta avstand fra, men de er en del av troen og en del av ditt virkelighet, så du må likevel ta stilling til dem.

For informantene mine er ikke kirken bare en kirke der de går for å be og delta i gudstjeneste. Det er en institusjon som er en viktig del av alle livets små og store gleder og sorger. Den er et fellesskap av nære venner og familie, et sted man kan gå for å få en følelse av trygghet, nærhet til Gud og pleie nære relasjoner via dype samtaler, bønn, dans og sang. Det er et sted der man kan knytte bånd og være en del av et fellesskap bestående av mennesker som deler den samme opplevelsen av Gud og hans tilstedeværelse i øyeblikket og i livet. Et sted der man kan føle seg hjemme og bli behandlet som familie.

Kirken er en stor del av livet deres i form av å være et trygt sted med en følelse av nærhet til Gud. Men den spiller også en rolle utover dette, en rolle som tar på seg sosiale funksjoner slik som blant annet utdanning, helsehjelp, et tilbud om mikrofinans⁶⁰ i regi av kirken og økonomisk støtte i vanskelige situasjoner. Den blir en naturlig del av deres hverdag fordi den i tillegg til å være en kirke har den ulike funksjoner som medlemmene kan benytte seg av og samler seg rundt. Den tilbyr fritidsaktiviteter slik som kor og fotballag, og den tilbyr opplæringsmuligheter innen musikk og medieproduksjon. Den legger til rette for mindre grupper, bibelgrupper, der medlemmene kan diskutere, dele, be og være sammen. Ved å åpne opp for at medlemmene i kirken har ansvaret for ledelse av gudstjenester og bibelgrupper skaper det også en styrket følelse av deltakelse og at man spiller en viktig rolle i noe større enn seg selv. En rolle i fellesskapet.

Ved å tilby og være alt dette blir kirken som en slags stat i staten. Med dette mener jeg at for medlemmene vil kirken alltid være det første og viktigste stedet de går når de trenger noe. Uansett hva det skulle være. Om kirken ikke har muligheter til å tilby det de skulle ønske vil de deretter søke hjelp andre steder.

Pinsebevegelsen er en erfaringsbasert religion. Noe som vil si at det er en religion basert på handlinger og begivenheter snarere enn forestillinger og ideer.⁶¹ Handlinger som bønn, tungetale, dans og sang og begivenheter som *deliverance*, profetier og mirakler. Alle disse handlingene og begivenhetene er måter å utøve religion på som er sansbare på en eller annen måte. Det er handlinger og hendelser du kan høre, se, føle eller utrykke med stemmen eller kroppen din. Denne kroppslige manifestasjonen av Gud gjør at menigheten både kan se, høre

⁶⁰ Mikrofinans er ifølge Strømmestiftelsen en trygg måte å blant annet spare pengene sine og ta opp lån med tanke på videre investering.

⁶¹ Clarke, "Call and Response", 34

og føle Guds tilstedeværelse. Noe som gjør at troen deres styrkes og det skaper en tillit til at Gud vil være der for dem og hjelpe dem med deres utfordringer og vanskeligheter i livet.

Et av de store snakketemaene blant informantene mine var utfordringen med å finne seg en partner. De single unge jentene snakket stadig om sitt brennende ønske om å finne kjærligheten, og å finne en person der kjærligheten var en gjensidig og sterk den av forholdet. Det var dette de ønsket at vi skulle be for i bibelgruppen. At kirkens single skal finne seg en partner er viktig også for kirken som et fellesanliggende og de arrangerer ulike seminarer, prekener med dette som tema og de legger til rette for bønn under felles gudstjenester. Selv om både de single informantene mine og kirken egentlig ønsker det samme – at de skal finne seg en partner, har de ulik oppfatning av hva som skal være grunnlaget for denne søken. Det ligger en spenning mellom de unge kvinnene og samfunnet, der de unge kvinnene ønsker å finne kjærligheten, mens samfunnet legger vekt på alliansebygging innad i familier, politiske og praktiske ordninger som grunnlag for ekteskap. Det oppstår en moderniseringssituasjon der den kollektive enheten begynner å vike til fordel for individuelle valg. Der betydningen av indre følelser for folks valg og handlinger vil avgjøre i større grad enn politikk og familiens ønsker.

I tillegg til motsetningsforholdet mellom hva informantene mine ønsker og hva kirken mener er riktig, føler også de single kvinnene på en spenning mellom det å finne seg en partner som et fellesanliggende, ditt eget ansvar eller noe som bare Gud er kontroll av.

Ruth forteller meg stadig at alt som skjer skyldes ånder og at det finnes en ånd for alt. Som for eksempel sjalusi, fattigdom og sykdom. Hun forteller meg også at alt som skjer og alt du gjør er en del av Guds plan. Det er blant annet Guds vilje at man forblir singel. Ved å være rettet mot Gud og dedikere deg til ham vil ting gå deg godt og Gud vil gi deg lykke og velsignelser. De vonde tingene som skjer i livet ditt og de vonde tankene du opplever er onde ånder som har sett en luke og grepet tak i deg. Selv om dette bare er et perspektiv fra en av informantene mine er det ganske representativt for hvordan Gud og de onde åndene blir snakket om ellers i menigheten og blant informantene mine. Hekseri og onde ånder er en måte å forklare vonde ting i livet, mens Gud og hans overordnede makt er en måte å håndtere og takle disse onde åndene som forårsaker vonde ting.

Dette tar meg over på et spørsmål om hvordan informantene mine forstår sin rolle i eget liv. Det ligger et paradox i spenningen mellom det å attribuere handlinger og hendelser til egne evner og handlinger eller til ytre faktorer, som i denne sammenhengen vil si Gud eller

Djevelen. Ved å attribuere alt som skjer til enten Gud eller Djevelen, manifestert i de onde åndene og det de forårsaker, kan individets skyld- og ansvarsfølelse til dels tas bort og brukes som en forklaring på de til tider håpløse situasjonene som oppstår i livene deres. I en tid der individene oppfatter livet som vanskelig og meningsløst kan det finnes en trøst i å tenke at Gud vil ordne opp og sende velsignelser. Bare du ber nok og følger Guds ord. Som Gloria hele tiden forteller meg: *God will provide.*

Boyer⁶² beskriver noe av det samme paradokset i boken sin «*Newsmaking in the Digital Era.*» der han beskriver måten journalistene blir dratt mellom en praxeologisk og en mediologisk overbevisning. På den ene siden føler journalistene at de har en egen produktiv agens over sitt eget håndverk, og på den andre siden er de klar over den tekniske automatikken, og føler seg relativt maktesløse for å motvirke det.

Dette er overførbart til måten informantene mine føler at de ved å påkalle seg Guds nåde, ved å følge Guds ord, faste og være aktiv i menigheten kan de ha en viss kontroll på egen agens, men på samme tid kan de føle på at uansett hva de gjør vil alt ligge i Guds hender, og at de selv er maktesløse.

Maktesløsheten blir de stadig minnet på i gudstjenester der de blir fortalt at uansett hva du gjør er det Guds vilje at du fortsatt er singel, eller du blir fortalt at den vanskelige økonomiske situasjonen din er en del av Guds plan. På samme tid blir de også fortalt at de ikke bare kan sette seg ned med hendene i været og be og vente. Du må gå ut og bruke intelligensen og kroppen som Gud har gitt deg. Til enten å få deg en jobb, lete aktivt etter en kjæreste eller lese til eksamen. Om du gjør disse tingene vil Gud gi den velsignelsen du har bedt om, og det vil gå deg bra.

Men om det da skulle gå deg bra har du ingen rett på å være stolt, fordi det er ikke du som er ansvarlig for hvordan ting har utspilt seg og resultatene av handlingene dine. Det er Gud. Under en gudstjeneste snakker pastoren om at stolthet er en måte å sette deg over Gud på, og ta æren for hans virke, noe man ikke skal gjøre. Du vil da bli straffet.

Gloria funderer mye på hvorfor hennes liv har blitt som det har blitt. «*Hvorfor skal alt dette vonde skje med meg?*» Hun forteller meg at selv om hun vet at Gud vil gi henne velsignelser og et bra liv en gang i fremtiden kan hun ikke unngå å spørre seg selv hvorfor alle disse vonde tingene har skjedd med henne. Hva er det hun har gjort galt i livet som har ført til at akkurat

⁶² Boyer, *Newsmaking in the Digital Era*, 140

hun er alenemor med lite penger og så mange bekymringer og sterke følelser? Og hva er det hun må gjøre, foruten om å be, som kan gjøre ting bedre?

Når hun leser Bibelen, hører vitnesbyrd i kirken og hører om alle miraklene som skjer rundt i verden får hun styrket håpet og vissheten om at Gud vil hjelpe henne. Hun vet bare ikke når og hvordan. Hun føler seg maktesløs, men ikke håpløs.

Det ligger en dobbelthet i at når ting går bra er det det ene og alene Gud som er ansvarlig, og når ting går galt er det de onde åndene styrt av Djevelen som er ansvarlig, men det er bare når ting går galt at folk spør seg hva de har gjort feil som har åpnet opp for at de onde åndene kan ta plass, og at Gud heller ikke griper inn og ordner opp.

Forholdet informantene har til egen rolle og plassering av kontroll kan relateres til alle de tre forrige kapitlene. Kapitlene omtaler situasjoner der det kan oppstå en slags konflikt eller svingninger av årsaksforklaringer. Økonomisk vanskelighet, fanget i singeltilværelsen og hekseri i hverdagen er alle situasjoner der en ond ånd har fått påvirke livet ditt. Og spørsmål om hva som har sviktet for at disse situasjonene får oppstå.

Religion er for dem et grunnleggende fundament for handling og opplevelse av verden. Åndelivet er en naturlig del av dette verdensbildet og er en måte å håndtere og takle hvordan virkeligheten og livet utspiller seg.

Litteraturliste

Anderson, Allan. *African Reformation: African initiated Christianity in the 20th Century*. Asmara, Eritrea: Africa World Press, 2001

Anderson, Allan, *An Introduction to Pentecostalism*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2004.

Anderson, Ben “Affective atmospheres”. *Emotion, Space and Society*, Volume 2, Issue 2 (2009). S. 77-81

Asamoah-Gyadu, J. Kwabena. “Witchcraft Accusations and Christianity in Africa” *International Bulletin of Missionary Research*, Volum 32 (2015) s. 23 – 27

Boyer, Dominic. *The Life Informatic: Newsmaking in the Digital Era*. New York: Cornell University Press, 2013

Clarke, Clifton “Call and Response: Toward an African Pentecostal Theological Method”. I *Pentecostal Theology in Africa*, redigert av Clifton Clarke, s. 21 – 39. Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2014

Christiansen, Catrine “Conditional Certainty: Ugandan Charismatic Christians Striving for Health and Harmony” I *Dealing with Uncertainty in Contemporary African Lives*, redigert av Liv Haram og C. Bawa Yamba, s. 48 – 71. Uppsala: Nordiska Afrikainstituttet, 2009

Frahm-Arp, Maria «African Pentecostalism and Gender Roles». I *Pentecostal Theology in Africa*, redigert av Clifton Clarke, s. 150 – 161. Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2014

Gallegos, John. “African Pentecostal Hermeneutics” I *Pentecostal Theology in Africa* redigert av Clifton Clarke. s. 40 - 57 Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2014

Gifford, Paul. *African Christianity: Its Public Role*. Bloomington: Indiana University Press, 1998.

Gifford, Paul. “Evil, Witchcraft, and Deliverance in the African Pentecostal Worldview” I *Pentecostal Theology in Africa*, redigert av Clifton Clarke s. 112 – 131 Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2014

Hylland Eriksen, Thomas. *Små steder, store spørsmål: en innføring i sosialantropologi*. Oslo: Universitetsforlaget, 2010

Meyer, Birgit. *Translating the Devil. Religion and the Modernity Among the Ewe in Ghana*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1999.

Ngong, David. “African Pentecostal Pneumatology” I *Pentecostal theology in Africa*, redigert av Clifton Clarke, s. 77 – 90 Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2014

Nurse, Derek og Gerard Philippon (ed), *The Bantu Languages*. Abingdon: Routledge. 2014

Otiso, Kefa M. *Culture and Customs of Uganda*. USA: Greenwood Press, 2006

Stoller, Paul. *The Taste of Ethnographic Things. The Senses in Anthropology*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1989.

Wadel, Cato. "Feltarbeid som runddans mellom teori, metode og data» i *Feltarbeid i egen kultur: En innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. s. 127 – 181, Flekkefjord: SEEK, 1991.

Andre kilder

Uganda Bureau of Statistics National. *Population and Housing Census 2014*. Kampala: Uganda Bureau of Statistics, 2014.

Verdensbanken, Country Profile Uganda,
https://databank.worldbank.org/data/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=UGA (6. Mars 2019)

Strømmestiftelsen, "Hva er mikrofinans?" 9. mai. 2019
<https://strommestiftelsen.no/hva-er-mikrofinans-2>

